

SAUSIS – KOVAS 1970

Nr. 1 (37)

GAJA – 40

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ BIULETENIS

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų
Sąjungos Organas

Garbės Redaktorius: S. Biežis, M.D.

Redaktoriai: S. Budrys M.D., A. Garūnas M.D.,
V. Tauras M.D.

Atsakomąjasis Redaktorius:

M. Budrienė, M.D.
2751 W. 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Redakcinė kolegija: V. Paprockas M.D. R.
Povilaitis D.D.S., B. Račzyanas M.D.,
V. Šaulys M.D., J. Valaitis M.D.

Redakcijos Bendradarbiai: H. Armanas M.D.,
Z. Brinkis M.D., Z. Danilevičius M.D.,
K. Gudaitis M.D., D. Jasaitis M.D., F.
Kaunas M.D., J. Kriaučiūnas M.D., P.
Legeckis M.D., J. Meškauskas M.D.,
V. Ramanauskas M.D., A. Pacevičius
M.D., V. Vaitkus M.D. ir A. Zotovas
M.D.

Administratorius: Irena Makštutienė,
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453

Prenumeratos kaina: \$6.00.

Spausdina M. Morkūno spaustuvė.
Straipsniai su autorių pavarde ar slapyvarde
nebūtinai išreiškia leidėjų ir redakcijos nuo-
monę. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiū-
ra kalbos, formos ir stiliaus atžvilgiu.

LITHUANIAN MEDICAL BULLETIN

M. Budrys M.D. Managing Editor
2751 West 51st Street
Chicago, Illinois 60632

Subscription \$6.00 per year.

T U R I N Y S

<i>Lėtų virusinių infekcijų lėtinės ligos</i> V. Pavilanius M.D.	3
<i>Medicina senovės Lietuvoje</i> Dr. Jonas Puzinas	5
<i>Lietuvių Gydytojų Moksliniai Darbai</i> veda J. Valaitis M.D. ir V. Šaulys M.D.	8
<i>Vaikų medicininė ir socialinė globa Vilniuje</i> E. Norvaišienė M.D.	13
<i>Druskininkų kurortas</i> K. Gudaitis M.D.	15
<i>Veikla</i>	18
<i>Fraternitas Lithuanica</i>	21
<i>Gajai 40 metų!</i>	24
<i>Dantų Gydytojų Skyrius</i> veda R. Povilaitis D.D.S.	40
<i>Moteryų Kampelis</i>	41
<i>Kronika</i> veda A. Garūnas M.D.	42
<i>VIRŠELYJE: K! Gajos ženklas, stilizuotas —</i> dail. dr. A. Valis	

Pradedant šiuos naujuosius 1970 metus Lietuvių Gydytojų Biuletenio Redakcija ir Administracija sveikina visus ALGS ir PLGS narius ir visus Biuletenio skaitytojus ir linki visiems asmeninės laimės ir sveikatos, o taip pat tikisi, kad Sąjunga ir toliau bus visų mūsų vienytojas lietuviškoje veikloje.

Šis numeris yra skiriamas gydytojų Korpl. „GAJA“ 40 metų jubiliejui atžymėti. Tame pačiame numeryje dedame ir gydytojų Korpl. „FRATERNITAS LITHUANICA“ 61 metų šventės aprašymus. Dar gal taip neseniai atsimerame laikus, kai dviejų skirtingų korporacijų, nors ir vienos profesijos nariai, nesusitarė ir nebūtų buvę įmanoma sutalpinti jų švenčių aprašymų į vieno žurnalo rėmus.

Jaunystėje visi buvo karingi, nuomonių skirtumus stengėsi pabrėžti, o kartais net padidinti, tuo laiku niekas nebandė ieškoti, kas vienytų. Šiandieną, gyvendami išėivijoje, mes subrendome, ir priešingai kitoms tautinėms grupėms, išmokome tolerancijos, mėginame vieni kitus suprasti ir gerbti, ieškome vienybės, vieni kitų geresnio supratimo; ieškome, kas mus riša, o ne kas skiria.

Susipratęs lietuvis gydytojas pirmas pradėjo kelti balsą prieš Lietuvos prispaudėją — carinę Rusiją, dar ano šimtmečio viduryje. Gydytojas pirmas pasirašė mūsų Nepriklausomybės aktą.

Ir šiandieną, išėivijoje, visų mūsų bendra idėja ir tikslas turėtų būti išlaikyti lietuvišką dvasią, išlaikyti lietuvišką spaudą ir likti lietuvišiais, kad būtų kam priešintis prieš mūsų naująją tautos engėją, kad būtų kam reikalauti tėvynei laisvės.

S. M. B.

Redakcijos stalčiuje

Mieli kolegos,

Artėjame prie L. G. B. dešimtmečio. Su šiuo numeriu išsiunčiame anketą, kurią prašome visus paskaityti ir mums gražinti su savo atsakymais ir pastabomis.

Dalį šio numerio dedikuojame mediciniškai korporacijai „GAJA“, kuri spalio mėnesį atšventė savo 40 metų sukaktį.

Ateičiai turime naujų projektų, bet lauksime jūsų visų pasisakymų ir nuomonių.

Dr. Milda Budrienė
Atsakomingoji redaktorė

Redaktorės atsakymai:

L. G. B. bendradarbiams: Bendradarbiai, norį gauti Biuletinio kopijų, kurias galėtų savo nuožiūra panaudoti, prašomi pranešti p. Makštutienei. Praneškite kiek ir kokių numerių norite, mes tuojau išsiųsime.

Dr. K. Ambrozaičiui. Ne tik Redakcija, bet ir skaitytojai pastebėjo, kad Biuletinis pagražėjo, kai pradėjome spausdinti Jūsų puikias ir įdomias nuotraukas. Ačiū už atsiųstąsias, lauksiu daugiau.

Dr. H. Armanui. Dėkojame už steigiamą Fondą Biuletiniui išlaikyti. Baltimorės apylinkės gydytojai tikrai turėtų būti pavyzdžiu ir kitų miestų gydytojams, o ypač draugijoms. Per dr. H. Armaną dabar gavome 350 dol. paramos. Gavome ir Baltimorės gyrytojų — 100 dol., iš dr. Ankudo — 50 dol., dr. Kudirkos — 50 dol., iš dr. Saulyno — 25 dol. dr. Kasaičio — 25 dol. ir iš pačio Fondo organizatoriaus — 100 dol. (Dr. H. Armanas jau prieš tai buvo atsiuntęs 100 dol., tuo būdu iš jo esame gavę 200 do.).

Dėkojame už paramą ir bandome šią auką panaudoti lietuviškos spaudos išlaikymui. Dar kartą ačiū!

• **Dr. H. Brazaičiui.** Gauta paskaita, skaityta a.a. dr. D. Kasiūnaitės minėjime — gaila, kad neturime nei minėjimo aprašymo, nei datos. Ačiū.

• **Dr. Šepečiui:** Gavome korespondenciją. Ačiū. Spausdinsime kitame numeryje. Tikimės, kad tai nepaskutinis kartas, kad jūs atsiuntėte mums kronikos žinių. Lauksime daugiau.

• **Dr. J. Gudauskui.** Ačiū už straipsnį. Tokių straipsnių kaip tik ieškojau sekančiam numeriui. Lauksime daugiau.

Žemiau spausdiname dr. H. Armano atvirą laišką.

Aukštai gerbiama Redaktore:

Beskaitydamas paskutinį *Biuletinio* numerį radau Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos Centro valdybos posėdžio protokolą, kur pirmininkas dr. Brazaitis supažindino valdybą su *Biuletinio* redaktorės laišku, kuriame ji nusiskundžia, kad sunkiai sekasi rinkti prenumeratą. Vieton, kad sušelpiti ir padėti *Biuletiniui* — nutarta duoti \$600 laikiną paskolą, kuri turėtų būti gražinama sąjungos išdui *Biuletinio* administracijai atsiskaičius su prenumeratoriais. Mano nuomone — tai yra gėda duoti vargšui 10 centų, kaip malonė ir reikalauti, kad jis atiduotų tuos 10 centų pasiturinčiam žmogui, kai koks nors kitas geradarys duos jam kitus 10 centų. Biuletinis nėra pelną darantis organizacijai organas ir vos suveda galą su galu ir niekad neturės \$600 atliekamų ar pelno pinigų gražinti S-gos išdui. Dr. Brazaitis, dr. Degesys ir dr. Lenkauskas turėjo bent kiek parodyti geros valios, kilnumo ir humaniškumo ir truputį duosnumo jūpačių laikraščiu ir būti pavyzdžiu kitiems kolegoms ir vieton „paskolų“ — čia pat parašyti asmeniškų čekius ir paaukoti vargstančiam *Biuletiniui* arba tuos menkus \$600 paaukoti iš išdo, papildant jį narių pažadėtomis aukomis. Mažas Marylandas yra nykštukas prieš Illinois valstybę ir tai grupėlietuvių gydytojų atsiliepdami į *Biuletinio* prašymą paremti — tuč tuojau paaukojo savo \$350 dolerių ir nusiuntė *Biuletiniui* ir jei reikalas bus, duos daugiau artimoje ateityje. Gyvenimas parodo, kad maža neorganizuota grupė lietuvių gydytojų reikale ar varge gali daugiau padėti broliui lietuviui, ar gydytojui ar organizacijai ar kuriamn ors projektui ar kultūriniam gyvenimui pagerinti, negu didžioji organizacija, kuriai vadovavo dr. Brazaitis. Aš manau, kad sąjunga gali, tik žmonės nenori ar tingi kurie vadovavo jai. Esu tikras, kad naujasis sąjungos pirmininkas ir valdyba kitaip į tą reikalą pažiūrės.

Tam pačiam numeryje pagelbinis moterų Illinois vienetas paskyrė aukas visiems „šventiems“ ir laikraščiu „Lituanus“ bet nieko nepaskyrė *Biuletiniui*. Kuo *Lituanus* yra svarbesnis lietuvių gydytojų žmonoms už *Biuletinį*? Duoti saldinių kitam vaikui, kai pačios vaikas neturi duonos pavalgyti — neišlaiko kritikos.

Šituo laišku aš nenoriu kritikuoti mano kolegų ar pažeisti vienetų ar organizacijų ar sąjungos nusistatymus, tik noriu atkreipti dėmesį į mūsų šauksmą —

Kolegos ir mielos ponios. Padėkite mums *Biuletinį* išlaikyti — ištieskite ir *Biuletiniui* savo duosnią ranką, kuri tikrai, jei priklauso U.S.A. gydytojui ar jo žmonai, yra gausi gėrybėmis kaip ir pats kraštas.

Gerbdamas visus
Henrikas Armanas

LĒTŲ VIRUSINIŲ INFEKCIJŲ CHRONIŠKOS LIGOS

V. Pavilaniš M.D.

Montrealio U-to Mikrobiologijos Institutas

(Paskaita, skaityta per VII PLGS ir ALGS suvažiavimą 1969 m. rugsėjo mėn. Toronte)

Kai suminima virusinė infekcija, tuoj kyla mintis apie aštrų susirgimą su aukšta, kartais bifazine, temperatūra, užsitęsiančia keletą dienų ar savaitių, kuri užsibaigia pagijimu ar mirtimi. Tai klasiškas pavyzdys gripo, tymų, kiaulytės ir t.t. Taip pat visiems yra gerai žinoma, kad kai kurios ūminės virusinės infekcijos gali sukelti pastovų pakitimą kaip pavyzdžiui, paralyžius po poliomyelito viruso infekcijos. Tie pakitimai yra išvada jau praėjusios infekcijos.

Šiandien aš pasirinkau temą apie lėtus virusus. Sigurdson pavadino lėta virusine infekcija kiekvieną progresyvinį pataloginį procesą, sukeltą viruso, kuris pasilieka kliniškai nepastebimas mėnesiais ar metais, ir tik tada sukelia ligą su chroniškais akumuliuojančiais negalavimais.

Viena tų ligų yra **visna**, demėlinizuojanti užkrečiama avių liga, aprašyta Sigurdsono 1957 metais. Ji prasideda nepastebimai, lengvu užpakalinių kojų parezu. Parezas labai pamažu progresuoja ir baigiasi paraplegija ar net visišku paralyžium. Kliniška eiga tęsiasi nuo kelių savaitių iki keletos mėnesių ir visuomet užsibaigia mirtimi. Užkrėtimo eksperimentai parodė, kad prieš klinikinę ligą yra subkliniškas periodas užsitęsiantis nuo poros mėnesių iki keletos metų.

Jei iškiepyti visnos virusą į sveikos avies smegenis, du mėnesiai po užkrėtimo pastebima padidėjęs celių skaičius cerebros spinaliniame skystime visad palydimas proteino padaugėjimu, ypač padidėja gamma g globulino kiekis.

Histologiškai randama, kad pirmas pakitimas centralinės nervų sistemos susideda iš meningų ir subependymos infiltracijos retikulo-endotelinės sistemos cėlėmis, dažniausia limfocitais ir mikroglija. Vėliau atsiranda limfocitų perivaskuliarinė infiltracija ir baltos smegenų substancijos demielinizacija. Pilkoji smegenų substancija dažniausia nėra paliečiama.

Stebint elektroniniu mikroskopu, visnos viruso diametras yra 90 nanometrų; virusas padengtas membranos kuri yra nusėta 10 na-

nometrų ilgumo stypinų. Virusas gali būti inaktivuotas eteriu arba šildant 10 min. 56°C arba rūgštinti pH 4,2. Visnos virusas yra auginamas audinių kultūroje kurioje jis sukelia citopatinius pakitimus susidedančius iš didelių daubranduolinių celių formacijos.

Visnos virusas yra randamas užkrėstam gyvuly daug mėnesių prieš pasirodant pirmiems ligos simptomams. Mirštančiam gyvuly virusas randamas visuose organuose ir kraujo serume randamas aukštas titras neutralizuojančių antikūnių.

Pas avis yra žinomas dar kitas virusas — **maedi**, kuris sukelia lėtą progresyvinę pneumoniją. Elektroniniame mikroskope maedi virusas yra labai panašus į visnos virusą ir jie abu labai panašūs į paukščių leukozės ir gyvulių leukemijos virusus.

Kita labai įdomi chroniška avių ir ožkų liga yra **scrapie** arba **rina**. Ši liga yra paplitusi visame pasaulyje ir prasideda odos niežėjimu ir eisenos inkoordinacija. Cuille ir Chelle jau 1936 metais užkrėtė su scrapie sveiką avį įskiepydami jai sergančios avies smegenis. Inkubacijos periodas tęsiasi nuo penkių mėnesių iki keletos metų. Yra įrodyta, kad pelės, žiurkės ir ožkos gali būti užkrėstos scrapie duodant jiems užkrėstą maistą per os ar net paprastu kontaktu su užkrėstais gyvuliais.

Mikroskopiniai pakitimai, kaip taisyklė, yra randami subkortikaliųjų smegenų centrų pilkoje substancijoje, yra abipusiškai simetriški ir susideda iš progresyvinės neuronų degeneracijos, status spongiosus, glijalinių celių ypač astrocitų hiperplazijos. Scrapie susirgusios avies smegenyse randama įvairios formos neuronų degeneracijos: chromatolyzė, piknozė, sklerozė, citoplazmos granularinė disintegracija ir vakuolizacija. Neuronų vakuolizacija yra charakteringa scrapie susirgimui ir turi diagnostinę reikšmę.

Scrapie sukėlėjas dar nėra gerai išstudijuotas. Yra nustatyta, kad jis mažesnis negu 25 nanometrai, nėra inaktivuojamas net kaitinant vieną valandą prie 100°C, taip pat jis

išlaiko savo biologinį aktyvumą jei laikomas net ilgą laiką 0,35% formaline. Rūgštingumas ir šarmingumas tarp pH2,1 ir 10,5 nesumažina jo infektiviteto.

Scrapie sergančiame gyvulyje nerandama antikūnių prieš ligos sukėlėją. Dėl to kai kurie mokslininkai mėgina lyginti scrapie sukėlėją su encefalitogeniniu antigenu. Bet visi eksperimentiniai daviniai rodo, kad scrapie sukėlėjas yra virusas su kaikiuriom neįprastoms sąvybėm.

Audėnės encefalopatija (encephalopathy of mink) yra dažnai pastebima audėnių (mustela vison) ūkiuose. Ši liga pasireiškia progresyviais centralinės nervų sistemos pakitimais ir lokomotorine inkoordinacija. Klinikiniai simptomai atsiranda pamažu, beveik nepastebimai. Gyvulio progresyvinis mieguistumas yra pirmas ir pastovus simptomas, liga tęsiasi nuo trijų iki aštuonių savaičių ir pasibaigia mirtimi. Mikroskopiniai tyrimai rodo didelę pilkos smegenų substancijos vakuolizaciją, kad smegenys pasidaro panašūs į kempinę. Taip pat randama padaugėjimas astrocytų ir neuronų degeneracija. Histologiniai pakitimai yra labai panašūs į pakitimus randamus scrapie metu.

Jei audėnėms duoti valgyti susirgusių audėnių lavonus, po inkubacijos užsitiesiančios virš septynių mėnesių audėnės suseraga.

Sukėlėjas yra lygiai taip pat atsparus virimui kaip ir scrapie sukėlėjas.

Kita chroniška audėnių liga — **Aleutinė audėnės liga** (Aleutian disease of mink) yra būdinga blužnies, kepenų ir limfinių liaukų plazmocitoze, padaugėjimu serumo globulino, glomerulių bazalinės membranos fibrinoidinė degeneracija ir segmentalinių periarterijitų su fibrinoidine degeneracija. Jos sukėlėjas kaip scrapie ir audinės encefalopatijos sukėlėjai nėra inaktyvuojamas nei kraščio nei formalino.

Šios lėtos vidurinės ligos gyvuliuose gali padėti geriau mums suprasti kaikiurias chroniškas žmonių ligas, nes pas žmogų irgi randami panašūs susirgimai.

1957 metais Gajdusek ir Žygas aprašė pas Naujosios Guinėjos gyventojus pasitaikančią centralinės nervų sistemos degeneratyvinę ligą vadinamą **kuru**. Ši liga yra būdinga cerebellarine ataksija ir drebėjimu. **Histologiniai kuru pakitimai** susideda iš neuronų ir mielino degeneracijos, astroglijos ir mrokroglijos proliferacijos ir perivaskulinės infiltracijos. Kuru ro-

do daug panašumo su scrapie: ataksija, drebėjimas ir vienodi histologiniai pakitimai. Gajdusekui pavyko sukelti kuru šimpanzėm ir Fowler įstengė iškiepyti kuru pelėms. Kuru nėra biologinė išimtis. Ji yra panaši į scrapie ir audėnių encefalopatiją.

Kita chroniška žmonių liga yra **subakutinis sklerozuojantis panencefalitas** (Schilder, Dawson, von Bogaert). Dawson jau 1933 metais aprašė neuronų branduoliuose Cawdry A tipo inkluzijas ir nuo to laiko buvo galvojama, kad subakutinis sklerozuojantis panencefalitas yra sukeliamas viruso. 1965 metais Bouteille ir 1967 metais Conolly įtarė, kad šis encefalitas yra sukeliamas tymų viruso. Šis įtarimas buvo paremtas dviem stebėjimais: 1. ligonys sergą skleroziniu panencefalitu turi aukštus titrus tymų antikūniu ir 2. ligonių smegenų celėse elektroniniu mikroskopu, reguliariai, randamos panašios į tymų virusą dalelės. imuno fluorescenciniai tyrimai įrodė, kad tos dalelės turi tymų antigeną. 1969 metais Katz įskiepijo subakutinį sklerozuojantį panencefalitą šeškams, sukeldamas šiuose gyvuliuose pakitimus panašius į tuos matomus pas ligonis. Tais pat metais Gajdusek išskyrė tymų virusą iš sergančio žmogaus smegenų.

Dabar nėra abejonės, kad tymų virusas gali sukelti du tipus encefalito žmoguje. Vienas yra ūminė liga prasidedanti keletą dienų po išbėrimo arba kartais net prieš išbėrimą. Kitas prasideda pamažu keturiems ar net 17 metų praėjus nuo išbėrimo. Adams įrodė, kad vaikai, kurie mirė keletą metų po tymų encefalito dar turėjo smegenų neuronuose Cowdry A tipo inkluzijas. Būdinga subakutinio sklerozuojančio panencefalito sąvybė tai aukšta gamma globulino koncentracija cerebrospinaliniame skystime ir labai aukštas tymų antikūnių titras, daug aukštesnis negu pas sirgusius normaliais tymais. Yra galima, kad ligonys sergą subakutiniu sklerozuojančiu panencefalitu turi ne normalią antikūnių gamybą.

Šie keli pavyzdžiai įrodo, kad kaikiurios chroniškos gyvulių ir žmogaus ligos yra sukeliomos virusų. **Visna** ir **maedi** yra sukeliomos virusų turinčių didelį panašumą su paukščių leukozės ir gyvulių leukemijos virusiais. Visi eksperimentiniai stebėjimai rodo, kad yra ryšis tarp subakutinio sklerozuojančio panencefalito ir tymų viruso. **Scrapie** ir **kuru**, **atrodo**, yra sukeliomos ypatingo viruso, kuris atsparus karščiui ir formalinui.

Dar turime per mažai davinių, kad galėtumėm išaiškinti visų lėtų virusinių ligų patogenezę. Vienu atveju virusas yra pamažu akumuluojamas celėje ir kai kurio viruso kiekis celėje pasidaro labai didelis, celės apykaita yra sugriaunama ir celė miršta. Virusų sukauptas eina labai lėtai ir milžiniškas celių skaičius turi būti sunaikintas pirm negu pirmi klinikiniai simptomai pasirodo. Ši patogenezė visiškai nepriklauso nuo imunologinių pakitimų.

Yra įtariama, kad kuru ligoje kaikurie smegenų pakitimai gali turėti autoimuninį pagrindą. Hotchin pasiūlė sekantį aiškinimą lėtų virusinių ligų patogenezės. Virusas turi paviršių savo antigenine struktūra panašų į šeimininko (host) celę ir todėl gali sukelti pastovią tolerancinę infekciją. Virusas gali daugintis ilgą laiką ir užkrėsti visų tipų celes. Kaikuriuose celėse virusas, po ilgo laiko, sukelia nepiktybinę transformaciją. Šis stovis su imuniteto reakcijos pagalba sunaikina celės funkcijas. Kai

funkciniai celės rezervai būna išnaudoti, klinikinė liga pasirodo.

Kraujuje cirkuliuojantieji antikūniai neatrodo, kad turėtų didelės reikšmės lėtų virusinių infekcijų metu. **Visnos** ligos metu demielinizacija atsiranda kai jau yra daug neutralizuojančių antikūnių, tuo tarpu **scrapie**, be uždegimo degeneratyvinėje ligoje iš viso nėra jokio įrodymo antikūnių formacijos.

Aš suminėjau dvi žmogaus ir keletą gyvulinių chroniškų degeneratyvinių ligų, kurios yra sukeltos virusų. Galimas dalykas, kad yra dar daugiau degeneratyvinių ligų pas žmogų, kurios yra sukeltos virusų. Adams ir Imagawa galvoja, kad multiplinė sklerozė turi ryšių su tymais. Jie rado pas pacientus aukštesnius kiekius tymų antikūnių negu pas normalius žmones.

Šiuo savo pranešimu aš norėjau įrodyti, kad virusai greta ūminių ligų ir piktybinių auglių gali sukelti chroniškus degeneratyvinius pakitimus.

MEDICINA SENOVĖS LIETUVOJE

Dr. Jonas Puzinas

(Paskaita, skaityta per VII PLGS ir ALGS suvažiavimą 1969 m. rugsėjo mėn. Toronte)

Medicina proistorėje

Ligos yra tiek pat senos, kaip ir pati žmonija, Ypačiai ligos klestėjo pirmykštėje visuomenėje, kada žmogus dar nemokėjo kovoti su sunkiomis gamtinėmis sąlygomis. Ilgus amžius liga žmogui buvo nesuprantamas ir paslaptingas reiškinys, todėl visokios vidaus ligos, galvos skausmai, kaulų ar sąnarių gėla, ypač psichiniai sutrikimai sieta su piktyjų dvasių, demonų, poveikiu. Atitinkamai ir bandyta kovoti su tomis žmogų varginančiomis negaliomis. Čia susidarė plati veikimo dirva visokiems žyniams, burtininkams, kerėtojams. Kai kurie archeologai ir etnologai taria, kad ir galvos kiaušo trepanacija, žinoma jau nuo akmens amžiaus, sietina su piktosios dvasios pašalinimu. Tos operacijos, reikia manyti, būdavo atliekamos žynių - chirurgų, kiltyje savo chirurginiais gabumais prisikišusių asmenų. Operuota primityviais titnaginiais įrankiais: peiliukais, gražteliais, rėžtukais ir gremžtukais, atseit, tomis pačiomis priemonėmis, kuriomis būdavo pasigaminami kauliniai ir mediniai medžioklės, žvejybos ir kasdieninio darbo įrankiai. Vidurinėje Prancūzi-

joje surasta daugiau kaip 200 trepanuotų kaukolių, priskiriamų naujajam akmens amžiui. Pabrėžtina, kad didele dalimi tos operacijos yra buvusios sėkmingos, nes trepanuotos vietos briaunos yra sugijusios, surandėjusios. Išimtos apskritos kiaušo kaulo plokštės naudota kaip amuletai, kurie, žmonių manymu, saugoję juos nuo ligų ir kitokių nelaimių. (**Fr. Behn**, Kultur der Urzeit, I, Berlin, 1950, p. 130).

Archeologinė medžiaga atskleidžia vieną kitą ir Lietuvos proistorinės medicinos faktą. Ankstyviausių amuletų yra surasta Nidoje ir Juodkrantėje. Tai plokščios gintarinės žmonių figūrėlės, turinčios įgrėžtas skylutes, kad būtų galima prikabinti prie drabužio. Tos gintarinės figūrėlės, manoma, buvo naudojama apsaugoti nuo visokių nelaimių, ligų, apsiginti nuo piktyjų dvasių. Tie Nidos ir Juodkrantės radiniai priskiriami ankstyvajam žalvario amžiui, tai yra laikui apie 1500 - 1000 prieš Kr. **R. Klebs**, Der Bernsteinschmuck der Steizeit von der Baggerei bei Schwarzort, 1882; **J. P(uzinas)**, Gintaras priešistoriniais laikais. — Lietuvos Enciklopedija, VII, So. Boston, 1956, p. 262 - 263).

Apie gydymo būdus Lietuvos proistorėje maža težinome. Ankstyviausių duomenų turime iš pirmųjų amžių po Kristaus. Ir Lietuvoje tuo metu būta chirurgų, kurie atlikdavo sudėtingų galvos kiaušo trepanaciją, sudėdavo lūžusius kaulus ir t.t. 1938 - 1940 m. mano vadovautuose kasinėjimuose Sargėnuose, Lapių vls. Kauno aps., dešiniajame Neries krante, II - III a. kape nr. 357 surasta viena trepanuota kaukolė, kuri su visa Sargėnų kapinyno tyrinėjimų medžiaga perduota į Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus priešistorinį skyrių. Tai tuo tarpu pati ankstyviausia trepanuota kaukolė, surasta Lietuvoje. (**J. P(uzinas)**, Sargėnai, — Lietuvių Enciklopedija, XXVI, So. Boston, 1961, p. 496; Lietuvos archeologijos medžiaga. Vilnius, 1961, p. 172). Jau istorinių laikų trepanuotų kaukolių yra suradęs archeologas Vandalinas Šukevičius Lankiškių pagoniškame XIV - XVI a. kapinyne netoli Nočios, Lydos aps. (**W. Szukiewicz**, Cmentarzysko szkieleto w Lankiszkach pod Naczą w pow. lidzkim, gub. wilenskiej. — Przegląd Archeologiczny, II:1-2, 1920, p. 52 - 63). Antropologiškai tas kaukoles yra ištyręs Lietuvos kilimo antropologas Julijonas Talko - Hryniewicz (**J. Talko - Hryniewicz**, O trepanowanych czaszkach XIV - XVI w. z. cmentarzyska w Lankiszkach pod Naczą na Litwie. — Rozprawy wydziału matem. - przyrod. Akademii Umiejętnosci, LVIII, Seria B).

Senajame prūsų krašte, vietovėje Gonschor, Sensburgo aps., viename kape, priklausančiame laikui apie 300 pr. Kr., surasti 5 geležiniai chirurginiai įrankiai, greičiausiai žaizdoms tvarkyti. (vok. Wundhaken). Tai kokio nors gydytojo - chirurgo kapo inventorius (**Wilhelm Gaerte**, Urgeschichte Ostpreussens. Koenigsberg i. Pr. 1929, p. 241 - 244, 249, pav. 192).

Pagaliau Veršvų kapinyne, netoli Kauno - Vilijampolės, viename III - IV a. kape surasti taisyklingai sudėti ir gražiai suaugę dilbio kaulai (ilustraciją davė: **V. G. Micelmacheris**, O-erki po istorii mediciny v Litve. Leningrad, 1967, p. 14, pav. 3).

Turime žinių ir apir mirusiųjų konservavimą šalčiu. IX a. gale anglosaksų keliaunininkas Vulfstanas (Wulfstan) savo kelionės iš Haithabu (Šelzvice) į Truso (dabar Elbingas) aprašyme platėliau sustoja ties aisčių (prūsų) laidojimo papročiais. Vulfstanas tarp kita ko rašo: „Aisčiai turi įprotį numirėlių nesudegintą

palikti gulėti giminių ir draugų tarpe viena mėnesį, kartais — du mėnesius. Kunigaikščius ir kitus aukštos kilmės žmones tuo ilgiau palieka nesudegintus gulėti, kuo daugiau jie turi turtų, kartais iki pusmečio, ir lieka jie nesudeginti ir guli ant žemės savo namuose. Ir visą laiką, lavonui viduje gulint, turi būti geriama ir žaidžiama iko tos dienos, kada jis sudeginamas... Yra aisčių menas sugebėti gaminti šaltį. Todėl ten numirėliai ilgai guli, o nepūva, kadangi jie juos išaldo. Pristatydami du indus, alaus arba vandens pripildytus, jie padaro, kad abu išala, ar tai būtų žiema, ar vasarą“ (Sreptorės rerum Prussicarum, I, Leipzig, 1861, Beilage I, psl. 732 - 735; **J. Puzinas**, Aisčiai istorinių šaltinių šviesoje, — Aidai, 12, 1948, p. 102; Lietuvos istorijos šaltiniai, I, Vilnius, 1955, p. 22 - 23).

Ir Mažosios Lietuvos lietuviai XVII a. mokėję „gaminti šaltį“. Apie tai mus informuoja Mažosios Lietuvos tikybinis rašytojas ir prūsų praeities tyrinėtojas Matas Praetorius (g. 1635. Klaipėdoje, miręs 1707 m. Weiherstadte, Kašubuose). Jis 1690 m. baigtame darbe Deliciae Prussiae oder Preussische Schaubuehne (Berlin, 1871, p. 46 - 47) rašo: „Kartą vienas žmogus iš Ragainės rodė man žolę, kuri turėjo juodą stiebelį ir apskritus karpytus lapus. Jis pareiškė, jog galys ne tik atšaldyti verdantį vandenį, bet netgi paversti jį ledu. Kad įsitikinčiau, paprašiau įpilti vandens ir užvirinti. Virimo metu jis įmetė vandenin gabalėlį žolės. Vanduo ne tik nustojo viręs, bet netrukus susidarė plutelė, panaši į ledą; pro tą plutelę buvo matyti atspindis žolės, kurią žmogus buvo įmetęs vandenin.“

Dievai, žyniai, burtininkai

Įvairios senovės tautos ir kultys turėjo ir dievų ar deivių - sergančių globėjų. Senovės graikai ir romėnai turėjo gydymo dievą, ligonių gydytoją ir sveikųjų globėją **Eskulapą** (gr. Asklepios, lot. Aesculapus). Jo ženklas buvęs gyvatė su lazda. Žinios apie lietuvių ir jų artimųjų giminaičių prūsų bei latvių sveikatos dievaičius ar deives labai šykščios, dažnai vėlyvesniųjų laikų rašytojų sugalvotos ir supainiotos. 1530 m. Prūsų sinodo nuostatuose minimas **Auschauts**, kur jis lyginams su Eskulapu. Aušautas aptinkams ir kituose šaltiniuose. Pavyzdžiui, vad. „Sūduvių knygelėje“ (Das Sūdauerbuechlein) **Auschauts** laikomas luošųjų,

ligonių ir sveikųjų dievu. Protestantų kunigas Jeronimas **Maleckis** (Maletius, apie 1525 - 1583 m.) apie 1561 ar 1562 m. išėjusioje knygutėje „Wahrhaftige Beschreybung der Sudawen auff Samlandt“ (Tikras Sembos sūduvių aprašymas) taip pat pamini senovės sūduvių sveikatos dievą Aušautą, kuris buvęs vaizduojamas didelio žalčio pavidalu. Ir paminėtas **Matas Praetorius** savo darbe „Deliciae Prussicae“ tą dievą vadina Aušaičio (Auszaitis) vardu (**Pr. Skardžius**, Lietuvių mitologiniai vardai. Aidai, 5, 1954, p. 219).

Lietuvių tautosakoje sutinkamos ir laumės, padedančios gimdyvėms ir nulemiančios naujagimio likimą. Ypačiai jos globojusios neturtingų motinų kūdikius. Darydavusios jos ir blogą — sukeisdavusios naujagimius su savo kūdikiais (**V. Krėvė - Mickevičius**, Apie laumes. — Tauta ir Žodis, III, Kaunas, 1925, p. 333 - 336).

Tiek pirmąkartėje bendruomenėje, tiek ir vėlyvesniais istoriniais laikais (net iki XX a. pradžios) žyniai ir burtininkai žmonių gydyme vaidino svarbų vaidmenį. Vokiečių Ordino kronikininkas Petras Dusburgas savo XIV a. pirmoje pusėje parašytoje Prūsų žemės kronikoje „Chronicon terrae Prussiae“ rašo apie Krivį (Criwe), tariamą vyriausią prūsų, lietuvių ir latvių dvasininką, gyvenusį Nadruvos šventovėje „Romuva“ (Romow) ir turėjusį didelę galią bei autoritetą (Scriptores rerum Prussicarum, I, 1861, p. 53-54). Vėlyvesnieji senovės tyrinėtojai tam Kriviui, vadinamam Kriviu Krivaičiu“, priskyre ir kitokių žynio galių, jų tarpe ir gydomųjų. Čia tepaminėsiu vyskupą Motiejų Valančių, kuris apie tą Krivį rašo: „Glaudėsi prie jo žmonės priepuoliuose, ligose ir prispaudimuose... O jis vienus gydė, kitiems pasakė, ko nuo jų dievai nori, trečius žadėjo gelbėti ir ginti. Po jo valdžia tarnavo kiti įvairios vyresnybės kunigai, kurie, sekdami pavyzdžiu savo perdėtinio, taip pat buvo gydytojais ne tik dūšių, bet kūnų žmonių. Kaipogi, kam nors sunkiai susirguš, tuojau ūkininkai ėjo pas kunigą klaustis, ar gyvens ligonis ir kaip reiktų jį gydyti? Tuo kart vienas iš tų kunigų ėjo pas ligonį, ir per visą naktį jį saugojo, tuo tarpu kiti pas šventą ugnį šildydami, tyrinėjo nuo dievų, kaip nutiks ligoniui?“ (**Vysk. Motiejus Volonczauskas**, Žemaičių vyskupystė. Shenandoah, Pa. 1897, p. 14).

Pagonybės papročiai lietuvių liaudyje ilgai išliko. Tas pats vysk. M. Valančius teigia, kad net XVI a., plintant protestantizmui ir nykstant katalikybei, Vakarų Žemaičiuose žmonės grįžę į senąją lietuvių tikėjimą ir palei Salantus bei Palangoje ant Birutės kalno pradėję deginti aukas Perkūnui, o tikėdamiesi apsisaugoti nuo ligų ir padidinti savo turtus, „kaukolės žalčių ir gyvačių krames (— galvas. J.P.) perdūrę suverdavo ant siūlo ir nešiodavo ant savo kaklo“ (**Vysk. Motiejus Volonczauskas**, A. c., p. 48).

Buvo išlikę vysk. M. Valančiaus laikais ir kitokių pagonybės liekanų, kaip moterys gydavusios susirgusius vaikus: „Pasislėpusios nuo šeimynos, moterys apdroždavo slenkstį ir sienas keturiuose namo kerčiose, ir tomis skiedromis smilkydavo savo sergančius vaikus. Tą darė tikėdamosi pagalbos nuo Slenkstinės ir kitų naminių dievaičių, kurie gyveno kerčiose“... Net ir „1838 m. Kražių parapijoje atsirado moteriškių, taip gydančių vaikus“ **Vysk. Motiejus Volonczauskas**, 1. c. p. 202).

Visokie žyniai, žiniuoniai, užkalbėtojai ir kitokie burtininkai žmonių gydyme užėmė svarbią vietą. Žmonėse jie turėdavo didesnę pasitikėjimą, negu tikri gydytojai. Kai kuriose vietose tie burtininkai buvo labai populiarūs, todėl žmonės, beieškodami sveikatos, vykdavo į juos net iš tolimų vietovių. Gydyta visokiais „užkalbėjimais“, dažniausiai vadinamais „maldelėmis“. Tuose užkalbėjimuose yra nemaža pagonišku formulių (šaukimasis į Žemynėlę, Mėnulį, Saulę, Perkūną, ugnį, vandenį ir kt.), bet didžioji „maldelių“ dalis tur krikščioniškosios religijos elementų: kreipiamasi į šv. Trejybę, Jėzų, Mariją ir į įvairius šventuosius. Tie užkalbėtojai, kaimo daktarai ir burtininkai, žmonių vadinami įvairiais vardais: atžadėtojais, žadėtojais, žavėtojais, užvardytojais, vardytojais, vardininkais, užkalbėtojais, atkalbėtojais nukerėtojais, šnabzdūnais ir kt. (**V. Krėvė - Mickevičius**, Kėrai. — Tauta ir Žodis, IV, Kaunas, 1926, p. 504 - 508; **Jonas Balys**, Liaudies magija ir medicina. Lietuvių tautosakos lobynas, II, Bloomington, Indiana, 1951, p. 10, 12 - 13). Tomis magiškomis formulėmis kreipiamasi į jauną Mėnulį, norint išprašyti sveikatos, skaudant dantis, gydant karpas, navikus, arba navikaušius (**Jonas Balys**, 1. c., p. 17 - 25).

(tesinys kitame numeryje)

LIETUVIŲ GYDYTOJŲ MOKSLINIAI DARBAI

Skyrių veda J. Valaitis, M.D. ir V. Šaulys, M.D.

MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS ČIKAGOJE

1969 m. lapkričio 26 - 30 dienomis Čikagoje vyko gana svarbus Amerikos lietuviams kultūrinis įvykis — Mokslo ir Kūrybos Simpoziumas. Tuo paminėta 400 metų sukaktis nuo pirmosios Lietuvos aukštosios mokyklos — Jėzuitų Kolegijos — įsteigimo Vilniuje. Programa buvo gerai apdirbta ir gausi, buvo įjungta bene apie 60 paskaitininkų. Paskaitininkų ir pateiktų temų įvairumas sudomino jaunąją ir vyresniąją generaciją, nežiūrint profesinių skirtumų.

Gydytojai, be abejo, prideramai, nors pagal publikos paklausą, palyginamai, negausiai, atstovavo griežtuosius mokslus. Esant įvairių specialybių gydytojų, nesunku būtų buvę sudaryti visą medicinos klausimais paskaitų ciklą. Tikriausia per daug perkrauta, tik autoriams suprantom temom, įvairios chemikų bei fizikų paskaitų ciklai.*

Lapkričio 27 d. popietį buvo pranešimai liečią mokslo išsivystymą Sovietų okupuotoje Lietuvoje. Apibūdinti ekonomijos, istorijos, kalbotyros, literatūros, pedagogikos ir tikslieji mokslai. Medicinos padėtį Lietuvoje apibūdino dr. V. Šaulys, supažindindamas su sveikatos apsaugos teikimo organizacija, ir dabartiniu sveika-

tingumo stoviu; suminėjo mokslo institucijas ir juose dirbamus med. mokslo darbus, gydytojų ir pagalbinių med. personalo parengimą ir pan.

Lapkričio 29 d. dr. E. Lenkauskas dalyvavo „pailgo stalo“ diskusijose apie mokslininko padėtį savoje visuomenėje, kur publikai taikliai nusakė gydytojo problemas lietuviybės išlaikyme. „Kolegos išslydę iš lietuviškos orbitos, sunkiai pritampa prie amerikoniškos visuomenės.“

Paskutinę, simpoziumo užbaigimo, dieną dr. J. Valaitis temoje Medicina Ateities Perspektyvoje — perbėgo būsimas medicinos problemos nuo mikrobų ir virusų, nuo vėžio profilaktikos ir gydymo iki kraujo indų ir širdies persodinimo. Palietė dirbtinės širdies galimybes, skaičiavimo mašinų pagalbą medicinoje, genetikos žinių panaudojimą praktikoje, atominės energijos pritaikymą ir pan.

Lapkričio 29 d. simpoziumo pobūvyje - vakarienėj dalyvavo didesnė dalis Čikagos ir apylinkių gydytojų, tuo išlygindamineperdaugausu dalyvavimą kitose simpoziumo programose. Nepamirština III. Liet. Gyd-jų Dr-ja ir pavieniai gydytojai savo lėšomis stambiai parėmę šį kultūrinį įvykį. Dr. E. Ringus, III. Liet. Gyd. Dr-jos pirmininkas buvo vienas iš šulų techninės organizacinės komisijos. V.S.

Medicina ateities perspektyvoje

Jonas Valaitis, M.D.

Mokslinės žinios, patyrimas ir (angliškai tariant) „common sense“ arba (lietuviškai išsireiškus) gaspadoriškas protas sudaro tuos tris pagrindinius elementus, kurių pagalba bet kuri žmogaus teoretinė veikla, iškeičiama į praktinę veiklą, o teoretinė akademinė mokslinė medicina virsta pritaikommąja gydytojų praktika su tikslu ne tik pagydyti pacientą nuo įvairių ligų (**Terapinė medicina**) bet taip pat išlaikyti žmogų sveiką (**profilaktinė medicina**).

Jeigu praeityje dauguma gydytojų kovojo su exogeniniais faktoriais ir mažiau su įgimtais ar įgytais endogeniniais faktoriais atrodo ateities medicinoje antrieji užims pirmaujančias

pozicijas, nebent dėka technologinės pažangos miestuose išsivysčiusi pramonė savo toxinėmis medžiagomis taip apkrėstų žmogų supančią aplinką, kad ne tik oras, vanduo bet ir maistas pasidarytų kenksmingas sveikatai. Čia Amerikoje, nekalbant jau apie Gary, Ind., tokia galimybė yra arti tikrovės. Dėl to suprantama, kodėl Rene Dubois garsusis JAV bakteriologas - rašytojas laimėjęs 1960 m. Pulitzer premiją savo knygoje „So Human An Animal“, akcentuoja, kad žmogus savo laisvos valios dėka ne tiek turėtų keisti save, kiek jį supančią aplinką. Kas ir sudaro šiuo metu visai naują mokslinę šaką, pavadintą ekologija.

Jeigu pirmąją 20 amžiaus pusę būtų galima pavadinti „mikrobų medžiotojų“ gadyne, pasibaigusia anglo Flemingo išrastais antibiotikais, išnaikinusiais pagrindines exogenines limpamas ir nelimpamas infekcines bakterines ligas, tai antroji šio amžiaus pusė yra paskelbusi karą mažesniems už bakterijas organizmams - virusams. Nors eilė mūsų prieš virusą laimėti dėka virusinių ligų skiepų atradimo, įskaitant tokias ligas kaip poliomyelitą, tymus; bet deja, karas toli gražu nėra baigtas.

Jeigu celiuliarinė biologija, kuri rėmėsi Virchovo principu „omnia ovo ex ovo“, mikroskopo pagalba padėjo išnaikinti pagrindines infekcines ligas, tai šių dienų ir ateities molekulinė biologija, išradus elektroninį mikroskopą, atrodo, padės sumažinti virusinius susirgimus, į kurių sąstatą įeina ne tik infekcinės ligos, kaip pav. influenza, nušalimas ir kt. bet taip pat nemažas skaičius vėžinių susirgimų. James Conneff galvoja, kad molekulinės biologijos dėka bus surasti antivirusiniai vaistai. Šių vaistų principas būtų panašus į sekantį: surasti tokius vaistus, kurių molekulės užblokuotų celės paviršių ir jis būtų neprieinamas exogeniniams virusams. Grupė Du Pont biologų šia kryptimi yra toli pažengę ir reikia tikėtis, kad ši problema dar šiam šimtmečiui nepasibaigus, bus išspręsta.

Prieš panaudojant antibiotinius vaistus Amerikoje pirmoji mirties priežastis buvo bakterijų sukeltos infekcinės ligos. Tuo tarpu šią dieną jos užima ketvirtą vietą, užleisdamos pirmą širdies ligoms, antrą vėžio susirgimams ir trečią sužeidimams trafiko nelaimių pasėkoje.

Nuo širdies ir kraujo indų arteriosklerozės Amerikoje kasmet miršta virš pusė milijono žmonių, kas sudaro 55% visų mirčių. Arteriosklerozės priežastis šiuo metu nežinoma: biochemija, molekulinė biologija ir modernioji statistika, pagrįsta kompiuteriais šios problemos neišsprendžia. Bet pažanga padaryta tiek profilaktinėje, tiek terapinėje srityje: žemo cholesterolio dieta, padidinta fizinė mankšta, gera nuotaika tiek darbe, tiek namuose, anticholesteroliniai vaistai, širdies elektrinė stimuliacija „pacemakerio“ pagalba ir pagaliau kraujo indų ir širdies chirurgija arteriosklerozės ligoje padeda. 15,000 amerikiečių šiandien vaikščioja su elektriniais širdies stimulatoriais, kurie ateityje, atrodo, bus pakeisti elektriniais kris-

talais gaunančiais energiją iš diafragmos judesių.

Vargu, ar chirurginė širdies transplantacija bus plačiau pritaikyta, bet dirbtina plastikinė širdis atrodo bus realizuota apie 1980 metus, nekalbant jau apie dirbtinius plastikinius kraujo indus, kurių pagalba keli tūkstančiai amerikiečių vėl gali vaikščioti ir atlikti eilinius dienos darbus. Ta pačia proga tektų paminėti ir kitų organų transplantacijos galimybes, kurios dėka molekulinės biologijos ir imunitetą kontroliuojančių vaistų yra įmanomos, kaip pav. inkstų, kepenų, kasos ir plaučių transplantacijos yra chirurgų atliekamos. Ateityje galvojama plačiau pritaikyti galūnių transplantacijų amputuotiems pacientams, plačiau panaudojant ką tik mirusių arba mirusių ir užšaldytų individų galūnes.

Šiuo metu beveik vienas trečdalis visų sergančių vėžiu pacientų yra pagydomi chirurginiu, radiologiniu arba chemoterapijos būdu. Remiantis statistika, numetus cigaretę, plaučių vėžys sumažėtų 80%, nors šiuo metu dar nėra moksliniais įrodyta, kad rūkymas tiesioginiai sukelia vėžį. Virologijos ir molekulinės biologijos pagalba, jeigu ne visos, tai bent dalis vėžio ligų priežasčių bus išaiškintos šio šimtmečio gale. Prie vėžio ligų gydymo prisidėjo ir ateityje prisidės ankstyvo vėžio nustatymas citologijos būdu: 80% gimdos kaklelio vėžių yra nustatoma kokioje vėžio stadijoje, kuri yra pagydoma ir šis procentas gali būti padidintas iki 99% jeigu ne 100%.

Kiek sunkiau su mašinų kontrole, nes jos ne vien tik tarnauja, kaip susisiekimo priemonės, bet, kad ir ne tiesioginiai, vienas iš būdų žmogui save sunaikinti: žmogiškų jausmų dar niekas jokiais moksliniais metodais nesukontroliavo ir vargu ar ateityje sukontroliuos. Jeigu amerikiečiai paliktų savo mašinas namuose ir plačiai pradėtų vartoti viešo susisiekimo priemones, tai apie 50,000 kiekvienais metais nesurasėtų sau vietos kapinėse. Technologinės pastangos pakeisti mašinas helikopteriais vargu ar problemą išspręstų, nes tik padidins nelaimingų atsitikimų skaičių ore. Kad ir šioje beviltiškoje mašinų nelaimių srityje medicina suranda bent dalinius atsakymus: lignoninė, kurioje tenka dirbti yra isigijusi hiperbarinius tankus, kurių pagalba sėkmingai gydoma anerobinė bakterinė gangrena.

Šioje ligoninėje turime taip pat ir **kompiuterius**. Jų reikšmė kasdien didėja. Vieni jų naudojami žinioms rinkti ir jas klasifikuoti, kiti šias žinias analizuoti ir duoti analizo rezultatus. Analitiniai kompiuteriai yra pradedami naudoti moderniškose ligoninėse: jų pagalba skaitomos elektrokardiogramos, biocheminiai tyrimai, celių cheminė struktūra, norint atskirti paprastas celes nuo vėžinių celių.

Trumpai tektų paminėti naujai naudojamus metodus chirurgijoje, paremtus „lazer“ spindulių deginimo ir cryochirurgijos, šaldymo principu. **Lazer spinduliai** pasirodė esą labai reikšmingi staigaus apakimo pasėkoje, norint atstatyti į vietą nuo akies dugno atplyšusią retiną — pagrindinį regėjimo perceptorį. Arba pav. Parkinsonizmo ligoje cryochirurgijos pagalba užšaldant smegenų centrus ir tokiu būdu sustabdant nuolatinius galūnių drebėjimus, kurių pasėkoje pacientas buvo pasidaręs invalidu.

Į klausimą ar medicinos mokslas gali kontroliuoti gyvybę ir su ja surištą paveldėjimą ir senatvę, galima atsakyti, kad aiški pažanga padaryta senatvės medicinoje, gerijatrijoje.

Turbūt, nei viena medicinos šaka dėka molekulinės mokslo pažangos nėra tiek pasistūmėjus į priekį, kaip **genetika**. Bet deja, anot dr. M. Yčo, genetika yra mažiausiai pritaikyta medicinoje. Tarp teoretinės ir praktiškos genetikos yra didelė praraja, kurios pagrindinė priežastis yra žmogaus nenoras apibrėžti savo laisvą valią, kad ir tokiam tikslui, kaip biologinis žmonijos išsilaikymas ir geresnės žmonių rūšies išsivystymas.

Ką Rockefellerio Instituto dr. Hotchkil gali padaryti su bakterijomis vargu ar kuris gydytojas sutiktų padaryti su žmogiškais embrionais, kad ir paciento laisva valia to siekiant.

Kai kurie genetiniai principai šiandien praktiškai galėtų būti lengvai įgyvendinami. Paveldimos ligos, kaip pav. Cukraus liga, progresyvinė muskuliarinė distrofija, hemofilija galėtų būti lengvai išsprendžiamos vien tik tom ligom sergančių arba tas ligas pernešančių faktorių kontrole, neperduodant jų sekančioms generacijoms ir vietoj savo vaikų, vaikus adoptuojant iš tokių šeimų, kurių paveldimos ligos nėra palietusios. Aišku, toks principas labai mokslinis, vargu ar praktiškas, nebent pačių žmonių demokratiniiais išleistais įstatymais kontroliuojamas. Kartais, kas nepasiekama įstaty-

mais, galima psiekti auklėjimo ir švietimo priemonėmis. Žiūrint į ateitį reikia sutikti, kad labai patartina, kiekvienam prieš sukuriant šeimą, sau ir savo partneriui ar partnerei nustatyti **genetinį kariatipą**, kad išvengus paveldimų ligų, darančių visą eilę šeimų nelaimingomis. Amerikoje 250,000 vaikų gimsta su įvairiais, daugumoje paveldimais, mentaliniais ir fizininiais defektais.

Kas ateities medicinoje atsitiks su gimimo kontrole? Šiuo metu 6 milijonai amerikiečių moterų naudoja gimimo kontrolės tabletes (birth control pills), kurių kaina šiuo metu aukšta ir ne visiems prieinama.

Nėra jokios abejonės, kad genetinė medicina yra ateities medicinos mokslo avangarde. Prieškelis metus įvykusiame biologų suvažiavime Kalifornijoje ateities genetika buvo plačiai diskutuojama mokslininkų tarpe. Po ilgų svarstymų buvo pasiūlyta sudaryti genetikos problemoms spręsti socialinę instituciją iš biologų, gydytojų, politikų ir teologų. Bet kai buvo suminėtos įvairių sričių specialistų pavardės žymusis biologas dr. Ramo pasakė: „I would not want to turn any of these decisions to anyone I know“, laisvai išvertus: „Aš negalėčiau pasitikėti nei vienu iš išvardintų mokslininkų“.

Baigiant tektų trumpai priminti, kad visos suminėtos ir nesuminėtos **medicinos pažangos gerybės turi ir savo blygbes**. Šios blygybės yra psėkos ne vien tik moderniškios technologijos ir biologijos sukurtų priemonių, bet taip pat netiesioginio tų priemonių veikimo į žmogų ir jo aplinką. Žmogus bekurdamas gamtines gėrybes, nepastebėjo, kad tos gėrybės iš vienos pusės lengvindamos žmogaus gyvenimą, keičia žmogaus aplinką, kuri ne tik teigiamai, bet dažnai neigiamai veikia patį autorių, žmogų.

Teisybė, Flemingo surasti **antibiotikai** sumažino eoxgeninių bakterijų sukeltų epidemijų skaičių, bet tuo pačiu metu išugdė visą eilę mažiau patogeniškų bakterijų, kurios yra patvarios antibiotikams. Šios bakterijos, organizmui dėl ligos arba dėl ligos naudojamų vaisių imunologinio veikimo, nusilpnėjus, sukelia visą eilę pavojingų antrinių endogeninių infekcijų, dažnai atsparių antibiotikų veikimui. Vienas iš tokių bakterijų yra stafilokokas, ne tik dažnai randamas sveikų organų bakterinėje floroje, bet taip pat ligoninėse sukeldamas epideminio pobūdžio infekcijas, ypatingai naujagimių ir vyresnio amžiaus pacientų tarpe.

Radioaktyvūs spinduliai ne tik sunaikina vėžio ląsteles, bet taip pat normaliose ląstelėse gali sukelti vėžį arba sumažinti bendrą organizmo atsparumą vėžiui. Tai aiškiai buvo įrodyta Hirošimoje po atominės bombos numetimo.

Panašiai yra ir su genetikos faktorius kontroliuojančiomis priemonėmis. Įvairūs DNA ir RNA veikiantys vaistai kaip pav. talamidinas, LSD ir kiti sukelia įgimtus defektus kūdikiuose. Vadinamoje „genų inžinerija“ pagrįsta molekulinės biologijos principais turi mažiau tiesioginių pavojų, bet vargu ar teoretinė galimybė pakeičiant baltą žmogišką embrijoną į juodą, arba priešingai, nesukurtų didesnių socialinių problemų Amerikoje, negu šių dienų demonstracijos gatvėse?

Kas įvyks 21 šimtmečiuje, tai jau kita tema. Mes, žemiečiai, atrodo, turėsime išspręsti pakankamai daug problemų kad sudaryti žmogiškas gyvenimo sąlygas visiems žemės planetos gyventojams. Be virš minėtų pagalvokime apie: didėjantį žmonių skaičių žemėje, oro, vandens

ir maisto užteršimą, daugumoje modernios technologijos pasėkoje ir atominio karo pavojų su visomis jo radiacijos pasėkomis. Įdomu, kad visi šie pavojai yra mūsų pačių vakariečių sukurti ir tik dalinai nukopijuoti arba pavogti rytinių barbarų, kurie savo diktatūrinėmis priemonėmis baugina mus ir visą pasaulį. Reikia tikėtis, kad ši atominė problema taikingai išspręstų ir jeigu mes, anot Rene Dubois, daugiau susikoncentruosime mūsų pačių sukurtose aplinkos problemose ir vietoj to, kad išsikraustę gyventi į kitą planetą, išgryninsime orą, vandenį ir maistą, tai genetikų, bakteriologų keliamos medicinoje problemos pamažu spręstis, turint mokslines žinias, didėjant žmogiškam patyrimui ir darant sprendimus pagal savo laisvą valią, gospadoriškam protui padedant, taip pat atsižvelgiant į aplinkos reikalavimus. Tada medicina ateities perspektyvoje mums užtikrins ne tik priemones prieš ligas ir kaip jų išvengti, bet taip pat, kaip savo sveikatą pagerinti šioje mūsų senelės žemės planetoje.

PAGYVENUSIŲ ŽMONIŲ PLAUCIŲ TUBERKULIOZĖS EIGA IR JOS YPATUMAI.

B. Kepalienė (Respublikinis tuberkuliozės dispensaris).

Lyginant su kitomis amžiaus grupėmis, pagyvenusio amžiaus ligonių, sergančių tbc % daug didesnis. Autorė aprašo 100 ligonių sergamumą. Plaučių tbc lydėjo kiti susirgimai: plaučių emfizema, pneumosklerozė, bronchitai, bronhektazės, arteriosklerozinė kardiosklerozė, viršk. trakto susirgimai, hipertoniya ir kt. — net 86%. Senų žmonių plaučių tbc eiga gali vystytis be simptomų ar su kitų ligų ženklais, kaip gripo, bronchito, plaučių uždegimo, emfizemos, astmos. Tbc atpažįstama, kai būna išplitusi, destruktinė. Ambulatorinis tyrimas suklydo diagnozė 35% atvejų.

Sveikatos Apsauga 9:3-7, 1969

KAI KURIE DUOMENYS APIE SCHIZOFRENIJOS KLININES FORMAS VILNIAUS M.M.

A. Dembinskas (Vilniaus V. V. Kapsuko un-to Med. faklt. Nervų ir psichikos ligų katedra).

Klasifikacija pasiūlyta Maskvos centrinio psichiatrijos instituto: 1. paranoidinė, 2. paprastoji, 3. katatoninė, 4. hebefreninė, 5. panaši į psichopatijas ir neurozes. Klinikoj ištirta 1202

ligonių. 63% serga paranoidine, 16% — katatonine, 12% — paprastąja, 7% — psichop. ir neurozės, kiti hebefrenine formomis. Intesyvumas suskirstytas į 5 formas. Paranoidinė dažniausia bloginė eigos 3/4 ligonių. Paprastoji schizofrenija visiems bloginė; hebefrenine forma visad bloginė ir be remisijų. Paprastąja ir hebefrenine sergantieji yra jauniausi asmenys ir bloginė eiga, blogesnė prognozė; vėliau susirgusių eiga žymiai geresnė. Jauniausių, sergančių schizofrenija amžiaus vidurkis 21 - 23 m. amžiaus. Vėliausiai sergą ligoniai, 30 - 31 m. amžiaus sirgo paranoidine ar panašia į psichopatijas ir neurozes schizofrenijos forma.

Sveikatos Apsauga, 9:19-21, 1969

KOMPLIKACIJOS, GYDANT KRAUJUANČIAS SKRANDŽIO - 12 - PIRŠTĖS ŽARNOS OPAS

G. Kaluina, J. Repšys (Vilniaus V.V. Kapsuko un-to chirg. klinika)

1950 - 1968 m. autorių klinikoje 651 ligonis kraujavo iš virškinamo trakto, 394 atvejais kraujavo gastroduodeninės opos — apie 60%. Be simptomų buvo apie 16% ligonių. Daugelis ligonių atvyko klinikon labai pavėluotai, su Hb mažiau 4,8%. Konservatyviai opų kraujavimus gydė su gulėjimu, pilvo šaldymu, CaCl₂, vika-

zoliu, protamino sulfatu, hemofobinu, vitaminais ar/ir kraujo transfuzijomis. Jaunus ligonius galima bandyti konservatyviai gydyti, bet su pagyvenusiais blogiau: praleidus optimalų laiką, tampa neoperuoti — miršta po operacijos. Konservatyvaus gydymo letališkumas 4,9%, operacinio 3%. 77 atvejais daryta skrandžio rezekcija su vagatomija, 27 ligoniams skrandį rezekavo per opą. Pastaruoju atveju recidyvo pavojus minimalus. 7 ligoniams opa buvo izoliuota. Opa, netekusi kontakto su skrandžio sultimis, sugijo. Sveikatos Apsauga 8:5-9, 1969

NAUJAS METODAS DEŠINĖS ŠIRDIES ERTMIŲ ZONDAVIME

J. Rugienius, V. Širvydis (Vilniaus un-to Med. fakulteto Hosp. Terapijos ir Bendr. chirurgijos katedra).

Naujuoju metodu zonduojant širdį, širdis pasiekama trumpesniu keliu, mažiau tenaudojama rentgeno ligoniui ir personalui. Zondas padarytas autorių. Zondu įvedamas elektrodas, kuriuo galima širdies vidinė elektrokardiograma, galima endokardinė širdies stimuliacija, įmanoma nustatyti arterinio - veninio kraujo susimaišymo laipsnį (shunt). Autoriai atliko 500 širdies zondavimus be jokių komplikacijų. 34 ligoniams zondavimas atliktas ambulatoriškai. * Šitas širdies ertmių zondavimo būdas pripažintas TSRS išradimų ir atradimų komiteto. Skaitoma, kaip nemažas lietuvių mokslininkų laimėjimas Sovietijoje.

Sveikatos Apsauga 8:46-52, 1969

BARBITURATŲ NARKOZĖS IR KRAUJO PLAZMOS BALTYMAI

V. Žygelis, N. Čaikienė, S. Vildužienė ir A. Poliakienė (Vilniaus geležinkelio ir Vilniaus m. klininė ligoninė).

Trumpai veikiantys barbituratai greit susiriša su kraujo plazmos baltymais, albuminais, ir tampa nebeaktyvūs narkotiškai.

Autoriai ištyrė 200 ligonių kraujo plazmos baltymų frakcijų koncentracijas, elektroforezės metodu. Narkozei naudojo tiopentalį. Duomenys parodė, kad hipoproteinemijos atvejais įvadinei narkozei tiopentalio reikia mažiau (6,2 mg/kg), o normaliam proteinų kiekiui esant — daugiau (7,7 mg/kg). Šis skirtumas yra statistiškai patikimas.

Sveikatos Apsauga 9:44-46, 1969

KAI KURIE VEIKSNIAI, SKATINANTYS HIPERTONIJĄ TEKSTILĖS DARBININKAM

J. Petrauskienė (Kauno Medicinos institutas)

Autorės išstudijuota darbo sąlygos „Kauno audinių“ ir P. Ziberto šilko fabriko 3830 darbininkų. Triukšmo intensyvumas siekia 99-110 db. — prašoka 23-35 db leidžiamą triukšmo intensyvumą. Tose įmonėse hipertonią serga 4,2% vyrų ir 1,9% moterų. Pagal įvairius panaudotas klininės medžiagos apskaičiavimus pasirodė, kad jaunosms audėjoms tikimybė susirgti hipertonią, yra apie 10 kartų didesnė, negu netriukšmingų darbo vietų. Beto, sergančių tarpe rasta dažnesnis nutukimas, „paveldėjimas“, ilgalaikiai neigiamo pobūdžio psichemociniai poveikiai, sūraus maisto vartojimas, pasyvus poilsis.

Sveikatos Apsauga 8:14-20, 1969

VIETINĖS TEMPARATŪROS PAKITIMŲ SVARBA STOMATOLOGIJOJE

S. Čepulis ir E. Širvidienė (Kauno med. inst.).

(Paskaita skaityta 1969 m. spalio 15 d. internationale 57-je sesijoje ir JAV Dantų Gydymų suvažiavime. Skaitė prof. S. Čepulis.)

Autoriai aprašo klinikinę svarbą vietinės temperatūros pakitimų. Temp. matavimai atlikti jautriais instrumentais ir aprašė praktišką galimumą pritaikyti chirurgijoje ir diagnostikoje. Autoriai šioj srityj turi 3 metų patyrimą. Temperatūros matavimai atlikti pažengusio dantų gedimo atvejuose, aktinomikozės diagnostikoje ir gydymą nustatant prigijimą audinių (odos) persodinime, plastinėj chirurgijoje ir gėrybinių bei piltybinių burnos ertmės navikų diagnozėj ir sąryšy su rentgenologinio gydymo atvejais.

Temperatūra apie išgedusį (caries) ir paveikto pulpito dantį yra gerokai aukštesnė, negu apie sveiką dantį, tuo tarpu periodontito atvejais temperatūra yra žemesnė, palyginus su audiniais aplink sveiką dantį. Temperatūros skirtumai pagelbsti nustatyti proceso aktyvumą. Piktybinių navikų atvejais tempt. aukščiausia naviko centre, žemesnė naviko periferijoje ir žemiausia sveikoj burnos gleivinėj. Rentgenologinis navikų gydymas pakelia odos bei burnos gleivinių temp-rą, bet rentgeno spindulių poveikis akinomikozės atveju nužemina temperatūrą.

VAIKŲ MEDICININĖ IR SOCIALINĖ GLOBA VILNIUJE

NUO 1939 METŲ IKI 1944 METŲ

E. Norvaišienė M.D.

Laikotarpis nuo 1939 iki 1944 metų buvo audringas, nes per tuos metus teko pergyventi karą ir net dvejus okupacijas. Esant tokiam ne-normaliam stoviui darbo sąlygos buvo sunkios, bet, nežiūrint to, pasiekti rezultatai nebuvo blogi.

Lietuviams atgavus Vilnių 1939 metais višos medicininės įstaigos buvo perimtos naujos valdžios. Nors Vilniaus miesto medicininė ir socialinė vaikų globa buvo viena iš pirmaujančių Lenkijoje ir vaikų sveikatingumu rūpinosi Sveikatos Departamento įsteigtos įstaigos, bet pradžioje teko susidurti su įvairiais to meto sunkumais: trūkumu personalo, patalpų ir t.t. Tuo laiku Vilniaus mieste ir priemiesčiuose veikė 4 ambulatorijos vaikams, speciali konsultacija kūdikiams su ambulatorija sergantiems specialūs kabinetai, kvarco lemos ir dienos sanatorija mokyklos vaikams. Pažymėtini buvo du gerai įrengti sveikatos punktai: Didžiojoje g-jė (įrengtas Rockefellerio fondo lėšomis), kur šalia visų kabinetų veikė ir mediciniška Pieno Virtuvė, kuri aptarnavo visą miestą (joje buvo gaminamas dietinis maistas sergantiems kūdikiams ir vaikams); Kijevo g-jė, naujame pastate, veikė įvairūs kabinetai ir nuolatinė pirtis. Miesto centre buvo Vaikų Poliklinika su pediatrijos, laringologijos ir okulistikos kabinetais, kur buvo priiminėjami mokyklų vaikai. Mokyklų sanitarinė ir profilaktinė priežiūra buvo pavesta keliems etatiniams gydytojams ir gail. seserims. Socialinei miesto globai priklausė viena vaikų prieglauda (nuo 5 - 16 m.) ir seserų vienuolių išlaikomas lopšelis — prieglauda (nuo 0 - 5 m.). Sergantieji vaikai buvo gydomi Vilniaus Universiteto Vaikų Klinikoje, vaikų skyriai irgi buvo šv. Jokūbo ligoninėje, Žydų ligoninėje, ir Žvėryno užkrečiamų ligų ligoninėje. Leoniškiuose (3 km nuo Vilniaus) veikė vasaros kolonija miesto vaikams, kurioje tilpo 200 mokyklinio amžiaus vaikų. Ten buvo įrengti barakinio tipo pastatai su elektra ir vandentikiu. Mediciniškai priežiūrai buvo skiriamas mokyklų gydytojas ir gail. sesuo. Lietuviams perėmus visas Vilniaus vaikų medicininės įstaigas buvo padaryti kai kurie pakeitimai: pagal galimybes personalas

buvo pakeičiamas lietuviais; V. U. Klinikos buvo perduotos Liet. Raud. Kryž. d-jai ir Vaikų Klinikai administruoti personalas buvo atsiųstas iš Kauno (dr. Tercijonas); naujai buvo įsteigtas Kūdikių Gelbėjimo D-jos „Lopšelis“ ir Motinosms ir Vaikams globoti org. s-gos penki sveikatos centrai, kuriuose, atsižvelgiant į to laiko sunkią padėtį, vaikams iki 3 metų buvo dalinamas maistas. Per gana trumpą laiką visos vaikų mediciniškos įstaigos buvo susitvarkiusios ir darbas ėjo sklandžiai.

Sovietams okupavus Lietuvą vėl prasidėjo įvairūs pakeitimai. Daug kur buvo keičiamas personalas, taip pat netrūko įvairių skundų, nuo kurių buvo ir nukentėjusių (šio straipsnio autorė buvo tardoma — kalinama). Visos ambulatorijos buvo pakeistos į vaikų konsultacijas, kuriose taip pat buvo priiminėjami kūdikiai ir sergantieji specialiuose kabinetuose. Vaikų Poliklinikai buvo pavesta administruoti visas 5 konsultacijas, mokyklų sanitarinę priežiūrą ir naujai įsteigtus 4 dieninius vaikų lopšelius. Kūdikių Gelb. D-jos „Lopšelis“ ir seserų vienuolių lopšelis - prieglauda buvo sujungti į vieną įstaigą, kurią administruoti perėmė Sveikatos Komisarjatas (Motinos ir Vaiko skyr. virš. pad. dr. Kesiūnaitė), personalas buvo atsiųstas iš Kauno (dr. Rudaitis ir dr. Petkūnienė). Kariuomenei perėmus Sapiegos rūmus, kuriuose buvo V. Universiteto Klinikos, vaikų skyrius tapo perkeltas į Žydų ligoninę (ved. prof. Bujak ir dr. Aleksandravičienė). Prie Vilniaus apskrities gydytojo (dr. Jusionis) įstaigos buvo įsteigtas naujas motinos ir vaiko globos inspekcijos skyrius, kuris prižiūrėjo apskrityje esančias įstaigas ir steigė naujas, taip pat buvo statomos naujos patalpos konsultacijom ir gimdymo namai.

Vokiečiams okupavus kraštą 1941 m. Vilniaus socialinėse ir medicininėse įstaigose vėl vyko pertvarkymai, keičiamas personalas, nes dalis pasitraukė į rytus. Vaikų Poliklinikos veikla buvo praplėsta (ved. dr. Norvaišienė): įsteigti du nauji kabinetai chirurgijos ir dantų, taip pat įsigyti rentgeno aparatai; visose vaikų konsultacijose įsteigti dantų kabinetai; mokyklų medicininėje priežiūroje padidintas personalas —

6 med. gydytojai ir 12 gail. seserų, kurie prižiūrėjo miesto mokyklas, vaikų darželius, vaikų namus ir vasaros metu vaikų koloniją; mediciniškoje Pieno Virtuvėje buvo išduodama 500 porcijų į dieną, taip pat buvo dalinamas pienas ir pagamintas maistas nusilpusiems vaikams. Vaikų Poliklinika taip pat konsultuodavo Vilniaus Miesto Gydytojo Įstaigai (m. gyd. dr. Bagdonas ir pad. dr. Dirsė) įvairiuose miesto vaikų socialiniuose reikaluose. Iš Vilniaus m. Maitinimo skyr. buvo gaunams tam tikras kiekis kuris buvo skiriamas per vaikų konsultacijas (kortelės tvirtindavo Vaikų Poliklinika, o maistas buvo dalinamas Pieno Virtuvėje). Neoficialiai susitarus su Vilniaus m. burmistru (pulk. Dabulevičium) ir Maitinimo skyr. viršininku (p. Kairiunaitis) buvo gautas papildomas maisto kiekis, kuris buvo neoficialiai skirstomas per Vaikų Polikliniką lietuvių darželiams, mokykloms ir dalis miesto buvo skiriama sušelpiti vargstančias lietuviškas šeimas per pagrindžio veiklą (kun. Lipniūnas ir prel. Tulaba). Vokiečių komisarijato sveikatos skyriaus viršininkas (dr. Dietz) maisto paskirstymą tikrino, nes skundų netrūko. Taip pat vokiečiai nuolatiniai tikrindavo vaikų namus, kad nebūtų slepiami žydų vaikai (vienuose vaikų namuose sesers etate buvo paskirta dirbti žydų tautybės gydy-

toja dr. Oleskienė). Vaikų Poliklinikoje dirbo 150 tarnautojų, kurių daugumas buvo lenkai, bet kurie mokėjo lietuvių kalbą arba ją mokėsi. Dalis gydytojų buvo lietuviai (dr. Petkūnienė, dr. Klimas, dr. Cemėška, dr. Volungienė ir 5 dantų gydytojos), taip pat visas Vaikų Poliklinikos administracijos personalas buvo lietuviškas. Dalis lenkių seserų buvo iškeltos į kitas Lietuvos vietas, o jų vieton atsiųstos lietuvės (vyr. ses. Karūžaitė, Pieno Virt. ved. Leskauskaitė, 6 mokyklų seserys, dalis konsultacijų seserų).

Esant nenormaliom gyvenimo ir maitinimosi sąlygoms daug vaikų turėjo nusilpusį organizmą, todėl kilo mintis įsteigti Vilniuje vaikų sanatoriją. Pasitarus su L. Raud. Kryžiaus vadovybe, Savitarpinės Pagalbos skyrius 1944 metais pavedė Vaikų Poliklinikai (vėliau pavadinimas pakeistas į Vilniaus Motinos ir Vaiko Centrinę Konsultaciją) įsteigti ir administruoti Vaikų Sanatoriją. Tam tikslui buvo gauta Žvėryne ant Neries kranto stovinti vila, kur pritaikius patalpas buvo įrengta 50 lovų sanatorija. Vaikai buvo parenkami mokyklų gydytojų ir visos vietos buvo greit užpildytos. Sanatorija veikė neilgai, nes besiantinantis frontas ne tik čia bet ir kitose įstaigose darbą sustabdė.

Vaikų vasaros kolonija — Leoniškiuose prie Vilniaus. 1944 m.

DRUSKININKŲ KURORTAS

K. Gudaitis M.D.

Druskininkai yra sena Lietuvos vietovė. Ne tik kryžiuočiai kartais žvangino prie Druskininkų, bet ir lenkų karalius ir rusų caras domėjosi jais. Lenkų smurtu užgrobti Druskininkai nepriklausomybės laikais nebuvo Lietuvos valdžioje. Tačiau Druskininkai buvo ir yra senas Lietuvos kurortas. Dėl to pravartu su jų įdomia istorija susipažinti, ir kurorto raidą pasekti. Yra istorinių duomenų, kad XIII-XIV a. kryžiuočiai Druskininkus yra pakartotinai puolę, užėmę ir jų pilį sunaikinę.⁴¹ 1311 m. kryžiuočiai nugalėjo Vytenį ir paėmė Druskininkus. Dar 1378 m. kunigaikštis Kęstutis prie Druskininkų kovėsi su kryžiuočiais.⁴² Teodoras Narbutas (T. Narbutt), kuris Druskininkuose yra gyvenęs, daugiausiai teikia pirmų žinių apie Druskininkus ir apie ūkininkų gydymą versmių sūru vandeniū. Druskininkų miestas įsikūrė dešiniuoje Nemuno pusėje, kuri yra žymiai žemesnė už kairįjį Nemuno krantą. Miestas yra apsuptas iš trijų pusių sausu spygliuotu mišku, kuris sulauko vėjus ir sudaro palankias kurortui sąlygas. Jau senovės laikais buvo žinomos tos vietovės sūros versmės. Kai druska buvo brangi ir sunku jos gauti, apylinkių žmonės, išgarindami iš versmių pasemtą vandenį, pasigamindavo druskos. Jau senai žmonės buvo pastebėję, kad tų versmių vanduo greičiau nugalėdavo odos išbėrimus ir kitas ligas. Aplinkiniai ūkininkai sugalvojo savo gydymo būdą: kaitintame sūrame šaltinių vandenyse maudyti ligonius. Kai kurie anų „kurorto gydytojų“ iš to pralobdavo. Dar iš XVIII amžiaus žinomas toks „kurorto gydytojas“ ūkininkas Pranas Surmetis. (Kituose šaltiniuose minimas ūkininkas „gydytojas“ Pranas Surūtis). Savo gydymo būdą jis laikęs didelėje paslapyje ir mirdamas tą paslaptį perdavęs savo sūnui Benediktui, kuris uždirbęs daug pinigų.^{44,43} Pagaliau Druskininkais susidomėjo tuometinė Lietuvos vyriausybė (1789 m.). Susidomėjęs lenkų karalius Stanislovas Augustas aplankė Druskininkus ir liepė ištirti versmių gydymą galią. 1794 m. Druskininkai buvo paskelbti gydymą vietove (kurortu).

Po III Lietuvos ir Lenkijos padalinimo, Druskininkai teko Rusijai. Vilniaus universiteto rektorius V. Pelikanas (Waclaw Pelikan 1790-1873, medicinos daktaras, čekų žydų kilmės, lietuvių tautinio sąjūdžio priešas, rusų pa-

taikūnas, dėl to Vilniaus visuomenės nemėgiamas, dėl grasmės priverstas 1831 m. apleisti Vilnių, bet Vilniaus universiteto teises gynė nuo rusų grėsmės, rašė ir išspausdino medicininių straipsnių lenkiškame medicinos žurnale ir parašė ir išleido stambesnę knygą apie raumenų mokslą-miologiją-studentams)- 1830 m. pavedė to universiteto chemijos prof. I. Fonbergui (Ignac Fonberg 1801-1891 m. iš Baltstogės išėjo Vilniaus universiteto filosofijos fakultetą, 1821 m. gaudamas magistro laipsnį, ir liko prie Vilniaus universiteto chemijos-biologijos prof. Andriaus Sniadeckio padėjėju ir skaitė chemijos paskaitas) pakartotinai ištirti Druskininkų versmių mineralinio vandens cheminę sudėtį. Prof. I. Fonbergui pavestą tyrimą pradėjęs, rusų caras 1832 m. uždarė Vilniaus universitetą ir vietoj medicinos fakulteto įsteigė Vilniaus medicinos-chirurgijos akademiją. Prof. I. Fonbergas buvo paskirtas šios medicinos akademijos chemijos katedros profesoriumi. Tuo būdu prof. I. Fonbergas galėjo Druskininkų versmių cheminį vandens tyrinėjimą baigti. 1835 m. prof. I. Fonbergas pateikė Vilniaus medicinos-chirurgijos akademijai savo tyrimų aprašus, kurie vėliau buvo išspausdinti.* Anuo metu tai buvo pirmas mokslinis versmių vandens cheminis tyrimas atliktas. Prof. I. Fonbergas savo išvadoje pripažino, kad Druskininkų 5 versmių vanduo tinka gėrimui.

1837 m. gyd. L. Zembžyckis Druskininkuose pastatė savo lėšomis pirmą gydyklą. Tais metais rusų vyriausybė paskyrė 25 tūkstančius rublių Druskininkų kurortui įsteigti. Tad 1837 m. laikomi Druskininkų kurorto įsteigimo metai. Tais metais buvo pastatyta balneologinė gydykla, turėjusi 14 vonių, o jau 1841 m. gydykla buvo praplėsta iki 50 vonių; 1894 m. ši gydykla sudegė, po gaisro buvo pastatyta žymiai didesnė mūrinė gydykla su 150 voniomis. 1841 m. įsisteigė Druskininkų gydytojų draugija kurortiniam gydymui plėsti. Kurortui buvo paskirti nuolatiniai gydytojai. Kiek žinoma, Benijeras. (Šie medicinos mokslus buvo išėję Druskininkų gydytojų draugijos nariais yra buvę šie gydytojai: K. Volfgangas, J. Pileckis, A.

* I. Fonbergo leidinys lenkų kalba turėjo šią antraštę: *Opisanie wody mineralnej Druskienickiej, przez Ignacego Fonberga. Wilno 1838.*

Vilniaus medicinos-chirurgijos akademijoje), L. Zembzyckis, I. Nahumovičius, P. Savickis, E. Pruskis, K. Chomskis, A. Hrynievičius, S. Pšeborovskis, S. Rozolovskis, Terajievičius, ir kt. Rodos ne maža dalis tų gydytojų buvo iš Lietuvos; pvz. minėtasis Jonas Pileckis buvo gimęs Vilniuje 1821 m., 36 m. buvo gydytoju Druskininkuose, nuo 1842 m. buvo Druskininkų kurorto inspektoriumi, čia ir mirė 1878 m. Iš ano meto gydytojų apie Druskininkų versmes ir jų gydomąją galią daugiausiai yra rašę: K. Volfngas, A. Renijeras ir J. Pileckis. Vėliau iki pasukinių laikų Druskininkų kurorto sąlygos ir versmės pakartotinai tiriamos ir aprašomos.⁴³

Rusams valdant, Druskininkuose buvo varoma didžiai stipri rusifikacija, buvo net draudžiama ne rusų kalba kalbėti. 1865 m. rusų valdžia Druskininkų kurortą už 31.156 rublius pardavė rusų pulkininkui Strantmannui, o šis kurortą pardavė privatiems asmenims. 1856-67 m. laikotarpyje buvo įkurta ir veikė Druskininkų ligoninė. Kurorto pirkėjai ir tvarkytojai buvo rusai. Už tat Druskininkų rusinimas buvo toliau varomas ir virto taip aistriai skrupulingas, kad nerusams žemės sklypų neparduodavo ir visokias valdžios tarnybas tegalėdavo užimti rusai. Kurorto versmės buvo pavadinamos išsitarnavusių Gardino gubernatorių vardais.^{41,42} Pradžioje rusų valdymo laikų Druskininkų kurorto lankytojų būdavo iki 800 sezone, iš jų apie 400 būdavo ligoniai, kurie buvo gydomi nuo reumato, podagros, chroniškų virškinimo negalavimų, nervų ir širdies susirgimų.⁴¹ 1862 m. buvo baigtas tiesti Varšuvos-Peterburgo geležinkelis, kuris ėjo netoli pro Druskininkus; geležinkelis turėjo padėti kurortui, palengvindamas lankytojams atvykti iš tolimesnių vietų. Tačiau rusofilams šeiminkaujant, Druskininkai ilgainiui menkėjo, kurortas pradėjo nykti, mineralinės versmės buvo apleistos ir užterštos. Anais rusų valdymo laikais nei lietuvių, nei lenkų šviesuomenė Druskininkų kurorto nebelankė. Po 1905 metų kurorto tvarkymą perėmė Druskininkų mineralinių vandenų akcinė draugija, kuri, matyti, mažiau rūpinosi rusifikacija, o daugiau — lankytojų pritraukti. Kurorto gerinimas ir tinkamas tvarkymas davė gerus rezultatus. Lankytojų skaičius didėjo, pvz. 1913 m. Druskininkų kurortas turėjo net 18.600 lankytojų, jų tarpe daug lankytojų iš Vilniaus, Krokuvos ir Peterburgo.⁴¹

1919-1920 m. vyko lietuvių su lenkais kovos Druskininkų apylinkėse, pagaliau 1920 m. lie-

pos 18 d. Druskininkus užėmė lietuviai, bet vėliau dėl bendro lietuvių fronto padėties keitimosi Lietuvos kariuomenės daliniai 1920 m. lapkričio mėnesį atsitraukė, ir vėliau Druskininkus užėmė lenkai. Po to veik įvykusios paliaubos Druskininkus paliko net 19 metų (1920-1939 m.) lenkų okupacijoje.

I-jo pasaulinio karo metu Druskininkų kurortas skaudžiai nukentėjo. To priežastis buvo, kad daug išdegė aplinkinio miško ir sudegė pusė miesto su kurortu. Bemiškėje apylinkėje gausėjo įžemio vanduo ir sunkėsi į mineralines versmes, praskiesdamas ir užteršdamas versmių mineralinį vandenį. Dėl to pats kurortas žymiai sumenkėjo. Okupacijos metais Druskininkų kurortą nupirko Lenkijos ūkio bankas, kuris atliko gilius gręžimus (300-330 metrų) ir iš tų šulinių vėl gavo net geresnį mineralinį vandenį. Bendrai Druskininkų versmių mineralinis vanduo visą laiką buvo izotoninis ir jo koncentracija nebuvo stipresnė, kaip 1%. Tačiau iš giliųjų gręžinių gautas mineralinis vanduo, kurio koncentracija buvo 5-6%.^{41,43} Tatai padėjo kurortui atsigausti ir miestui atsistatyti. Kurorto lankytojų skaičius žymiai pakilo, pvz. 1930-35 m. laike kurorto lankytojų kiekvieną vasarą būdavo iki 10.000 asmenų.

Senesniaisiais laikais (XIX a.) Druskininkų versmių mineralinio vandens terapinė (gydomoji) reikšmė buvo paremta empiriniais patyrimais ir dėl to jų terapinis pritaikymas buvo žymiai platesnis. Senesnieji Druskininkų versmių mineralinio vandens gydomąją reikšmę tyrinėtojai nurodydavo, kad versmių vandenų cheminė sudėtis gydanti daugelį ligų, kaip antai: skrofuliozę, hemoroidus, paralyžius, nervų, odos, virškinimo trakto, šlapimo pūslės ligas, lėtinį artritą, reumatą, dispepsiją, geltligę (icterus), hipochondriją, chlorozę, bendrą nusilpimą ir kitas. Naujaisiais laikais, pradedant XX a., gydymas paremiamas mėginimais patikrintu fiziologiniu ir cheminiu mineralinių vandenų veikimu. Taigi tam tikri mineraliniai vandenys vartojami tam tikriems susirgimams gydyti. Tuo būdu paaiškėjo, kad ir Druskininkų versmių vandenų gydomoji galia yra siauresnė, negu empirikų manyta. Be to, paaiškėjo, kad Druskininkų versmių mineraliniai vandenys yra radioaktyvūs, ir versmių mineralinio vandens 1 litre yra 6 Machės vienatai radžio emanacijos. Bendrai nurodoma, kad jau 3-4 Machės vienatų versmės mineralinis vanduo priskiriamas radioaktyvio vandens rūšiai. Mėginimais

irodyta, kad mineraliniai radioaktyvūs versmių vandenys skatina skrandžio sulčių atsiradimą, taigi vartotinas skrandžio virškinimo negalavimams gydyti.⁴³

Čia reikia dar paminėti, kad Druskininkų savaime atsirandančių versmių skaičius būdavo nepastovus, svyruodavo nuo 5 iki 19 versmių, tačiau tik kelių versmių vanduo tebdavo naudojamas gydymui. Jau minėjome, kad rusai Druskininkų versmėms duodavo Gardino pasižymėjusių gubernatorių vardus. 1937 m. Vilniaus universiteto rektorius V. Stanevičiaus pasiūlymu žymiausios Druskininkų versmės buvo pavadintos lietuviškais Vytauto, Birutės, Undinės, Aušros vardais; tik giliausiam gręžiniui buvo duotas Pilsudskio vardas.

1930 m. buvo atliktas Druskininkų kaikurių versmių vandens fizinis ir cheminis tyrimas. Gauti duomenys parodo instruktyvinį skirtumą tarp savaime atsirandančios versmės vandens ir 300 metrų gylio gręžinio vandens. Savaime atsiradusios versmės (Nr. 1) vandens temperatūra turi celsijaus 10 laipsnių šilimos, vandens lyginamasis svoris prie 20 celsijaus laipsnių šilimos yra 1,0024; 110 celsijaus laipsnių karščiu išgarinto 1 litro vandens sausų liekanų buvo 6,6725 gramai; iš jų Cl — 3,7760 g, SO₃ — 0,1268 g, SiO₂ — 0,0245 g, Na — 1,5610 g, K — 0,0736 g, Ca 0,5607 g, Mg — 0,2099 g, FeO₂ — 0,0040 g, CO₂ chemiškai surišto — 0,2354 g, CO₂ laisvo — 0,0356 g, H₂SiO₃ — 0,0635 g. 300 metrų gylio gręžimo vandens temperatūra turi celsijaus 13,5 laipsnių šilimos, vandens lyginamasis svoris prie 20 celsijaus laipsnių šilimos yra 1,0399; 110 celsijaus laipsnių karščiu išgarinto 1 litro vandens sausų liekanų buvo 57,3030 g; iš jų Cl — 30,8900 g, (SO₃ nerasta), SiO₂ — 0,0919 g, Na — 14,9750 g, K — 0,7997 g, Ca — 3,1382 g, Mg — 1,2596 g, FeO₂ 0,0504 g, CO₂ chemiškai surišto — 0,6730 g, (CO₂ laisvo nerasta), H₂SiO₃ — 0,1182 g.⁴¹ Pateikti palyginimai rodo, kad gilių gręžinių vandens mineralizacija bendrai yra apie 10 kartų stipresnė, o iš atskirų cheminių elementų ypač gausiai yra chloro (Cl), natrio (Na), Kalcio (Ca) ir magnio (Mg).⁴¹

Jau iš senų laikų yra žinoma, kad apie mineralines versmes susidaro purvas, kuris kai kada turi gydomosios galios. Apie Druskininkų purvą ir jo gydomąją reikšmę yra kiek plačiau aprašęs jau anksčiau minėtas K. Volfgangas, kuris vienas iš pirmųjų moksliai tyrinėjo Druskininkų versmių mineralinio vandens gydomąją veiksmingumą. Savo tyrinėjimo išdavęs jis ap-

rašė, kai tuomet jau buvo įprasta, lenkų kalba: „K. Wolfgang, O wodzie mineralnej solnej w Drskienikach, Wilno, 1841.“ Anot Volfgango Druskininkų gydomasis purvas susideda iš humifikuotos augalinės masės, kuri yra prisunkta mineralinio vandens ir ypač anglies dvideglio. Jau anais laikais gydomasis purvas Druskininkuose buvo plačiai vartojamas vonių, kompresų ir įtrynimo būdu. Purvas daugiausiai buvo vartojamas odos ligoms ir kūno skausmams gydyti. K. Volfgangas ir kiti mini, kad Druskininkuose buvo ir durpių purvo, kuris šiltame ir karštame pavidale buvo vartojamas įvairoms ligoms su skausmais ir sąnarių negalavimams gydyti.

Klimatinės Druskininkų sąlygos (Tarp miškų apsaugotas nuo vėjų) teikė saulės spinduliams gausiai veikti. Jau senesniaisiais laikais saulės vonių terapija Druskininkuose sėkmingai buvo vartojama.⁴³

II-jo pasaulinio karo pradžioje, vokiečių Hitlerio armijos užpulta, 1939. IX.1., lenkų kariuomenė ir visas pasipriešinimas per dvi savaites subyrėjo, ir 1939. IX.17. vokiečių ir rusų kariuomenės okupavo visą Lenkiją. Vilnius, o vėliau ir Druskininkai buvo gražinti Lietuvai. Saugumo sumetimais rusai įvedė savo kariuomenę į Lietuvą. 1941. IV. Vokietija pradėjo karą su Rusija, per trumpą laiką vokiečių kariuomenė išvarė rusus iš Lietuvos. Vokiečių kariuomenė užėmė Druskininkus kariuomenės reikalams, įsikūrė savo karo ligoninę ir poilsio sanatoriją vokiečių kareiviams. Vokiečiai leido lietuviams Vilniaus srityje, taipgi ir Druskininkuose vykdyti lietuvių tautinį švietimą ir steigti lietuviškas mokyklas; tuo metu lietuvių komitetas Druskininkų srityje buvo įsteigęs net keliolika lietuviškų mokyklų. Tolimesnėje karo eigoje vokiečių kariuomenė silpnėjo, nebeatsilaikė prieš rusus ir jau 1944 metais rusų raudonoji armija vėl užplūdo Lietuvą ir iki šiol ją laiko okupavę. Karui pasibaigus, rusai paskelbė Druskininkus sovietiniu kurortu, nors formaliai Druskininkai tebėra Lietuvos ribose. Sezono metu į Druskininkus privažiuoja tūkstančiai rusų iš gilumos Rusijos, pvz. 1955 m. Druskininkuose gydėsi ir vasarojo 22 tūkstančiai asmenų. Šiuo metu Druskininkuose ir jo apylinkėse gyvena gausiai lietuvių. (Bus daugiau)

NAUDOTI RAŠTIJOS ŠALTINIAI.

41. Lietuvių Enciklopedija, V t., 1955, 202-203 psl.
42. Bronius Kviklys: Mūsų Lietuva, I t. 1964, 350-354
43. Iš Mokslų Istorijos Lietuvoje, knyga I, 1960, 164-178 psl.
44. B. Kviklys: O. c., 351-52 psl.

PASAULIO IR AMERIKOS LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SĄJUNGOS VEIKLA

CENTRO VALDYBA

Pirmininkas: V. PAPROCKAS, M.D.

85 - 105th Street Richmond Hill, N.Y. 11418

Sekretorius: B. RADZIVANAS, M.D.

84-16 110th Street, Richmond Hill, N.Y. 11418

Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos Centro Valdybos posėdžio

PROTOKOLAS Nr. 1

Vieta: dr. V. Paprocko kabinete.

Data: 1969 m. spalio mėn. 4. d.

Dalyviai: daktarai — V. Avižonis, V. Paprockas ir B. Radzivanas.

1. Valdybos pirmininkas dr. V. Paprockas pirmuoju klausimu referavo Lietuvos Medicinos Istorijos — knygos išleidimo klausimą ir tos knygos finansavimą.

Nutarta: Kadangi CV kasoje nepakanka knygai paruošti ir išleisti pinigų, valdyba apsvarsčiusi šį klausimą, nutarė prašyti visų Liet. Gydytojų Draugijos skyrių knygos išleidimui paskirti po \$20.00 nuo kiekvieno nario iki 1970 m. spalio 5 dienos.

2. Centro Valdyba, atsižvelgdama į pakartotiną suvažiavimo nutarimą leisti Liet. Medicinos Istoriją, priėjo išvados knygą leisti anglų kalba. Savo nutarimą remia šiais praktiškai sumetimais:

a) Knygos išleidimas anglų kalba pasitarnautų išpopuliarinimui Lietuvos medi-

cinės evoliucijos vakarų moksliniam pasauliui;

b) anglų kalba išleista knyga būtų daug plačiau išplatinta tarp įvairių kraštų gydytojų, įskaitant ir mūsų užsienyje baigusius jaunuosius gydytojus, kuriems būtų prieinamesnė anglų mediciniška terminologija, (įskaitant herbariumą), negu lietuvių kalba.

c) patyrimai rodo, kad knygos išleistos anglų kalba daugiau patarnauja Lietuvos ir jos reikalų gynimui;

d) anglų kalba parašytas veikals supažindins pasaulį su Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio medicinišku ir sanitariniu gyventojų aprūpinimu, ir palygins jį su dabartine okupuotoje Lietuvoje padėtimi.

3. Einamuose reikaluose nutarta: BATUNui įteikti auką \$50.00 išlaidoms padengti rengiant Ribbentropo - Molotovo pakto sukakties progą demonstraciją prie Jungtinių Tautų būstinės 1969 m. rugsėjo 20 d.

Pirmininkas V. Paprockas
Sekretorius B. Radzivanas

Mieli Kolegės ir Kolegos, lietuviškos profesinės organizacijos patikimi ir pavergtos Lietuvos ištikimi nariai, Naujųjų Metų proga visus jus iki vieno sveikina ir linki džiaugsmingų, laimingų ir profesiniai sėkmingų metų.

PLGS ir ALGS Centro Valdyba

Dec. 5, 1969

Amerikos ir Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos Centro valdyba Amerikos astronautams — Edwin Aldrin, Neil Armstrong, Michael Collins, kurie pirmieji pasiekė mėnulį, pasiuntė sveikinimo laišką ir tikrai retą ir įdomią dovaną. Ta dovana yra **statinaitė**, kokių 5 colių aukščio, papuošta gintarais, išpiaustyta. Viduje yra įpilta smėlio iš Zarasų ežero dugno.

Laišką ir dovaną pasiuntė aeronautikos centrui Washingtone. Laiške pažymima, kad smėlis yra atvežtas iš sovietų pavergtos Lietuvos.

Savo originalia ir simboline dovana daktarų centro valdyba norėjo priminti Lietuvos vardą šiame istoriniame žygyje į mėnulį. Kartu norėjo pasakyti, kad šiandien pavergta Lietuva yra toliau nei mėnulis. Ji labiau užmiršta nei mėnulis.

Messrs. Edwin Aldrin,
Neil Armstrong, Michael Collins
National Aeronautic and Space Administration
400 Maryland Avenue, South West
Washington, D. C. 20546

Gentlemen:

The International Association of Lithuanian Physicians extends to you sincere best wishes and congratulations on your successful and momentous journey to the moon.

To commemorate this historic event and as a token of our organization's esteem, please accept these Lithuanian artifacts containing soil from a lake bed in SOČ viet-oppressed Lithuania.

We trust your future endeavors will be successful and extend kindest personal regards.

Sincerely,

Vaclovas Paprockas, M. D.
President
Bronius Radzivanas, M. D.
Secretary

NATIONAL AERONAUTICS AND SPACE ADMINISTRATION
MANNED SPACECRAFT CENTER
HOUSTON, TEXAS 77058
OFFICIAL BUSINESS

POSTAGE AND FEES PAID
NATIONAL AERONAUTICS AND
SPACE ADMINISTRATION

Dr. Vaclovas Paprockas
85-13 105th Street
Richmond Hill, New York 11418

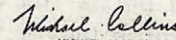
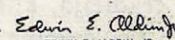

We are grateful and proud to have participated in the achievement of our national goal of a successful lunar landing . . . and return. We believe that as the exploration of our universe expands, so will the benefits of all mankind. We hope that the people of earth are now entering a new era of peace and common understanding.

To those of you who have offered encouragement and good wishes, whose dedicated support has made our programs possible, and whose prayers have sustained us, we extend our humble thanks.

Sincerely,

NEIL A. ARMSTRONG
Commander

MICHAEL COLLINS
Command Module Pilot
EDWIN E. ALDRIN, JR.
Lunar Module Pilot

Many thanks for your gift of the Lithuanian artifacts containing the soil. It was kind of you to present us with this gift.

NEW YORKAS

LGS-gos suvažiamė Toronte 1969 m. rugpiučio 30 - 31 d. buvo išrinkta nauja Sąjungos valdyba su sėdyba New Yorke. Ją sudaro dr. V. Paprockas — pirmininkas, dr. V. Avižonis — vicepirmininkas ir dr. B. Radzivanas — sekretorius-izdininkas. Tokiu būdu, šie trys vyrai, grįžę namo su paveldėjimo palikimu, tapo lyg vyresniais broliais mūsų Draugijos narių atžvilgiu. Jie atvežė iš senos, užgesusios valdybos pinigų likutį ir neseniai pirktą, gerai uždaramą ir patogiai nešiojamą, erdvų portfelį su protokolais. Paskutiniame protokole, lyg testamente, yra surašytas nutarimas su dviem sunkiais, bet garbingais uždaviniais, būtent: 1) Parašyti ir išleisti „Lietuvos Medicinos Istorijos knygą ir 2) Surengti VIII-tąją Sąjungos suvažiavimą 1971 m. New Yorke.

Netrukus, mūsų draugijos sekretorius buvo paragintas sukviesti narius drauge pasitarti aukščiau minėtų uždavinių vykdymo reikalu. Buvo išsiųsti 42 pakvietimai su dienotvarke. Ir štai, susirinkimas įvyko 1969.XI.22 d. Dalyvavo 19 narių ir dvi dantų gydytojos, kaip viešnios.

SUSIRINKIMO ATIDARYMAS IR EIGA (neprotokoluota): **Dr. V. Avižonis**, kaip draugijos pirmininkas, atidarė posėdį ir davė pagrindines informacijas iš būvusio VII-tojo suvažiavimo trumpai, bet plačiau kalbėjo apie uždavinius. Jis pabrėžė, kad „Liet. Med. Istorijos“ knyga bus dideliu įnašu ir stipriu įrankiu kovoje dėl nepriklausomybės atstatymo. Jis pasakė: „Savo knyga mes turime įrodyti ir atkreipti dėmesį ir net užimponuoti pasauliui, kad, — kaip senoje praeityje, taip ir šiame amžiuje, turėjome ir turime pakankamai aukštą kultūrinį lygį, turėjome ir turime aukštai išmoksintų žmonių.

Kas liečia suvažiavimą 1971 m., tai yra mūsų tradicija, kuri ne tik suartina mus čia, bet taip pat garsina mūsų tėvynę ir mūsų troškimą tapti jai vėl laisva.

Šiais darbais mes grindžiame kelią į savo tėvynės nepriklausomybės atstatymą.“

Dr. B. Radzivanas atkreipia dėmesį į tai, kad Toronte nebuvo aptarta, kuria kalba knyga turi būti parašyta ir siūlo tai čia aptarti.

Pakilęs sekantis kalbėtojas, iš anksto atsiprašydamas mandagiai, kad užpils šaltu van-

deniu, pasisakė bendrai prieš kalbomos knygos rašymą, nes „mes negalime užimponuoti pasauliui, kadangi mes neturėjome Nobelio laureatų ir Kauno Universitete turėjome tik vieną europėjinio masto profesorių Petrą Avižonį.“

Dr. A. Goeldnerienė pareiškė, kad svetur visose bibliotekose ji užtikdavo knygas apie Lenkiją anglų kalboje.

Dr. B. Matulionis gan tvirtai pareiškė, knyga turi būti parašyta lietuviškai, paskui verčiama. **Dr. V. Čekas** ir **dr. J. Dičpinigaitis** jam pritarė. Taip jiems diktuoja logiškas galvojimas. Be to, lietuvių — žinančio gerai Lietuvos istoriją — parašyta knyga duos pilnesnę mūsų praeities vaizdą; nurodys istorines priežastis, trūkumus mūsų kultūrai sparčiau vystytis, paaiškins, kodėl gabiems tautiečiams teko ieškoti mokslo šviesos svetur.

Keli nariai, kaip **dr. V. Avižonis**, **dr. V. Paprockas**, **dr. L. Plechavičius**, **dr. B. Radzivanas** akcentavo kitus svarbius motyvus už spausdinimą knygų anglų kalba **didesniame skaičiuje**. Jie stebėjo savo laukimo kambariuose arba ligoninėje pacientus — senus ateivius, kurie skaitė ir grožėjosi, pavyzdžiui, „Lituanus“ užrašydami radakcijos adresą, kad prenumeruoti sau ir savo vaikams. Kartais lietuviški spausdiniai dingdavo, spėjama, slaptai buvo išnešami. Taip nejučiomis, net šis pripuolamas periodikos skaitymas gaivina nutautėjančių ateivių patriotizmą. Mūsų knyga irgi tarnaus tam gaivinimui. Reikia tikėtis, knyga bus kiekvienoj bibliotekoj.

Dr. V. Paprockas, besijaučias vyresniu broliu jaunesnių brolių ir seselių tarpe, prakalbėjo autoritetingai „testamento“ vykdymo reikalu ne vieną kartą. Pradėjus žodžiais: „šaltas dušas paveikė mane gaivinančiai, man dabar yra lengviau viską paaiškinti“, — tare jis, gyvai besikeldamas nuo kėdės.

Trumpai suglaudus visus **dr. V. Paprockio** samprotavimus, jis pasakė štai ką:

1. Mes privalome parašyti ir išleisti „Lietuvos Medicinos Istorijos“ knygą, nes toks yra laisvojo Pasaulio Lietuvių Gydytojų nutarimas.

2. Savo knygoje mes turime įrodyti, kad ir tolimoje praeityje mes turėjome aukštai išmoksintų tautiečių. Deja, istorinėms aplinkybėms susidėjus, nemaža jų buvo svetimų valstybių pasisavinta, ne tik Europoje, bet ir Ame-

New Yorko Lietuvos Gydytojų Draugijos nariai — iš k. į d. — dr. dr. A. Narvydas, P. Legeckas, V. Paprockas, E. Matulavičienė, M. Žemaitienė, V. Avižonis ir A. Goeldnorienė.

rikoje. Mes turime juos atkasti, ir atrasti archyvuose ir įrašyti į savo knygą, kaip lietuvius.

3. Darysiu pastangas prikalbėti vieną lietuvių gydytoją parašyti knygą angliškai. Ji žino Lietuvos istoriją ir puikiai valdo anglų kalbą ir raštą. Paskui išversime. Atrodo, tai bus prasmingai ir ekonomiškai.

Diskusijoms pasibaigus, dr. V. Paprockas palietė suvažiavimo eigos suplanavimą ir pranešė apie pirmus žygius, jo padarytus. Jis užmezgė jau ryšį su 3 jaunais mokslininkais - paskaitininkais. Vienas sutikimas jau gautas. Paskaitos laikas aprėžtas pusvalandžiu. Bus vengiama ilgų sveikinimų kalbų, kad leisti iš tolo atvykusiems laisvo laiko pasisvečiuoti kur ir kaip nori. Labai yra pageidaujama suruošti vieną įdomią parodą arba 2 - 3 mažos parodėlės atskiroje patalpoje šalia posėdžio salės. Nariai ir jų šeimos nariai yra prašomi apie tai pagalvoti ir pasiūlyti. Nebuvo pamiršta pašnekėti

apie atsiveikinimo pokylį su vakariene, pramogomis, muzika ir šokiais, taip pat apie 20 dolerius, kuriuos kiekvienas narys turi įmokėti ne vėliau rugsėjo 1970 m. rankpinigiams už nuomojamas patalpas.

Susirinkimas praėjo rimtai, darniai ir sklandžiai, o paskui sekęs pasisvečiavimas — linksmoje, pakeltoje nuotaikoje. Čia, erdviuose namuose, meniškai ir skoningai įruoštuose kambariuose, su lietuviškais gintarais ant sienų, mes praleidome daug valandų be jokio nuovargio. Prie baro ir apkrautų stalų -staliukų mes radome savo žmonas arba vyrus ir nemažai kitų svečių. Iš jų tarpo, p. Zubavičienė dailiai padainavo; p. Veblaitienė gražiai deklamavo, o p. Gerdvilienė įdomiai pasakojo įspūdžius iš kelionės Lietuvon. Giliai esame dėkingi vaišingiems šeiminkams už leistą progą vyksiai aptarti svarbius reikalus ir maloniai praleisti laiką nuotaikingoje aplinkoje.

FRATERNITAS LITHUANICA

Lietuvių gydytojų korporacijos „Fraternitas Lithuanica“ suvažiavimas įvyko š. m. gruodžio 7 dieną, dr. Vytauto ir Marijos Slavinskų rezidencijoje, Monticello, New York. Į valdybą išrinkti: dr. Vytautas Damijonaitis primininku, dr. Leonardas Plechavičius sekretoriumi ir dr. Vytautas Slavinskas išdininku. Veiklos didesniai išvystymui visi yra iš artimiausių apylinkių kaimynai.

Suvažiavime dalyvavo ir Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos pirm. dr. Vaclovas Paprockas. Vyriausiam korporantui, sulaukusiam 80 metų amžiaus, dr. Vladui Ingelevičiui buvo įteikta simbolinė dovana.

Po suvažiavimo visi dalyviai buvo pakviesti už poros mylių į šeiminkų dr. V. ir M. Slavinskų ištaikingą, meno kūrinių dekoruotą vilą vaišėms, kur laukė jau ir kiti svečiai.

Tokiais atvejais laikas greit bėga. Ir, kai po kelių valandų kažkas iš svečių pažvelgė pro langą praskleidęs užuolaidą, sušuko, kad lauke žiema. Visi be laiko suskubo ruošti namo ir pradėjo automobiliai slinkti iš kiemo palengva, nes, kur tik žiūri visur tylu, visur balta balta, anei kelio nei takelio nesimato. Tai kalnų nepastovus klimatas.

Pažymėtina, kad dr. V. Slavinskas Monticello miestelyje kartu su amerikiečiu gydytoju turi įsteigę nuosavą ligoninę, kurioje svarbesnėse pareigose dirba beveik visi lietuviai: A. Senikas — administratorius, p. Gruodis, p. Gruodienė, D. Senikienė, J. Gerdvilienė ir kt.

Be to, miestelyje yra įsikūręs ir dr. T. Savickas. Toje apylinkėje pusiau nuolatiniais gyventojais yra dr. V. Paprockas, įsigijęs vasarvietę, T. Tallat-Kelpša ir kiti.

1969 m. gruodžio 7 d.
Nonticello, N. Y.

Mieli broliai fraternitiečiai,

Būnant tos pačios lietuvių gydytojų organizacijos nariu iš šalies žiūrint atrodytų, kad man lyg nepriktų patį save sveikinti. Iš antros pusės esant Amerikos ir Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos pirmininko pareigose etiketas neleidžia apeiti šį metinį suvažiavimą patylomis.

Todėl, palikdamas nuošaliai šiuos gyvenimiškus samprotavimus, sveikinu 61-jį fraterniečių metinį suvažiavimą tais pačiais žodžiais, kuriais būtų pasveikinęs bet kuris kitas Amerikos ir Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos pirmininkas.

Gydytojų Korporacija „Fraternitas Lithuanica“ kojoje už Lietuvos laisvę ir lietuvių tautos sveikatingumą suvaidino ypatingą vaidmenį. Ypatingai korporacija turėtų būti išdidi, kad savo tarpe turi korporacijos steigėją — dr. V. Ingelevičių.

Lai gyvuoja „Fraternitas Lituanica“.

Dr. Vaclovas Paprockas

Korp. „Fraternitas Lithuanica“ ir Korp. „Patria“ metinė šventė Chicagoje

Š. m. lapkričio mėn. 23 d. Illinois valstijos Korp! „Fraternitas Lithuanica“ ir Korp! „Patria“ turėjo savo metinę šventę. Tėvų Jėzuitų kolyčioj J. Vaišnys, S.J. atlaikė pamaldas už mirusius ir žuvusius brolius fraternitiečius bei seses patrietes. Ta proga jis pasakė gražų ir prasmingą pamokslą.

Po pamaldų buvo aplankyta mirusių brolių kapai ir nunešta ten puokštės gėlių. Po pietų South Shore Country Club patalpose įvyko metiniai korporacijų susirinkimai, kuriuose svarstyta korporacijų veiklos reikalai bei išrinktos valdybos. Illinois „F. L.“ skyriaus valdybon iš-

rinkta: dr. F. V. Kaunas, dr. M. Vygantas ir dr. S. Tauras (D.D.S.). Pereitais metais Korp! „F. L.“ Centrinė vadyba, susidedanti iš pirm. dr. S. Budrio, išd. dr. A. Garūno ir sekr. dr. V. Tauro, ėjo ir Illinois skyriaus valdybos pareigas. Korp! „Patria“ valdyba palikta ta pati: dr. B. Raulinaitienė, dr. L. Ignatonienė ir dr. O. Mironaitė.

„F. L.“ Korporacijon vienbalsiai priimti 4 nauji nariai: dr. Alvydas Koncė, dr. Ričardas Petrys, dr. Viktoras Stankus (D.D.S.) ir dr. Saulius Vydas, kuriuos Korp! pirm. dr. S. Budrys vakarienes metu pasveikino, uždėjo Korp!

Dr. S. Budrys ir
dr. V. Tauras prisaikdina
naujuosius narius.

Prezidiumas

juostas ir įteikė po Korp! Franertinas Lithuanica metraštį.

Dr. V. Tauras padarė pranešimą apie Vilniaus Krašto trijų sanitarinių būrių veiklą, kurie lygiai prieš 30 metų, atgavus Vilnių, važinėjo po Vilniaus krašto kaimus, teikdami ten medicinišką pagalbą. Pažymėtina, kad tiems būriams vadovavo gydytojai fraternitiečiai ir jiems padėjo studentai fraternitiečiai bei sesės patrietės.

Baigiantis vakarienei p. St. Pilka, pristatydamas A. Dičiūtės - Trečiokienės plokštelę, dedikuotą Korp! „Fraternitas Lithuanica“, papasakojo apie solistės sėkmingą darbą Liet. Valsybinėj Operoj, apie jos veiklą tremtyje ir Amerikoj. Prelegentas prisiminė ir keletą linksmų epizodų iš Liet. Valst. Teatro veiklos, papasakojo ir apie jo paties operos debiutą, kurį tuomet jauna operos solistė Aliodija Dičiūtė iškritikavo ir patarė P. Pilkai operos solisto karjeros nesiekti, ką jis ir padarė.

Vėliau vakarienės dalyviai turėjo progos pasiklausyti solistės dainavimo plokštelėje, kuri tikrai visiems priminė mūsų paliktą tėvynę — Lietuvą.

Baigiant p. Trečiokienė tarė žodį apie tų dainų kilmę, apie jų reikšmę ir apie jos sentimentus savo vyrui fraternitiečiui Juozui bei pačiai Korporacijai.

Korporaciją sveikino dr. J. Meškauskas — Korp! „Gajos“ vardu, inž. A. Didžiulis — Vyrijos „Plienai“ vardu ir dr. B. Raulinaitienė — Korp! „PATRIA“ vardu.

Užbaigiant pobūvį Korp! pirm. dr. S. Budrys padėkojo p. Trečiokienei už Korporacijai dedikuotą plokštelę, p. S. Pilkai už jos pristatymą, visiems svečiams, sesėms patritėms, brolais fraternitiečiams už atvykimą į metinę šventę, kuri praėjo pakilusioj nuotaikoj.

L. V.

Jaunieji fraternitiečiai iš k. į d. — R. Petrys ir A. Koncė.

„Fraternitas Lithuanica“ sveikina „Gajos“ atstovas. prof. J. Meškauskas.

Naujoji ir jaunoji valdžia (trūksta dr. F. Kauno) iš k. į d. dr. A. Tauras ir dr. M. Vygantas su poniomis.

GAJAI 40 METŲ!

Individą ir tuo pačiu organizaciją sulaukus tokio amžiaus nelaikome senais, o GAJAI besivadovaujančiai šūkiu „Gajam Kūne, Sveika Siela“, tai tik jaunystė. Nežiūrint metų skaičiaus, kaip ir visos nepriklausomaj Tėvynėj gimusios akademinės organizacijos, pergyveno daug sukrėtimų. Sunki, kad ir šitoj laisvės šalyje, korporacijom tremties dalia. Korporacijos steigėjai tikrai nepramatė, kad jų puoselėtas kūrinys turės išsilaikyti be tėvų žemės atramos ir taip radikaliai pakitusiose moralinių dogmų sąlygose. Nežiūrint to, GAJA 1969 m. spalio 12 d. švėsdama savo 40 m. vaiklos jubiliejų parodė spontanišką gajumą.

Minėjimui buvo skirtas visas sekmadienis. 10 val. ryto, daugiau negu aktyvusis Čikagos gajininkų branduolys, pripildė tėvų Marijonų koplyčią. Kun **V. Bagdonavičiui** aukojant mišias už gyvuosius ir mirusius korporantus, korporantai susikaupė dvasioje ateities darbams. Pamokslo žodžiais sustiprino mūsų pasitikėjimą ir pasišventimą kataliko mediko idealams. po pamaldų kavutė ir užkandžiai dr. **A. Labokienės** meniškai papuoštoje salėje.

Darbo posėdį atidarė korp! pirm. dr. **V. Šaulys** trumpu įžanginiu žodžiu ir pagerbimu pastaruoju laikotarpiu mirusių korporantų: Alfonso Arlausko, Broniaus Gaižiūno, Vinco Palioko, korp! prieteliaus Jono Rugio ir kt. Susirinkimui pirmininkauti pakviestas iš pietų Illinois atvykęs dr. **A. Marčiukaitis**, įnešdamas naujumo savo patyrimu iš akademinų laikų.

Darbo posėdžio pagrindinis kalbėtojas dr. **K. Pemkus** peržvelgė GAJOS gyvenimą iš istorinės pusės (žiūr. kalbos pilną tekstą!).

Iš valdybos apyskaitos paryškėjo nuveikti darbai. Čikagos ir apylinkių gajininkai bent tris kartus metuose turėdavo progos susirinkti paskaitoms, padiskutuoti ateities veiklos perspektyvas, prisiminti praeitį. Buvo diskutuojami medicinos klausimai, keliamos gydytojo etikos bei moralės problemos, domėtasi ir politika. Gajininkai duosniai rėmė lietuvišką veiklą, aktyvūs gydytojų dr-dos ir kitų organizacijų rėmuose. Turėjom materialiai remiamų, užsieny studijuojančių mediciną studentų. Įstota nariu į Lietuvų Fondą, remta ateitininkų veikla. Korp! išdininkas dr. **F. Zubinas**, vienas iš Korp! steigėjų, savo patyrimą ir energiją pa-

naudojo tvarkydamas kuklius finansus ir visą laiką „atnaujino“ narių kartoteką. Revizijos komisija patikrinus išdo knygas jo darbą gerai įvertino.

Nominacijų komisija, pirmininkaujant paskutiniam valdybos pirmininkui dr. **K. Rimkui**, puikiai atliko savo darbą ir susirinkimas galėjo sutaupyti daug laiko, išvengdamas nevertingų diskusijų; jam pateikus naujos valdybos kandidatų sąrašą, susirinkimas greit susitvarkė su parlamentarine procedūra.

Valdyba susirinkimui pristatė kandidatus, pareiškusius norą įstoti GAJOS Korp!: dr. **A. Šležas** — med. studijas baigęs Vokietijoje; dr. **R. Karka** — odontologijos studijas baigęs Kanadoje, dabar gilina studijas Čikagoje; dr. **Gaidžiūnas** — baigęs Illinois univ-tą ir atliek med. praktikos stažą Cook County ligoninėje ir **Juratę Jasaitę**, studijuojanti odontologiją Loyola universitete. Vakarienes metu naujieji korporantai buvo pristatyti ir įteiktos Korp! spalvos.

Iškilminga jubiliejinė vakariene įvyko Mid-America Inn patalpose. Dr. **P. Kisielius** iš Cicero dinamišku energingumu pravedė programą. Pristatė iš toliau atvykusius svečius. Dr. **Domas Jasaitis**, GAJOS vėliavos kūmas, specialiai šiai progai atvykęs iš New Yorko pagrindinėj kalboj iškėlė šių dienų moralines ir fizines negeroves akademikų tarpe ir bendrai modernioj visuomenėj (Paskaita talpinama šiame Gyd. Biuletenio nr. tema „Quo vadis Homo“).

Dr. **D. Jasaitis** brandaus amžiaus sulaukęs sukaktuvininkas (virš 70 m.), visuomeninkas, dažnas kalbėtojas didelių auditorijų lietuviškuose susirinkimuose ir minėjimuose; publicistas, nuolatinis Gyd. Biuletenio produktyvus bendradarbis; redaktorius — redaguoja Tėvynės Sargą; gydytojas — daug metų pašventęs Lietuvos sveikatos baruose; organizatorius — pastatęs modernią Šiauliuose ligoninę, vadovavęs Liet. Raud. Kryžiui pokario metais Vokietijoje; aktyvus ateitininkas, jos veiklos skatintojas, besisielojās Gajos reikalais nuo pat jos įsikūrimo, už lietuviškas idėjas kalintas bolševikų. Gaja įvertindama jo nuopelnus prelegentą atžymėjo įteikdama gražiai išrašytą bronzinę lentą.

Gają sveikino Korp! Fraternitas Lithuania vardu pirm. dr. S. Budrys, Pasaulio Liet. Gyd. Dr-jos vardu jos sekr. dr. B. Radzivanas. Sveikinimai laiškais ir telegramoms: Korp! vėliavos kūma dr. Čerkeliūnienė iš Kauno, dr. ai J. Balčiūnas, P. ir Z. Kazlai, J. Masilionis, A. Damušis, V. Majauskas.

Dr. J. Starkus, naujai išrinktas GAJOS pirmininkas pristatė naują valdybą iš dr. dr.

Meškauskienės, O. Garūnienės, P. Razučio ir B. Valadkos.

Neapsieita be linksmosios dalies. Rentgenologas K. Ambrozaitis, pediatras K. Pemkus, urologas B. Valadka ir generalistai G. Grinis ir P. Kisielius eiliuotomis ir padainuotomis aktualijomis praskaidrino nuotaikas. Rašytojas Al. Baronas su originalia eiliuota mediciniška poezija pajuokino pobūvio dalyvius. V. Š.

„Gajos“ korp. valdyba surengusi kl 40 metų minėjimą.

KI „GAJA“ ISTORINIAI BRUOŽAI

Dr. Kazys Pemkus

Kada „Gaja“ įsisteigė, tiksliai nėra žinoma. Steigiamasis susirinkimas įvykęs 1927 m. kažkurį lietingą lapkričio mėn. vakarą Benediktinų vienuolyne. Dalyvavo 14 studentų medikų: A. Aleknavičius, St. Kudirka, J. Balčiūnas, J. Meškauskas, P. Kazlauskas, P. Strimaitis, A. Čerškus, K. Kunkulevičius, F. Zubinas, A. Pavalkis, A. Gulbinas, J. Bajerčius, J. Račiūnas ir J. Kamarauskas.

Studentų Korp! „GAJA“ oficialiai įregistruota Kaune universiteto senate 1928 m. ko-vo 21 dieną.

Korporacijos vėliavos šventinimas įvyko 1928 m. birželio 3 dieną. Kūmais buvę dr. D. Jasaitis ir dantų gydytoja S. Čerkeliūnienė. „Gajos kūnas — budri dvasia“ — prof. Šalkauskis, Insignijos — stud. Jusionis.

Taigi tos trys oficialios datos ir nepasako, kada iš tikrųjų „GAJA“ prasidėjo. Norint tikrai suprasti jos pradžią, būtų labai įdomu žinoti to vieno žmogaus pavardę, kuriam vieną tylų vakarą ar triukšmingą popietę Laisvės Alėjoj ar net studijuojant anatominius prepara-

tus kilo ta pirmoji idėja. Neabėjoju, kad su baime ta idėja buvo pranešta vienam iš savo artimiausių draugų ir laukta, ar jis bus priimta ar išjuokta. Galvočiau, kad tai buvo pats kritiškiausias momentas, nes mes dažnai nieko labiau nebijome kaip pajuokos. Bet reiktų suprasti, kad idėja buvo priimta ir jis vystėsi jau daug lengvesnėmis sąlygomis, kol pagaliau susidarė keturiolika vienminčių.

Sąlygos gimti.

Neatrodo, kad „GAJOS“ idėjoms prigyti buvo sunkios sąlygos. Žodyje „sąlyga“ neturiu galvoje aplinkos, kuri supa tą idėjos daigą. Žodyje „sąlyga“ suprantu to paties daigo potencialumą, rezistenciją prieš sunkią aplinką. Kilniai idėjai gimti nereikia aplinkos patogumo. Norėčiau priminti tris, mano nuomone, pačius svarbiausius aplinkos faktorius, kurie pa-dėjo sėklai suželti: 1) Nihilistinė Rusijos atmosfera medicinos fakulteto vadovybėje bei nepopuliarumas būti gydytoju kataliku (dr. Kazlas ir dr. Čerškus). Išimtį sudarė tik dr. El. Draugelis, dr. Slavinskas, dr. Čerkeliūnienė, o

kiek vėliau dr. D. Jasaitis, prof. dr. A. Gylys ir dar vienas kitas (dr. J. Balčiūnas). Taigi sąlygos buvo geros išeiti su naujomis idėjomis prieš pasenusias, atsineštas iš kitur ir nepritaikomas mūsų tautos dvasiai.

2) Valdančioji tautininkų partija ateitininkams buvo nepalanki. Vadovybė nepramatė sunkumų mūsų tautai iš rytų ir vakarų. Ji pamėgdžiojo jų izmus formaliai ir įsitikinę. Viso to išvadoje didžiąją tautos dalį padarė posūniais ir podukromis, jų tarpe „Ateitininkija“ ir „Gaja“. Tautos vienybė, pasitikėjimas ir dvasia buvo žlugdoma. Demokratinė dvasia pradėjo reikštis ne sostuose bet užguitame lopšelyje.

3) Smarkiai auganti ateitininkija gimnazijose (pogrindyje) ir universitetuose nebepajėgė patenkinti ypač specifinių profesijoms drauge vienminčiams medikams ateitininkams panagrinti problemas, kurias mums stato mūsų ideologija ir būsima gydytojo profesija“ (dr. Kazlas). Taigi pati ateitininkija per savo pačios išbuojimą sudarė palankias sąlygas kurtis „Gajai“.

Brandos atestatas

Šios trys sąlygos ir aplinkos, kaip raudonas siūlas, tęsėsi „Gajos“ gyvenime iki pat raudonosios okupacijos. „Gaja“ augo sparčiai. Ji pati tiek išaugo, jog reikėjo ją padalinti į studentų ir gydytojų „Gajas“ (1937). Dr. J. Račiūnas ir dr. A. Gulbinas ir dr. J. Balčiūnas — gydytojų „Gajos“ organizacinis komitetas. Daugelis pasiryžo siekti akademinės karjeros — profesūros (sr. dr. J. Stankaitis, K. Valteris, S. Kudirka, V. Tumasonis, Abraitis, J. Adomavičius, A. Gulbinas ir kt.), o vėliau prof. J. Meš-

kauskas ir prof. P. Kazlauskas tapo net medicinos fakultetų dekanais.

O pačioj studentiškoje „Gajoj“ vos tik po keletos metų (1931) nuo įsikūrimo studentės gajininkės pradėjo kelti maištą prieš vyriją. Tai nieko nuostabaus, žinant, kad jos turėjo savo specifinių reikalų, kurių vyrai nepajėgė suprasti. Taigi atsirado gajininkių mergaičių sekcija. Iki pat okupacijos pradžios jos puikiai tvarkėsi. Bet tai nekelia didelio nusistebėjimo, nes jos savo tarpe turėjo tokias šaunias studentes kaip J. Krasnickaitę, P. Leimanaite, B. Škėmaite, V. Kudirkaitę, A. Kairyte, O. Vaškevičiūtę, Petrauskaitę ir daugelį kitų.

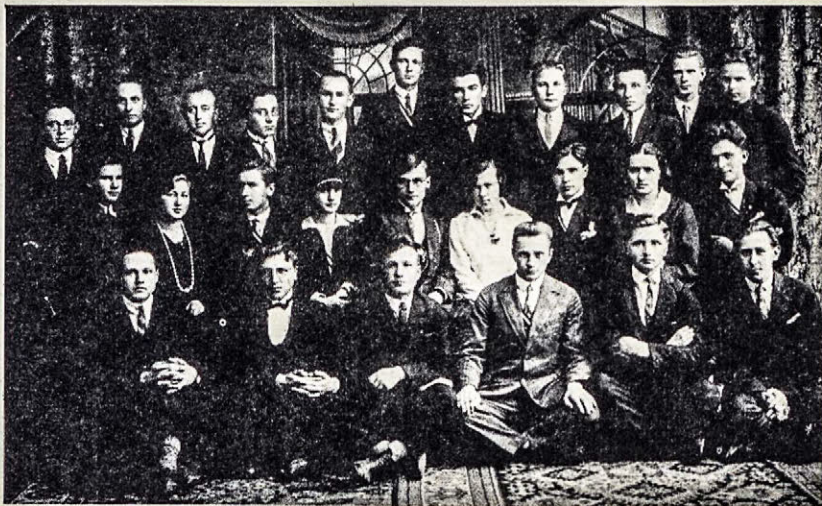
O vyrija irgi turėjo per tą eilę metų šaunių vyrų, kurių neįmanoma visų išvardinti. Bet kai perbėgi akimis per istorines nuotraukas ir pamatai fiziniai ir dvasiniai stiprų J. Starkevičių, energingą Marčiukaitį, besišypsantį V. Tumasonį, I. Skeivį, Radzivaną, A. Laucį, Arlauską, Laboką, Rimkų ir šimtus kitų gali suprasti, kad „Gaja“ buvo gaji. Per tą laiką korporacija pasidarė žinoma savo gajumu ir patraukli savo idėjomis net tiems, kurie jai nepriklausė. Bene pačius nuoširdžiausius santykius užmezgė su kita medikų korporacija „Franernitas Lithuanica“ (dr. J. Balčiūnas).

Per audras

1940 m. prasidėjo raudonoji ir rudoji okupacijos. Kad ir žiauriausi režimai, visi prisidengia kilniausiomis kaukėmis: už laisvę, lygybę, brolybę, už išrinktąją rasę ir t.t. Ateitininkija ir „Gaja“ okupantų buvo ypač pasmerkti. Okupantas gerai orientavosi, kad sąjūdis persunk-

„Gajos“ korporantai
1928 metais.

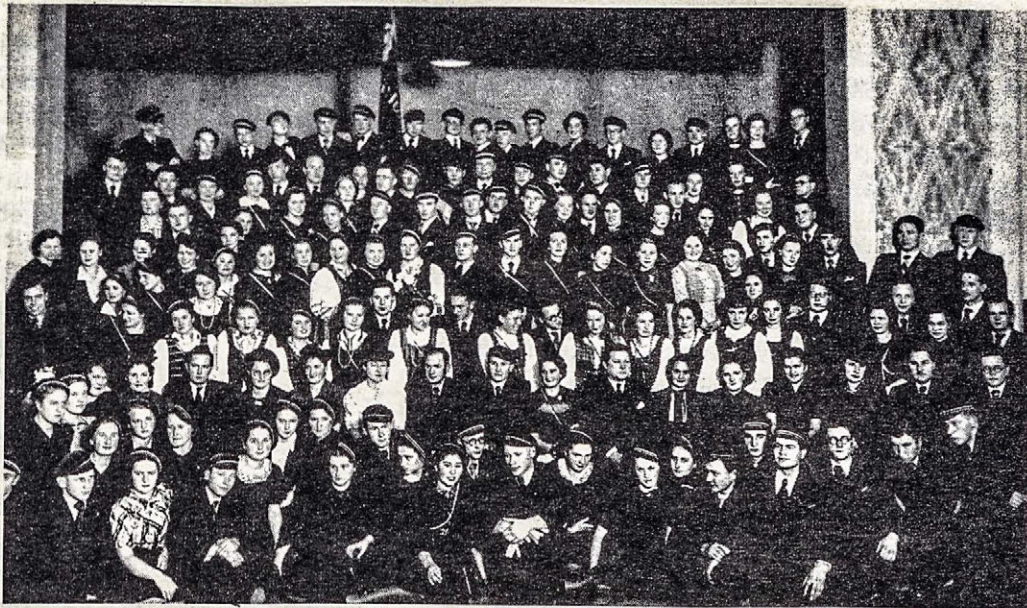
Iš „Gajos Aido“ 1962 m.

*Studentų Medikų
Ateitininkų Kl
„Gaja“ metinė
šventė 1939 m.,
Kaune.
Viduryje —
korporacijos
vėliavos kūnas
dr. D. Jasaitis.*

*Iš „Gajos“ Aido“
1962 m.*

tas idealizmu yra daug svarbesnis, negu sąjūdis tik padažytais idealais.

Net nemėginu dokumentais ar nuotraukomis pasiremti, kalbėdamas apie tą laikotarpį. Nė vieno neatsirado tokio naivaus, kuris būtų mėginęs įvykius užfiksuoti. Nebeliko nei kepuraičių, nei kitų gajokiškų insignijų, bet galėčiau pasakyti visų vardų, kurie „Gają“ pirmą kartą pažino tais metais, kad ji padarė gilų ir neišdildomą įspūdį. Turint ateitininko etiketę prieš įstojant į universitetą ir dar įsijungti į aktyvią kad ir slaptų slapčiausią veiklą, buvo daugiau negu drąsu. Lenkiu galvą prieš tuolaikinį pirmojo kurso gajininkų taip vadinamą fuksmajorį stud. P. Kisielių ir „Gajos“ tuolaikinį spiritus movens stud. B. Stasiukaitį. Gale studijų metų (1941) iš 200 pirmojo kurso studentų virš ketvirtadalis priklausė „Gajai“. Ir tai tik iš vieno kurso, susirinkę iš įvairiausių gimnazijų, nesurištų nei asmeniškoms pažintimis, nei bendra patirtimi veikime. Net dabar baisu darosi pagalvojus apie pasėkas jei iš tų būtų atsiradęs nors vienas išdavikas! Didelė parama buvo bendra studentijos rezistencija prieš okupantą. Ypač drąsiai rezistencinę dvasią kurse palaikė studentai, baigę „Aušros“ gimnaziją, kaip pav. stud. V. Dargis, stud. J. Valaitis ir daugelis kitų. Su tomis patriotinėmis grupėmis neoficialiai buvo palaikomi ryšiai artimos draugystės pavidale. Tame laikotarpyje daugelis gajininkų neteko savo profesinių pareigų, slapstėsi, kalėjo, ar buvo nukankinti (pav. dr. Gudonis). Daugelis buvo ištremti į Sibiro taigas, kuriose kai kurie net

iki šių dienų tebėra, nežiūrint skelbtų pralaisvėjimų ar amnestijų. Jų pavardžių geriau neminėsime. Kai kurie (pav. dr. Arlauskas), kad ir grįžo po daugelio metų į savo kraštą su palaužta sveikata, ilgai išlikti gyvu nebegalėjo.

Jeigu tuo laiku krašte klestėjo juodoji rinka, tai didžiausiais organizuotais „vaizbūnais“ tada pasireiškė gajininkai ir grandiečiai. Studentų Stasiukaičio, Dmukauskos, Ambrozaičio, Majausko, Juozevičiaus, Kižio, Gineičio, Razučio, Reinio ir kt. „vaizbūnavimo“ objektu buvo ne kas kitas, bet ginklai rytojui t. y. sukiliui. Nors pasiutiškai pavojinga, bet jie buvo ne pamainomi vejant azijatus iš krašto. Šie keli pavyzdžiai, manau, pailustruoja „Gajos“ dvasią dviejų pirmųjų okupacijų laikotarpyje.

Svetima žemė

Pakartotinas raudonasis teroras 1944 m. „Gajos“ veiklą sugriovė. Bet jos dvasia liko gyva. Pasitraukusieji į vakarus gajininkai subruzdavo subūrti korporantus vėl į vienetus. Sutinku su dr. J. Starkum, kad: „tai nebuvo korporacijos atgaivinimas, nes „Gaja“ niekuomet nebuvo nusigaivinusė... Ji savo gyvastingumą rodė pirmosios rusų bolševikų okupacijos metu, ji buvo išvysčiusi gražų veikimą karo metu Vokietijoje“. Taigi Vokietijoje ji pradėjo sistemingą veikimą 1945 m. ypač Tuebingene. Nors man buvo patikėtos vadovavimo pareigos, bet, pasakysiu, tai nebuvo per sunkios, nes turėta iš kairės ir dešinės šitokius korporantus, V. Majauskas, K. Bobelis, G. Grinevičius, I. Labanauskas, K. Ambrozaitis, Z. Brinkis, A. Razma ir dar 50 korporantų. O vyres-

nieji filisteriai korporantai kaip daktarai P. Kisičius, V. Šaulys, A. Kyras ir „Gajos“ globėjas dr. D. Jasaitis buvo visada prieinami.

O šiame krašte vėl susiburta 1950 m. daktarų J. Starkaus, J. Meškausko, Z. Danilevičiaus ir A. Alekno iniviatyva. Apie pokarinę „Gajos“ veiklą plačiau nekalbėsiu, jos aplinkos ir sąlygų nemėginsiu analizuoti. Užtenka tik pasakyti, kad daug naujų veidų iškilo jos veikloje ir kad esančioji aplinka nėra skatinanti. Nors tą laikotarpį būtų galima charakterizuoti išsibarstymu po įvairius kontinentus ir individualia ir margaspalvia veikla įvairiausiose srityse, tačiau „Gajos“ valdybos dėjo ir deda pastangas palaikyti įmanomus ryšius su korporantais ar tai suvažiavimais, aplinkraščiais periodine spauda ir „Gajos Aidu“, kuris buvo įsteigtas 1961 m. (išsilaikė iki 1965 m.).

Daugelis atidavė savo darbą ir širdį bendriesiems lietuvių veiklos barams, kaip pav. dr. J. Sungaila — lietuvių bendruomenei, dr. A. Razma — Lietuvių Fondui, dr. Z. Danilevičius — lietuvių vardo populiarinimui šio krašto medicinos pasaulyje ir daugelis kitų. Beveik visi po pasaulį išsisklaidę virš pusanthro šimto gajininkų priklauso Pasaulio Lietuvių Gydytojų draugijai. Pokaryje netekome daug mums brangių korporantų: A. Alekno, V. Prunskio, V. Palioko, B. Gaižiūno ir daugelio kitų. Prisiminimi ir labai artimi „Gajos“ draugai, kurių ne-

tolimoj praeity netekome, tai vysk. Brazis ir prof. Rugis. Prieauglis nebuvo žavėtinus gausumu, bet tokių vyrų įsijungimas į „Gajos“ šeimą, kaip dr. Z. Kungio, dr. A. Šležo, dr. Gaižiūno, dr. Karkos, stud. Jasaitytės ir kitų, ypač žinant jų praktiką ir sugebėjimus veikime, yra jau didelis įnašas.

Pokarinė veikla yra dar taip artima ir taip intymiai surišta su mūsų ateitimi, kad sudarytų jau kitos apžvalgos apmatas.

Ir kur toliau?

Prieš pabaigą norėčiau cituoti dr. Jasaičio žodžius (iš privataus laiško): „Daug lengviau plaukti upe, kurios krantai matosi, nei vandenyne, kurio kraštai yra horizontai, miražiniai akiračiai. Pradedi plaukti — rodos, matai krantus, klionės tikslą, uostą... Juo toliau plauki — juo toliau jie bėga, tolinasi viliodami... Taip lengva pavargti ir paklysti... ir tikslo nepasiekti.“

Baigdamas norėčiau priminti, ką reiškia pats „Gajos“ vardas. Tą turėjau padaryti pradžioje. Gaja buvo graikų mitologinė žemės ir sveikatos deivė. Taigi pats vardas nurodo plaukimo kryptį: link savo žemės — tėvynės, ištiesiant pasirususią ir nuoširdžią ranką sveikatos reikalingiems. O Visagalis mus ten anksčiau ar vėliau nuvairuos, nors audros ir patogumų pagundos ir siaustų apie mus.

Mielos ir geros gajininkės, mieli ir šaunūs gajininkai

Domas Jasaitis M.D.

Man yra didelis malonumas šiandien būti jūsų tarpe ir pasidalinti keleta žaismingų ir didesniu skaičiumi grėsmingų minčių...

„Mano sieloj šiandien šventė. Tvinksėk širdie vis stipriau: — „Gaja“ švenčia savo keturiasdešimtą gimtadienį...“

Man būtų dar didesnis džiaugsmas, jei čionai drauge su mumis būtų ir „Gajos“ krikšto motina, dvelkianti kuklia, užburiančia simpatija, ponija Sofija Čerkeliūnienė. Bet mums visiems labai gaila, kad jos nėra, kad tarp jos ir mūsų yra išugdyta keršto ir smurto uždanga, neleidžianti perskirtiems susitikti ir džiaugsmu pasidalinti, o nelaimių atvejy pasiguosti ir pasirinkti jėgų sielvartai ir likiminėmis negandoms nepalūžusiai išgyventi ir jas nugalėti.

Bet, kaip bebūtų, aš savo ir Gajos krikšto

„Gajos“ korp. pirmininkas dr. V. Šaulys įteikia atžymėjimo diplomą kl veteranui dr. D. Jasaičiui.

motinos, mielos ponios Čerkeliūnienės, vardu sveikinu mūsų mieląją Gają ir linkiu jai gero, geresnio, geriausio! Teįvyksta didieji Jūsų asmeniniai troškimai ir organizaciniai siekiniai. Tesugriūna greičiau kruvino teroro pastatyta siena. Tesusijungia greičiau į laisvą, nepriklausomą valstybinį vienetą viso pasaulio lietuviai ir pagreitintais žingsniais, su padidinta energija, prisimindami garbingą praeitį, nepalaužti opulingos dabarties, statytų Lietuvos laisvės, taikos ir laimės didingus rūmus.

Dabar pabandykim nusivilkti šventadienio rūbus ir pasidairyti mūsų Gajos kasdienume.

Kėli sakiniai dėl mano kalbos temos. Priėmęs kvietimą atvykti į šitą iškilmingą minėjimą — parašiau keliolikai gajininkų, prašydamas suteikti man informacijų apie didžiosius Gajos rūpesčius, patarti į ką reikėtų kalboje daugiausiai dėmesio atkreipti... Aiman... nė vienas neatsakė. Kreipiausi į kelias gajininkes. Irgi tylą. Tik du buvę pirmininkai atsiliepė. Jiedu nesuteikė prašomų informacijų, bet bent parodė gerą valią.

Todėl ilgai negalėjau susirasti temos. Galop radau Gydytojų Biuletenyje savo temos turinį: „Ideologinė paskaita“. Sumanymas geras. Bet ar galima per 30 - 40 minučių išlukštentinti dabartinio žmogaus ideologines problemas? Tad nutariau eiti kitokiu keliu: sustoti tik ties kaikuriom sociologinėmis, medicininėmis ir antropologinėmis dabarties gyvenimo apraiškomis. Jos atrodė tokios grėsmingos, kad savaimingai iškilo gąsdinantis klausimas: „Quo vadis, Homo?“ Manau, kad tas klausimas yra aidas seniai mums žinomo klausimo: „Quo vadis, Domine?“ Tik paskutiniame atvejyje klausė senelis apaštalas Petras. Jis pamatęs Nerono padegtą ir liepsnojančią Romą ir tūkstančius nukryžiuotų gyvų krikščionių apipiltų derva, padegtų ir virtusių liepsnojančiais deguriais... Jis, išgirdęs liūtų ir kitų plėšriųjų žvėrių, pasiutusių nuo sudraskytų nekaltų krikščionių kraujo, nesiliaujamą riaumojimą, buvo apgaubtas neribotos panikos ir, jos gėmas, bėgo Via Appia iš Romos... Bėgo, nežinodamas, pats kur bėga... Į neviltes nežinią... Ir atmerkęs nuo dūmų ir ašarų sutinusias sunkias blakstienas, pamatė Kristų, žengiant priešinga kryptimi, į Romą...

Petras visai sumišęs, drebančiu balsu paklausė: „Kur eini, Viešpatie?“

— Į Romą... Antra kartą numirti už žmogaus nuodėmės ir išgelbėti žmogų“. Petras suprato savo klaidą, panikoje padarytą, ir apsisukęs grįžo į Romą ir paliko joje iki savo legendarinės mirties su Dievo liaudimi-krikščionimis... Toje vietoje, kurioje jis buvo nukryžiuotas galva žemyn, išaugo šventovė. Ir iš ten, jau devyniolika amžių sklinda į Žemės planetos lygumas ir kalnus užburiantys žodžiai:

„Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visiviliūm et invisibilium et in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei, unigenitum, et ex Patre natum ante omnia secula“...

Quo vadis, Homo“ klausia pasaulio Sutvėrėjas, sukūręs žmogų pagal savo paveikslą, padaręs jį mikrokosmu. Klausia, matydamas kaip žmogus piktnaudžiauja dieviškumu dvelkiančia dovaną — laisvą valią. Kažin kada laiko tekmeje buvo angelų sukilimas... Dabarties žmogaus elgsena yra analoginis vyksmas — žmogaus sukilimas prieš Dievą ir Jo norėtą kosminę darną ir veržimasis į dvasinį ir fizinį chaosą... Mums atskleista kuo baigėsi angelų sukilimas. Vyriausias dangaus angelas Liuciferis - šviesnešys — gėrio gynėjas ir dangiškos šviesos skleidėjas, laisva valia sulaužydamas Dievo darną, tapo netik pikto ir nuodėmės katalizatoriaus simboliu, bet ir veiksmu. Kokia baiga bus žmogaus sukilimo? Šiandien yra myslė! Dievo girnos mala lėtai, bet tikrai mala...

Ar žmogaus hybris - įžulus nepažabotas, prometėjiškas išdidumas — nebus priežastimi nemezis - retributinio - atlygynančio teisingumo? Jei tai įvyks, tai nebus Dievo kerštas, bet paties žmogaus apsisprendimo eiti priešingu natūriniam įstatymams keliu. Tragiška išvada! Ar žemės Metropoliai netaps Nekropoliais? Tačiau „žemė neturi tokio nuliūdimo, kurio Dangus negalėtų išgydyti. „Tik vienas daiktas, kuris negali būti sukrikščionintas, yra nuodėmė“ (Giacomo Lecarno). „Kokių trumpų rankų reikia, kad pasiekti dangų!... Dangus yra visuomet pasiryžęs nusileisti prie žemės“. Nemaža šventųjų yra buvę sunkūs nusidėjėliais.

Nuo „Gajos“ gimtadienio (1928) praėjo tik keturiasdešimt metų. Tai trumpa istorijos audklo iškarpa. Bet joje tiek daug istorinių įvykių. Atrodo, kad istorija yra naguose aklių ir kurčių galių, kurios „neįspėja, nepataria ir ne-

atsižvelgia į bet kokius maldavimus. Atrodo, kad mes gyvename ir veikiame žmonijos istorijos posūki, kuriame viena pagrindinė kultūros ir visuomenės forma (lytis) — juslinė (sensitive) griūna ir naujai visai skirtinga forma pradeda išryškėti. Šią apokaliptinį lūžį lydi karai, revoliucijos, anarchija. Žemės arena, kurioje tas tragiškas žaidimas vyksta, yra persisunkusi žuvusių ar nužudytų žmonių krauju. Vis plačiau išsiūbuoja socialinis, moralinis, ekonominis politinis ir intelektualinis chaosas“. Atgimsta ir grįžta pasibaisėtinas žiaurumas ir gyvuliškumas. Dūmais ir griūvėsiais paverčiame didieji kultūros ir mažesnieji civilizacijos laimėjimai. Atrodo, kad paskutinėm dviem žmogaus kartom, tenka išgyventi „dies irae, dies illae“...

Vis labiau įsigali dorinis ir teisinis dualizmas su visokiais atsišakojimais. Kristinę dorą ir darną vis labiau išstumia naujoviški utilitariški ir hedonistiški pradai. Jie neša su savim nužeminimą ir dorinių vertybių nuosmukį.

„Toksai dualizmas, savotiška dorinė šizofrenija, prasiskverbia į mūsų protą, mūsų elgseną ir mūsų socialinius santykius. Mes siekiame laimės, bet negalime atsipalaiduoti niekšiškumo. Juo labiau mes stengiamės gerinti mūsų gerbūvį, juo labiau mes netenkame dvasinės ramybės. Pasaulis ir jo žmonės, vietoj būti giedriais ir taikoje su Dievu, yra verdančių aistrų puodas, kurių viena su kita kariauja ir skatina žmones į tarpusavio karą. Jie, jų draskomi, nesugeba jų apvaldyti. Todėl žmogus yra amžino nepasitenkinimo ir neramumo bangų mėtomas. Mes veržiamės į didžiausią medžiaginį gerbūvį. Bet mes pakenčiame kitų vargą ir skurdą. Mes šloviname meilę, bet ir neapykantą ugdome. Mes skelbiame žmogaus šventumą, bet ir be pasigailėjimo jį žudome. Mes skelbiame taiką. Bet niekuomet nebuvo tiek daug karų... Mes giname tvarką, bet ir sąmokslaujame sukilimus ir revoliucijas. Mes giriame užtikrinę žmogaus teises, konstitucijų ir sutarčių šventumą. Tačiau niekada praeityje nebuvo taip pažeidžiamos žmogaus teisės ir taip lengvai sulaužomos konstitucijos ir sutartys.“

Taip kalba žinomas sociologas P. A. Sorokinas (The Crisis of our Age). „Mūsų kultūros tragiškas dualizmas kasdien vis auga. Jos

šerdė beviltiškai suskilus. Juodas Demonas yra neatlaidžioje kovoje su Gėrio Genijumi. Ardybės Demonas vis veržiasi pakilti aukščiau už kūrybinį Angelą.“

Metai, kuriuos išgyvenome, ir dabartiniai metai, kažką nužudė mūsųose ir daugelyje kitų žmonių. Tas kažkas yra kuklus savimi pasitikėjimas kurį turėjo prieškrizinis žmogus, kuris įgalino tikėti, kad jis gali visuomet sukelti žmogiškas reakcijas kitame žmoguje, prabildamas į jį įprastine kalba. Dabar dažnai sunku tai padaryti, nes žmogus tampa abstrakcija.

Šie apokaliptiniai laikai išugdė mechanizuotą visuomenę. Žmogus tapo joje „bevaliu dantračiu“... ir gal būt slysta į susinaikinimą branduoline energija. Atsitiko tai ką Emersonas pranašavo prieš šimtą metų. „Thing are in the addle and ride mankind“. Tik žmogaus dvasinė regeneracija ir rezurekcija gali grąžinti žmogaus vertingumą, išlaisvinti kilnias dorinio kūrybingumo energijas, ugdančias evangelinį humanizmą. Tik tuomet technika bus pastatyta į jai tinkamą vietą. Priešingu atveju žmogaus slinkimas į žemesnį dorinį lygį smarkės. Žmogaus bendruomeniniai saitai darysis palaidesni. Leninas, numatydamas tokį procesą, pasakė: „Mūsų pergalė jau netoli, nes liaudis yra jau arti nusivylimo ir sužvėrėjimo“.

Žemiau patieksiu šiek tiek statistikos duomenų, kurie leis mums daryti kaikuriuos spėjimus, įgalinčius orieantaciniai atsakyti į klausimą „Quo vadis, Homo?“ Naudosiu šios šalies statistiką.

1. Vedybos:

1967 m.	1.913.000	(9.7)
1965 m.	1.800.000	(9.3)

Skyrybų:

1967 m.	534.000	(2.7%)
1965 m.	479.000	(2.5%)

2. Pavainikių 1000 netekėjusių moterų:

	1965 m.	1940
15-44 m. (viso)	23.5	7.1
15-44 m. (baltų)	11.6	3.6
15-44 m. (kit. spalvų)	97.6	35.6

3. Psichinių ligonių ligoninėse 1967 m. buvo 438.587. Vaikščiojančių su įvairiais psichiniais sutrikimais, bet nepavojingų viešai tvarkai apie 10.000.000. Trankvilaizeriai tuos skaičius apčiuopiamai sumažino.

4. Nusikaltimai 1967 m. palyginus su 1966 m.
 žmogžudyščių 12.000 pakilo 10.8%
 smurtiškų išprievartavimų 27.000 pakilo 7.0%
 apiplėšimų 202.000 pakilo 28.48%
 smurtikų užpuolimų 253.000 pakilo 9.3%
 vagystė su įsilaužimu 605.000 pakilo 15.0%
 vagystė \$50 ir daugiau 1.047.000 pakilo 17.0%
 automobilių vagysčių 654.000 pakilo 18.6%
 viso 3.802.300 pakilo 16.5%
 1968 m. nusikaltimų skaičius padidėjo 21%.

Laikotarpyje 1960 - 67 m. jaunuolių (10 - 17) skaičius padidėjo 22%, bet jų padarytų nusikaltimų skaičius buvo 54% didesnis. 1967 m. ta grupė įvykdė beveik 50% sunkių nusikaltimų.

Svaigalai

JAV yra šeši milijonai alkoholikų. Iš jų du milijonai negali be jo apsieiti ir 200.000 alkoholikai - narkomanai. Amerikos gyventojai už svaiginimasi alkoholiu sumoka virš penkių bilijonų dolerių per metus.

JAV išaugina apie 800.000 tonų tabako. Pusę jo suvartoja patys, o kitą dalį eksportuoja. Nežiūrint aktyvio priešrūkikinės propagandos — rūkymas sukelia plaučių vėžį ir įvairias kitas ligas, — surūkomų cigarečių kiekis vis auga. Prarūkoma apie tris bilijonus dolerių.

Įvairūs kiti narkotikai

Aldous Huxley svaiginimasi įvairiais narkotikais vadina cheminėmis atostogomis. Kaip poilsis, saulė, jūra, keliavimas pakeičia atostogaujančio asmens nuotaiką ir aplinką, taip ir įvairūs svaigalai - narkotikai pakeičia žmogaus sąmonę ir jautimą (juslių) percepciją.

Šioje srityje pirmu smuiku groja Marijuana (grass, boo, mary jane) gaunama iš Cannabis sativa lapų. Apskaičiuojama, kad jos apie 1.200 tonų įvežama iš Meksikos. Į įvežimą žiūrima pro pirštus, nes yra sugaunama tik 35 tonos per metus. Iš kanapių gaminamas taip pat hašišas, kuris yra šešius kartus nuodingesnis už marijuaną. Pastaroji universaliniai paplitusi.

Valdžios įstaigos tvirtina, kad nemažiau 5.000.000 asmenų yra ją vartoję bent vieną kartą. Bet dr. Stanley Yolles (NIMH) iškeltą skaičių iki 12 - 20 milijonų. Dažniausiai vartoja jauni. Mažiausia 25 - 40 % visų studentų ją bandė rūkyti. Didžiuose JAV Vakarų ir Rytų universitetuose tas kiekis pakyla iki 50%.

Bitnikiškas muzikos festivalis, įvykęs rugpiučio mėn. 1969 m. Woodstocke, Mass., įrodė neribotą marijuanos paplitimą. Ten dalyvavo 400.000 jaunuolių, 90% viešai rūkė. Policija neišsikišo, nes visus rūkorius areštavus neužtektų vietos visuose JAV kalėjimuose jiems sutalpinti. Psichofarmakologistas dr. Leo Hollister (California) teigia: „pot is entrenched in our society with untold millions using the drug. We have reached the point of no return.“ Marijuana yra infiltravusi ir suaugusius, net Vietname esančią kariuomenę, ir veržiasi į „highskūles“ ir net pradžios mokyklas. Jų mokiniai, norėdami įrodyti savo ersatz-subrendimą, veržiasi prie mary jane, o jos negaudami geria kosulį raminančius sirupus (juose nemaža kodeino), arba uosto klijus, turinčius acetono.

Vašingtono Addict Center susekė tarp uosytojų net aštuonmečius. Nežiūrint masinio marijuanos paplitimo ir sunkių pasekmių kylančių dėl jos vartojimo, atsiranda nemaža jos gynėjų. Daugis jų teigia, kad marijuana nepavojingesnė už alkoholi. Bet tas tvirtinimas negali būti apginantis argumentas, nes alkoholizmas yra viena iš didžiųjų visuomeniškų nelaimių. Be to, marijuana yra mokykla ir kelias nuvedas į kitų narkotikų, jų tarpe, LSD, vergovę.

Toliau eina opijus ir ilga litanija opijaus alkoholidų: heroinas, morfinas, kodeinas, dilaudidas. Patys žiauriausi yra heroinas ir morfinas. Mažai nuo jų atsilieka barbituratai, kurių mūsų krašte suvartojama apie 10.000 tonų.

Labai yra paplitęs įvairių paspartintojų (speeder) vartojimas — amfetaminas, metedrinas. Jie pavartoti didesnėmis dozėmis sukelia psichozes, net šizofreniją. Metedrinas pakeičia kraujo slėgį ir gali būti staigios mirties priežastimi.

Nėra laiko ties visais narkotikais sustoti. Tad paliesime dar LSD.

Tai viena iš mistiškiausių psichotogenetikų. Jie yra daug kartų stipresnis už meskaliną ir psilocibiną, kurie yra jam giminingi. LSD sukelia stiprius aštrių haliucinacijų priepuolius. Spalvų bangos ir virpėjimai užtvenkia sąmonę. Tikrovė sutirpsta. Kaikurie vartotojai, įsivaizduodami esą paukščiai, šoka per langą, bando lėkti... ir nudribę į šaligatvį užsimuša arba sunkiai susižaloja. Galvojama, kad LSD sužaloja chromozonus lemiančius paveldėjimą.

Bet ta nuomonė nėra visuotinai priimta. Didelės dozės iškelia į paviršių seniai pasąmonėje palaidotas psichozes; jos gali palikti kronišką psichinę ligą.

Susinaikinimas narkotikais yra aktualus ir lietuviams. Žurnalo „Ateitis“ 1968 m. kvieslyje randame tokius klausimus - teigimus. Ar pats žinai, kad 25% mūsų studentų vartoja narkotikus? Kad Kalifornijoje bytnikų vadas yra lietuvis? Kad didelė mūsų jaunimo dalis yra nihilistai?

Mūsų etninės grupės atspara į aplinkinį osmosą yra permaža. Kągi? Mūsų istoriniai kunigaikščiai sukūrė didingą imperiją. Bet ir pirmieji nutautėjo. Panašiai atsitiko su mūsų ponija - aristokratija. Dabar emigracijoje pirmieji nulietuvėja mūsų inteligentai... Mūsų tautietė Rasa Gustaitytė narkotikų problemą plačiai apžvelgė savo veikale „Turning On.“

Yra būtina paminėti dar vieną svarbią priežastį vedančią į žmogaus susinaikinimą, būtent, negimusių genocido problemą. Čia turiu galvoje žmogaus prokreacijos klausimą: gemalo sunaikinimą ir apvaisinimo sukliudymą.

Gemalo sunaikinimas — dirbtinis abortas — šiais laikais yra legalizuotas beveik visose valstybėse. Vienur jis leidžiamas tik kaip priemonė išgelbėti motinos gyvybę. Kitur jis gali būti daromas eugeniskais ir socialiniais sumetimais.

Dabartinės žmonijos baubas yra galimas gyventojų perteklius. Nors Maltuso spėjantis teigimas, kad gyventojai daugėja geometrine, o maistas — aritmetine progresija, nepasitvirtino per 150 metų, bet vistiek ji yra stipriai išgalėjusi mokslininkuose. Jie pranašauja, kad apie 2000 metus žmonių bus tiek daug, kad neužteks maisto. Kai kuriose žemės srityse kils badas, kuris bus priežastimi didžiųjų karų, tautų kraustymosi ir įvairių katastrofų.

Abortų skaičius labai padidėjo kaikuriuose komunistiniuose kraštuose, pavyz. Vengrijoje. Čia jis plačiai praktikuojamas. Žmonių prieauglis tiek sumažėjo, kad atsirado reikalas importuoti darbininkus iš kaimyninių valstybių.

Panašiai vyksta Švedijoje ir Japonijoje. Pastaroje padaroma apie 1.000.000 abortų per metus. Jiems pavyko savo natūralinį prieauglį sumažinti 50%.

Okupuotoje Lietuvoje natūralinis prieauglis per paskutinius 15 metų sumažėjo 20%. Tai įvyko dėl įvairių priežasčių — nepalankių me-

džiaginių, psichologinių, kultūrinių sąlygų — sudarytų okupacinio režimo. Nepriklausomybės laikais mūsų tautos daugėjimas buvo augštas. Dabar mūsų tauta atsidūrė depopulacijos pavojuje.

Masinis negimusių žmonių žudymas yra nusikaltimas. Tai žiauriausias rūšies genocidas. Tą smurtą turėtų sustabdyti J.T.O. priimta genocido konvencija. Negimę bejėgiai, beginkliai žmonės yra reikalingi didesnės apsaugos nei suaugę. Tik Romos Katalikų Bažnyčia neatlaidžiai gina negimusio žmogaus teises. Nėra laiko kalbėti apie abortų žalą. Tačiau pabrėžiu, kad veisliniams gyvuliams abortų nedaro!. Kiekvienas abortas moters širdyje ir dūšioje palieka gynecologinių susirgimų, neurozių ir kitokių sunkiai pagydomų psichosomatinių kompleksų.

Paskutiniaisiais dešimtmečiais vis labiau įsigali mechaniniai ir cheminiai būdai apvaisinimui sutrukdyti. Dabar tarp savęs konkuruoja plieninė, spyruoklinė kilpa, įvedama į moters gimdos kaklelį ir įvairios estrogeno pilės („auksinė pilė“) sutrikdančios moters fiziologinį ovuliacijos ciklą. Plieninė kilpa labiausiai paplitusi S. Rusijoje, Indijoje. Auksinė pilė įspilietino JAV, P. Amerikoje, Europoje, Australijoje. Šiuo laiku ją vartoja apie 12 - 16 milijonų moterų. Savotiška kurjozė, kad Izraelyje tas pilės duoda katėms ir kalėms. Plieninės spyruoklės veikimas yra vietinis, mechaniškas. Jos sukeliama sužalojimai yra lokaliniai. Visai kitaip veikia pilės. Jos sutrikdo moters fiziologinių procesų darną ir vyksmą. Jų veikiantis agentas yra steroidiniai junginiai, kurie daro milžinišką įtaką į liaukų su vidine sekrecija sistemos funkcionavimą. Pilių vartojimo pasekmės dar nėra pakankamai ištirtos. Kasmet išryškėja vis naujos neigiamybės. Jau dabar surinkti duomenys yra statistiškai labai reikšmingi ir įgalinantys teigti:

1. yra ryšys tarp pilių ir tromboflebitų, nuo kurių atskilę krešuliai nunešami į plaučius ir smegenis;

2. pilės padidina vėžiui susirgimų skaičių;

3. jos yra priežastis sunkių migrenų ir moters frigiditeto;

4. pilės (jų estrogenas) duodamas jaunos mergaitės, kurių kaulų augimas dar nėra baigęs, pagreitina epifizijų sukaulėjimą ir sustabdo kaulų augimą.

Ilgalaikės pilių vartojimo pasekmės dabar nežinomos ir pasireiškia ateityje. Plaučių vė-

žys atsiranda tik po 15-20 metų intensyvaus rūkymo. Bet tos pasekmės palies netik šią moterų generaciją, bet ir iš jų kilusią kartą. *Caveant concules!*..

Reikia paminėti dar vieną žmogaus susinai kinimo būdą: vyrų kastraciją. Indijoje tokių yra apie 2.000.000. Sutinkantiems operuoti mokėdavo 10 dolerių, o dabar duoda mažą transistorinį radio aparatą.

Doros nuopolį atvaizduoja reikalavimas legalizuoti homoseksualizmą. Kodėl nelegalizuoti bestializmo ir kitokių perversijų? Prabėgomis suminėti reiškiniai rodo dorinį chaosą įsigalėjusį prokreacijos filosofijoje ir praktikoje. Ganta visuomet griežtai baudžia už laužymą natūralinių įstatymų Sveika gyvybė gali reikštis tik griežtai apspręstose sąlygose. Kas tyčia ar netyčia jų neprisilaiko išsigema arba žūna. Argumentai, kad žmonijai artimoje ateityje dėl perdidelio dauginimose grėsia badas, įrodančių, kad tinkamai naudojant gamtos išteklius (žemės ir vandenynų) galima išmaityti ne 3.6 bili. bet kelius kartus daugiau. Čia negali būti taikomas posakis: „Tikslas pateisina priemones“. Tikslas yra sveikas žmogus. „Gajus kūnas — budri dvasia“. Bet tam uždaviniui išspręsti dabar vartojamos priemonės veda į žmogaus degeneraciją. Darvinas tvirtino, kad gyvulių kilimą, tobulėjimą lemia kova už būvį ir naturalinė atranka. Ją laimi sugebą geriau prisitaikyti, stipresni fiziniai ir gabesni intelektualiniai. Dabartinė kultūra ir civilizacija kovos už būvį tęsę pakeitė. Dabar žūsta stipriausi fiziniai ir intelektualiniai. Pirmame kare (1914 - 1918) nukautų buvo 5.152.000 ir sužeistų 12.831.000, o II kare vien nukautų buvo apie 22.568.000. Į kariuomenę yra įmami tik rinktiniai vyrai. Tai didžiulis biologinių vertybių išsekvojimas! „Manu largu“ darant abortus bus sunaikinama didelis kiekis potencialiai gabiausių individų. Dar didesnius neigiamus pasikeitimus gamtinėje atrankoje padarys pilių vartojimas... Atrodo, kad formuojamas naujo žmogaus tipas, kurio pagrindiniai siekiai bus valgyti ir „daryti meilę“!

Negalės realizuoti ir Teilhard de Chardin'o prasmės evoliucija. Imanentus medžiagoje ir gamtoje tobulėjimo pradas bus nuslopintas ir nepajėgs žmogaus sklaidos vesti iš alfa papėdės į Omegos viršūnes... Prasadės (o gal jau dabar prasidėjo) žmogaus reinvoliucija, grįžimas į buvusias biologiško išsivystymo stadijas...

Žinoma, nėra pagrindo prileisti įvyksiantį pasaulio galą. Tačiau jau yra mokslininkų, kurie kalba apie žmogaus išvykimą. Princetono prof. Rich. A. Falk skelbia: „Žemės planeta ir žmonija yra pavojuje neišvengiamos katastrofos, jei dabar vyraujanti politinė samprata drastiškai nepasikeis artimiausiais dešimtmečiais... Mes gyvename labai rizikingoje aplinkoje. Tendencijos, kurios sukelia dabartinį rizikos laipsnį, vis didina pavojus ir mažina galimybes kūrybinėmis priemonėmis jį kontroliuoti.“ Prof. Falk savo mintis išdėsto greit pasirodantiame veikalė „The Endangered Planet“. Jis daug vilčių deda į virštautinę (transnational) sąžinę. Bet ten pat pabrėžia, kad kreipimasis į sąžinę žada mažai laimėjimų... Ta jo prielaida bus visiškai teisinga, jei mes išgilinsime į neseniai žuvusio Che Guevara, didelės dalies revoliucinės jaunuomenės „idolo“ žodžius: „Faktinai, jei pats Kristus stovėtų mano kelyje, aš kaip Nietzsche, nesvyruočiau su trypti jį kaip minkštakūnį kirminą.“

Paskalis pranašiška nujautė tokį fenomeną ir pasakė: „Jesus s'era en agonie jusqua fin des siecles. Il ne faut pas dormir pendant ces temps-la"... Šiuo atveju, norint - nenorint žmogaus sąmonėje suaidi klausimas: „Quo vadis, Homo?“

Anksčiau kalbėjome apie pasaulį, visuomenę, ideologinį klimatą, kuriame Gajai tenka gyventi beveik 20 metų. Tik atvykus į šį kraštą, gajininkai neturėjo galimybių savo veiklos atgaivinti. Jie turėjo paklusti lotyniškai patarlei „Primum vivere deinde philosophari“. Tai išikūrimo laikotarpis. Džiugu, kad gajininkai gana greitai ir patenkinamai atsistojo ant savo kojų. Tuomet suaktyvėjo ir mūsų darbas. Apie ją gražiai ir išsamiai kalbėjo mūsų mielas dr. Pemkus. Buvo pasiryžta didesniems žygiams. Net savo biuletenis buvo leidžiamas. Tačiau praktiškas gyvenimas parodė, kad tokiems uždaviniams atlikti būtinas didesnis užnugaris. Ir nebuvo tikslu skaldyti profesinę šeimą. Tad buvo teisingai apsispręsta įstoti į bendras lietuvių gydytojų organizacijas. Atrodo, kad ten gajininkai prigijo. Savo visuomenišką duoklę sumoka aktiniais darbais ir gydytojų ir kitose lietuviškose organizacijose. Gal dėl to kiek nuslūgo Gajos sava organizacinė veikla. Tačiau, Gajininkai paliko ištikimi klasiškoms lietuvių gydytojų tradicijoms: dirbti savo tautai, kovoti dėl Lietuvos laisvės. Jie tai ištesėjo. Mes jų

randame visų stambesnių organizacijų vairuojančiose pozicijose. Mes jais didžiuojamės. Gajininkai nepasirinko savo gyvenimui žaismingą — hedoništinį motto:

„La vie est vaine:
Un peud 'amour,
Un peud e haine,
Et puit bon jour.“

Tačiau Gajininkai, gaivindamiesi Ateitininkų ideologija, brangina savo asmeninę gyvybę, bet ne mažiau veržiasi iškelti žmogaus kilnumo primatą. Nes tik gyvybė palenkta tauriems idealams vykdyti — padaro gyvenimą vertingu ir rikiuoja asmenį ir visuomenę į tobulesnę doros pakopą.

Ateitininkai ir, tuo pačiu, gajininkai pripažįsta krikščioniškos atsakomybės politiką, kuri įpareigoja kiekvieną krikščionį turėti Kristinę ideologiją, ją skelbti ir paversti darbais. Didžiųjų popiežių universalinės enciklikos — ypačiai paskutiniuosios Mater et Magistra, Pacem in Terris, Progressio Populorum. Jose Jonas XXIII ir Paulius VI paskelbė Vatikano II santarybos išlukštentą ir aptartą aggiornamento... Poviliškais žodžiais prabilo į visus krikščionis, kitaip tikinčiuosius ir net netikinčiuosius. Ta krikščioniška universalizmo evangelija nepaliks tyruose šaukiančio balsu. Joje slypianti ekumenizmo dvasia ir jos gimdyti žodžiai suras atgarsį dabarties žmogaus sąmonėje ir bus akstinas skatinantis suprasti Kristaus žodžius tartus Pamoksle ant Kalno.

Savaime suprantama, kad pasileisdami žygiams ir darbams į pasaulį privalome būti, kad mūsų pačių šeimos židinys būtų gyvas. Jis turėtų būti saugus. Jame privalome sukaupti gausybę neužgęstančių ideologinių žarijų. Ne pro šalį būtų turėti ir mamonos! Gajos veiklos testinumui užtikrinti yra neatšaukiamas reikalas sustiprinti ją ideologiniu ir biologiniu prieraugliu. Paskutiniam atveju praktika rodo, kad daugis mūsų gerokai atsilikę. Tauta gali išgyventi, jei kiekviena šeima išaugina tris ažuolus ar tris liepas.

Prileidžiu, kad gajininkų draugiškumui ir veiklai kenkia jos narių politinio reikšimosi ir darbo savotiška diferencija. Taip neturėtų būti! O jei taip yra — tai skubėkime tai pašalinti arba iki sudilimo sušvelninti. Metams bėgant jaunystėje užsimezgusi draugystė paprastai auga. Kai sidabras nerūdyja ir nelūžta, taip ir sena draugystė paprastai nedūžta. Ji

kaip senas, svaigus vynas suartina ir nutiesia tiltus nuo draugo į draugą.

Ar žinote kas laiko mūsų plytas sukibusias? Cementas! Ar žinote kas jungia žmones? MEILĖ.

Tad Jono XXIII ekumeninę dvasią ir iš jos tekančią evangelinę nuotaiką įgyvendinkime pirmiausia Gajoje. Mūsų rūpesčių ribose yra ir kūno ir dvasios sveikata. Tad būkime vienytojais, vienybės ir susipratimo katalizatoriais. Suartėjimui ruoškime rekolekcines savaites. Jose bus daugiau progų susiprasti. Rašykime savo istoriją. Ji parodys, kad Gaja gyveno geriausias dienas, kuomet ta negeistina diferencija nebuvo įvykusi. Organizaciniams ryšiams sustiprinti darykime išsamią savo narių kartoteką. Tuomet bus įmanoma sėkmingiau santykiauti ir planuoti ateities žygius. Težino visur išblaškyti gajininkai, kad Čikagoje Gajos Širdis yra gyva ir siunčia visiems sveikinančius ir gaivininačius impulsus.

Visur ir visuomet semkimės sunkaus mokslo, kuris suteiktų mums išminties minioje būti žmogumi... mylėti teisybę ir tik jai vienai nusilenkti.

Kad išmintis mums nurodytų šaltinį iš kurio galima būtų pasisemti ikvepiančių pajėgų, kurios leistų iki paskutinės gyvenimo vieškelio stoties Exitus letalis išsaugoti grynumą ir jaunumą idealų ir, kad gyvenimo našta lenkdama mūsų kūną prie žemės, nesugebėtų palenksti, susendinti mūsų dvasios ir proto... Gyvenkime taip, kad mūsų gyventas laikotarpis nepaliktų idėjinę ir tautinę tuštumą... Gamta ir gyvas gyvenimas tuštumų nepripažįsta. Jei mes patys nieko neveikiame ar nepakankamai darome — tai kiti veiks ir padarys, bet ne tą ir ne taip kaip mes norime...

Savo tylą ir neveiklą mes pasitraukiame iš kūrybinės istorijos ir atsisakome įtakoti istorinį vyksmą... Paliekame žiovaujančiais žiūrovais. Manau, kad tokių žmonių idealų ateitis nėra užtikrinta...

Šita sukaktuvinė gajininkų akistata ir šis minėjimas tebūnie tvirtas pasiryžimas ir tvirtas žingsnis žygiuoti į mūsų idealų laimėjimą...

Kazys Pakštas, mūsų pranašiškas šauklys, pasakė: „Mes skrendame kaip angelas su kovos kalaviju ir kovoj dėl lietuviybės esame palaiminti, bet ne kankiniai“... Tikrai taip...

Visi Ateitininkijos keliai veda į LIETUVĄ LAISVĄ, LAIMINGĄ, AMŽINĄ!

JUBILIEJUS

Minėti žmogui kokį jubiliejų
Tikrai šiandien nėra labai drąsu,
Tai reiškia, kad širdy jau baigia degt aliejus
Ir karštas kraujas baigia virst džiusu.

Ir išsigąsti, kad ant torto žvakės
Daugiau negu pats tortas jau kainuoja,
O vis į mini skirt dar krypsta akys
Ir orkestrui užgrojus kyla kojos.

Rodos tapai, kuó siulė tau jaunystėj,
Pavyzdžiu vyro, šaunaus, idealaus,
Tiktai nebeturi jėgų tiek daug paklysti
Arba išgert, kiek studijuodamas, alaus.

Bet korporacija sena, brangi kaip senas vynas,
Neverkia ji pakaušy plikei atsiradus
Ir prie jos daktaras Jasaitis ne kiek nesikabina,
Kaip prie kolegos, šaukdamas „Quo vadis“?

Ir todėl Gajai linkėtina šiandieną
Vis kraut toliau garbingą metų krūvą
Ir būt jaunai kaip poniai Ambrozaitienei ar Bobelienei,
Kurių, kai Gaja steigė, ant svieto dar nebuvo.

MODERNI ŠIRDIS

Įgriso širdis dabartinė
Visad ištroškus meilės ir garbės
Ir reik tikėt, kad širdį misinginę
Koks nors gajokas daktaras įdės.

Širdis iš misingio mylėt ir pykti gali,
Pripylei meilės ir dangtį užsukai,
Jei reikia vėliai atsuki varžtelį
Ir kokią nori nuotaiką laikai.

Kompiuteriai gražiausiai atsivožia,
Visuos širdies skyrelius moderniuos
Ir praras reikšmę liaudies tarti žodžiai,
Kad štai, širdis nukrito užkulniuos.

Širdis iš vario baisiai daug ko verta
Tik šičia vienas daiktas negerai, —
Sunegalavus reikės kviest iš karto
Brangiausi plumberiai ir ne taip brangūs daktarai.

Dr. S. Aliūnas

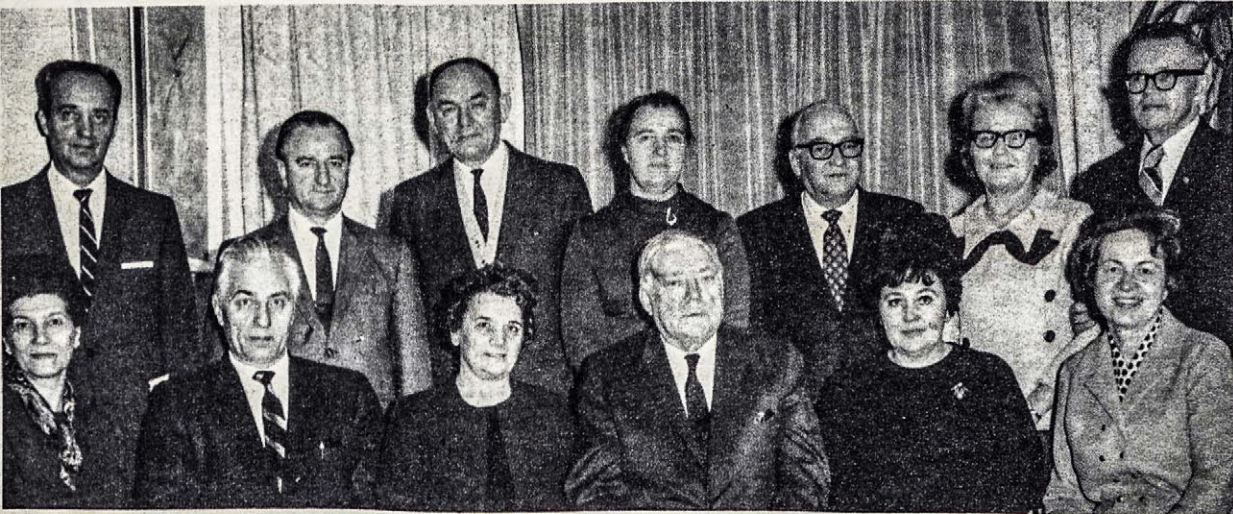
Naujas Ateitininkų Medikų K! GAJA Skyrius

Ateitininkų Medikų K! „GAJA“ korporantai ir korporantės, gyveną New Yorko ir New Jersey apylinkėse, š. m. sausio mėn. 4 dieną, susirinę dr-rų Radzivanų namuose, atšventė Korporacijos 40-ties metų gyvavimo sukaktį. Trumpus pranešimus iš Korporacijos sukakties proga įvykusio suvažiavimo Čikagoje (1969 m. spalio 12) padarė dr. D. Jasaitis ir dr. B. Radzivanas. Buvo prisiminti pirmieji Korporacijos

įkūrėjai, Korporacijos tikslai ir tie korporantai gydytojai, kurie raudonajam okupantui užėmus Lietuvą, išvežti į Sibiro taigas ar žuvo kankinių mirtimi.

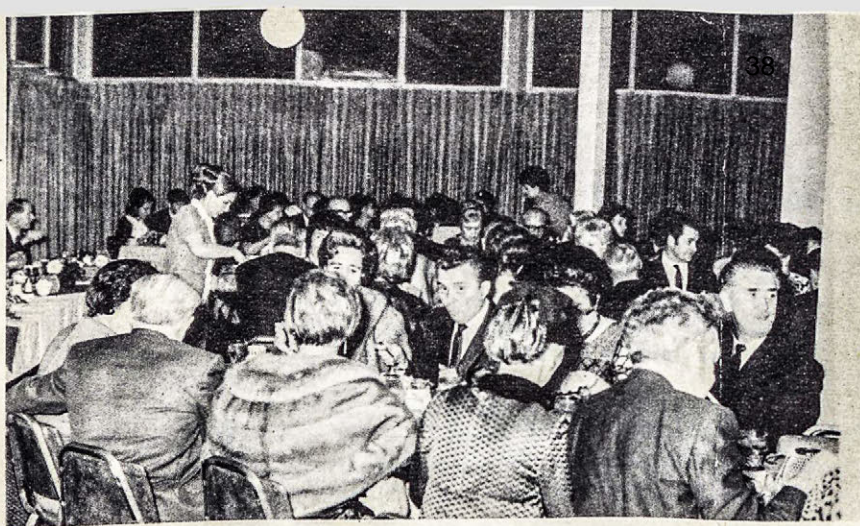
Susirinkusieji nutarė įsteigti K! „GAJA“ skyrių New Yorke ir tuoj pat išrinko skyriaus valdybą, kurią sudaro dr. Domas Jasaitis — pirm., dr. Bronius Radzivanas — vicepirm. ir išd., dantų gyd. Regina Saldaitienė — sekretorė.

B. R.

Sėdi iš k. į d. — J. Skripkienė, I. Skeivys, A. Radzivanienė, D. Jasaitis, R. Soldaitienė, S. Bobeliene. Stovi: inž. Bobelis, Dičpinigaitis, vet. gyd. H. Skripkus, S. Škerienė, P. Bagdas, F. Igmaitienė ir B. Radzivanas.

A

(A) Dietos saugotojai „Gajos“ pobūvyje. (B) Konsilium fakultatis: Milius, Grinis, Valaitis, Grinienė, Balukas, Tumasonienė. (C) Dalis garbės valdytojų „Gajos“ 40 m. sukakties minėjime. (D) Urbiet Urbe: naujas „Gajos“ pirm. J. Starkus kalba pavalgiusiai tautai. (E) Pirmininkai. (F) Naujoji „Gajos“ kl. valdyba. (G) Naujai priimti korporantai — stud. Jasaitytė ir dr. K. Karka tarp „Gajos“ kl. vėliavos globėjo dr. D. Jasaičio ir kl. pirmininko dr. V. Šaulio. (H) Patriotiškai — dr. P. Kisielius su A. Lipskiene mėgina lenciūgėlį... (I) Linksmi nusiteikę „Gajos“ korporantai duoda k. veiklos apyskaitą iš išvirkščio galo.

Nuotraukos — dr. K. Ambrozaičio

B

C

D

E

F

H

G

I

Ištikimybė tautai ir draugams

Kazys Ambrozaitis M.D.

Ideologinės korporacijos suburia bendrai idėjai ir darbams. Jų reikšmė ypatingai išryškėja gyvenant ir dirbant svetimoje aplinkoje. Keturių dešimčių metų ideologinės tradicijos profesiniame darbe paliko ne tik žymius pėdsakus, bet tiesė gaires ir teikė atsparą sunkiame gydytojo kelyje.

Šiuo metu savo tarpe turime gydytojų, subrandintų laisvoje Lietuvoje, už Lietuvos ribų ir, pagaliau, Amerikoje ir kituose kraštuose. Nors įvairių mokyklų ir kontinentų auklėti, suėję į ideologinę korporaciją, randa šilimą, bendrą kalbą ir telkiasi bendriems užsimojimams.

Ištikimybė kilmės tautai. Sunku suvokti tautinį charakterį šio krašto, turinčio tik 300 metų senumo tradicijas ir kultūrą. Lietuvis, praeityje palikęs virš 1000 metų tradicijas, savitą kultūrą ir gyvenimo būdą, kaip tas tyras gintaras išsiskiria ir lengvai atpažįstamas, kur jis bebūtų. Tautinis antspaudas uždedamas net kelioms kartoms, jau gimusioms svetimame krašte, bet iš lietuviškos kilmės tėvų. Pagal dr. J. Girnių, — palikti kraštą dar nereikia palikti pačią tautą, nes tautai priklausome pačia savo būtimi, o ne vieta, kurioj gyvename: todėl lygiai ir svetur gimusiam įmanoma savo tautą mylėti bei jos gyvenamąjį kraštą laikyti savo istorine tėvyne...

Šios filosofo pastabos duoda vilčių ir prasmės ne tik „Gajos“, bet ir visoms ideologinėms korporacijoms ilgam gyvavimui jau vien šiuo tautiniu motyvu. Prisipažinimas lietuviu svetimoje aplinkoje įpareigoja ir profesinį darbą atlikti geriau, tuo pačiu užtarnaujant įvertinimą ne tik asmeniui, bet ir visiems lietuviams. Korporacija sujungia savo narius į vieną šeimą ir padeda nenutolti nuo šio tikslo.

Ištikimybė profesijai ir pašaukimui. Sakoma, kad gydytojui reikia šaltos rankos ir šiltos širdies. Stovime arčiausiai realybės ir tragedijos, užsibaigiančios mirtimi. Kai kitos mokslo disciplinos dirba su medžiagomis ir siekia pagerinti žmogaus gyvenimą, tai gydytojas turi reikalo su pačiu žmogumi. Kas skaldo atomą didesniai žmonių skaičiaus nužudymui, mes tą energiją taikome ligos gydymui. Priesiekėme pratęsti žmogaus gyvybę pagal žmogiškas galimybes ir stovime jo sveikatos sar-

gyboje. Mūsų darbą sunkina faktas, kad negalime gydyti tik ligos, užmirštant viso žmogaus. Filosofiniai imant, mūsų darbas baigiasi tragiškai: ligoniui padedame laikinai, galutinai laimi mirtis. Reikia būti stipram moksle ir ideologijoje, kad čia išlaikyti pusiausvyrą. Priešingai — grėšia smukimas ir banalėjimas, tiksliau sumaterialėjimas.

Mokslo pažanga su savo komputeriais, piilule ir pirmais žingsniais mėnulyje mus gundo: materialistinis gydytojas bus pakeistas kompiuteriu, o idealistinis gydytojas, neatsisakęs savo principų, išliks savo pašaukime ir tas mokslo priemones panaudos ilgesniams ir prasmingesniams žmogaus gyvenimui. Pritaikymas mokslo pažangos ligos gydyme ir gilesnis supratimas pačio žmogaus — reiškia gydymo meną. Išlaikymas šaltos rankos susiduriant su realybe ir parodymas šiltos širdies, žvelgiant į ligonį, kaip į žmogų, įgalina gydytoją pasilikti menininku savo profesiniame darbe. Čia kaip tik gydytojas ir randa daug atspirties savo ideologinėje korporacijoje.

Ištikimybė idėjai ir draugams. Esame dalis bendruomenės. Ta pati bendruomenė dažnai žiūri į mus, kaip į vieną lietuvių gydytojų šeimą. Vieno atitrūkimas nuo bendruomenės ar subanalėjimas profesijoje neabejotinai atsiliepia visai lietuvių gydytojų šeimai. Esame laimingi galį dirbti savo profesijoje, laimingesni už daugelį pedagogų ir kitų. Tuo pačiu nesame atleisti nuo pareigos įsijungti į bendrą darbą — pratęsti lietuviybės gyvybę. Kur bebūtume ir kokiose sąlygose dirbtume, lietuviybės išlaikymo pastangas turime remti daugiau, negu tie, kurie neturi laimės savo profesijoje dirbti. Būti tarp lietuvių, jų koncertuose, minėjimuose, mokslo simpoziumuose — reiškia atsinaujinimą. Ir visuomenė dažnai juk skaičiuoja, kiek mūsųatsilankoj parodos atidarymą ar kitą šventę ir pagal tai mus vertina. Visuomenės akimis pensininkas, paaukojęs dolerį Lietuvių Fondui yra daug vertingesnis lietuviybės gyvybės išlaikymui, negu praktikuojantis gydytojas, nedavęs net to dolerio. Nesuradimas laiko, užsiėmimas tik investavimais ir izoliavimasis nuo lietuviškos visuomenės, kurios organine dalimi esame, mus ves į greitą tautinę mir-

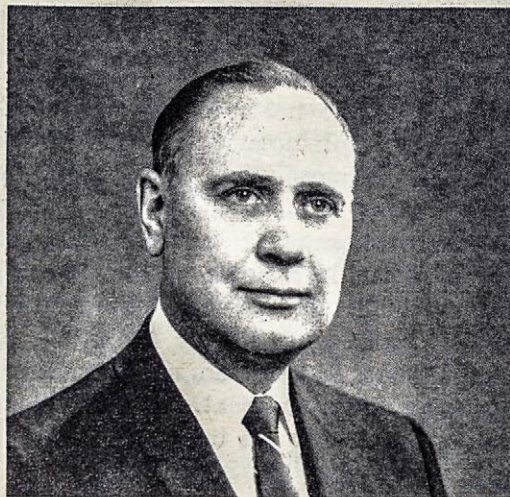
tį, ir tuo pačiu prisegs komercinio gydytojo titulą. Nuo šių pavojų saugo bendravimas korporacijose ir bendrose lietuvių gydytojų organizacijose, kur bendrai šios problemos sprendžiamos.

Profesinės ideologinės korporacijos ir kitos lietuvių gydytojų draugijos šiandien nedaug skiriasi savo siekimais ir tikslais. Ana prieš 40 metų idėja ir „Gajos“ korp. šūkis „budri sie-

la — gajus kūnas“ yra nesenstanti ir tebėra aktuali ir už Lietuvos ribų. Netekus savo krašto, šūkis turėtų įgauti ir didesnės tautinės prasmės. Jis bus pateisintas, jei pabudins bent vieną nuo lietuviško gyvenimo atitrūkusį lietuvių gydytoją. Tegu visi lietuviškos kilmės gydytojai savo sunkų darbą įprasmina idėja: — budri lietuviška dvasia — gajame kūne.

JURGIS STARKUS, M.D.

Magna de parvo yra gera lotyniška patarlė, nusakanti, kad dažnai iš kuklaus asmens dideli darbai ir žygiai kyla. Taip yra ir su šiuometiniu „GAJOS“ korp pirmininku, **dr. Jurgiu Starkumi**. Visada ramus, tylus, kuklus ir vengias viešų pasirodymų, dr. Jurgis yra vertas didelės pagarbos dėl savo darbų ir veiklos. Baigęs Marijampolės gimnaziją, Jurgis nuo 1931 metų studijavo mediciną Kaune. Jau 1934 metais buvo išrinktas studentų „GAJOS“ korp. pirmininku. Gimnazijoje buvęs uolus ateitininkas, Gajos veikimą Jurgis pagyvino, sudvasino, pritraukė daug naujų narių. Mediciną baigęs 1936 m., atliko praktikos stažą, išvyko tarnauti savo labiausiai gydytojo reikalingiems tautiečiams — ūkininkams, į Simną. 1941-42 metais dirba Alytaus apskrities ligoninėje; 1942 metais skiriamas apskrities gydytoju į Eišiškes, Vilniauskrašte; vos sukūręs apskrities sveikatos įstaigą, keliamas apskrities gydytoju į Alytų. Netrukus, 1944 vasaros gale gyvenimas ir karo įvykiai bloškia tolyn — tenka palikti kraštą ir pradėti tremtinio likimą Vokietijoje. Po vargų Baerwalde, Neuruppine, ir kitur, sulaukia sąjungininkų laimėjimo. Anglų zonoje organizuoja medicininę pagalbą tremtiniams Itzehoe mieste, po to — Rensberge. Kai 1949 metais atvyksta į JAV, atlieka stažą šv. Antano ligoninėje, laiko sunkius valstybinius gydytojo egzaminus, neužmiršta ir profesiniai visuomeninio darbo: 1950 metais atkuria Chicagoje gydytojų „GAJOS“ korporaciją ir jai vadovauja; perrenkamas pirmininku dvi dvejų metų kadencijas iš eilės. Nuo 1952 metų prisijungia prie Meyer klinikos Chicagoje, netrukus virsta jos vyreniuoju partneriu. Šiuo metu priklauso dviem ligoninėm, šv. Jurgio ir šv. Kryžiaus, turi didžiulę gydytojo praktiką, yra Meyer Clinic eksekutyvinio komiteto narys, pirmininkauja tos klinikos Profit Sharing planui, pirmininkauja

šv. Jurgio ligoninės Vaistinės Priežiūros Komitetui, yra narys Infekcijų Kontrolės Komiteto, turi daug kitų profesinių pareigų. Tas viskas neatitraukia jo lietuviškos visuomeninės veiklos; šiais metais jis vėl (ketvirtam terminui) vienbalsiai „GAJOS“ gydytojų korp. suvažiavime išrenkamas pirmininku sekantiems dviems metams.

Pilname Jurgio gyvenime, nei asmeninė sveikata, nei poilsis reikiamo jo dėmesio nesulaukia; neseniai buvo net pats ligoninėje, kaip pacientas, atsidūręs; net ir tada juokavo: „Juk daktaras turi suprasti, kaip pacientas jaučiasi tad turi ir jo rolėje pabūti.“ Vos tik pasveikęs, vėl šoko į darbą. Tarp kitko, dr. Jurgiui Starkui ką tik sukako 60 amžiaus metų. Jau ką ne ką, bet šitą tylų, ištikimą, darbštų lietuvių verta būtų tinkamai pagerbti. Tuo tarpu, bent nuoširdus mūsų sveikinimas; tegul Jurgiui Dievulis tiek būna geras, kaip jis savo žmonėms ir pacientams tarnauja. Tegyvena dar daug metų mūsų garbingas kolega! Tegul jo darbštus ir reikšmingas gyvenimas atneša jam laimės, pasitenkinimo, sveikatos, ir įvertinimo, kurio jis ramiai, be pagyrų, bet tikrai yra nusipelnęs.

Z. D.

Dantų Gydytojų Skyrius

Veda R. Povilaitis D.D.S.

SVEIKATA IR RŪKymas

Rūkymas niekada nebuvo pripažintas ir niekada neatrodė, kad būtų geras žmogaus sveikatai paprotys. Kada žmonės pradėjo rūkyti, ką ir kaip dažnai, sunku tikrai nustatyti, bet vienas dalykas tai aišku — rūkymas neatsiekė nieko naudingo nei sveikatos nei intelekto išsivystyme civilizuo tam pasauly. Nors rūkymas visokiose formose jau buvo praktikuojamas prieš šimtus ar tūkstančius metų, bet niekada nebuvo pasiekęs tokias milžiniškas proporcijas kaip šiais laikais. Dabar rūko ir seni ir jauni, vyrai ir moterys, berniukai ir mergaitės. Rūkalų galima gauti visur, vaistinėse (!), benzino stotyse, sporto stadijonuose, restoranuose, sveikatos klūbuose ir t.t. Rūkalai yra vaizdžiai siūdomi per televiziją ir radiją visokio amžiaus ir užsiėmimo žmonėms.

Rūkymui pasiekus tokias proporcijas, padidėjo ir nikotino sukeliama ligos. Sveikatos darduotojai pradėjo analizuoti rūkymo žalą ir kataloguoti mirtis, kurios yra tabako rūkymo pasekmės.

1. Šiuo laiku viena iš didžiausių išvengiamų mirimo priežasčių Amerikoje yra rūkymas. Šią mirimo priežastį galima išvengti nustojus rūkyti.

2. Vienam iš septynių mirimų šiais metais bus dalinai kaltas rūkymas.

3. Dvidešimts penkių metų vyrai, kurie niekada reguliariai nerūkė, gali tikėtis gyventi šešiais su puse metų ilgiau negu tie, kurie rūkė vieną pakelį į dieną, ar daugiau.

4. Rūkoriai gauna plaučių vėžį dešimts kartų dažniau negu nerūkantys.

5. Rūkoriai turi daug daugiau susirgimų chronišku bronchitu, emphysema, skrandžio žaizdom ir kitais chroniškais negalavimais.

Rūkymas kenkia gingivai, kaip ir kitiems organams turintiems kontaktą su dūmais ir juose esančiais kenksmingais elementais. Paskutiniai daviniai iš rūkymo ir nepiktybinių burnos ligų tyrinėjimų rodo, kad rūkymas gali sukelti pūliuojantį gingivos uždegimą, žandikaulių nykimą (žemėjimą) ir stomatitis nicotina.

Lėtas žaizdų gyjimas burnoje po operacijų ir ankstyvas visų dantų praradimas yra taip pat vienas iš pastebimų reiškinų rūkoriai tarpe. Prasta burnos priežiūra rūkoriai tarpe, retas valymas, taip pat daug prisideda prie anksčiau minėtų negalavimų. Bendrai, žmonės, kurie daug rūko, turi daug daugiau periodontinių ligų aršesnėse formose, negu mažai rūkantys, arba visai nerūkantys.

Stomatitis nicotina yra viena rūšis gomurinės leukoplakijos, dažniausia sukeliama nuo pypkės rūkymo. Rūkant pypkę, karšti dūmai eina tiesiai į gomurį ir sukelia uždegimą ten esančių seilinių liaukų. Seilės negali išeiti, liaukos sutinsta, paraudonuoja, kartais net pradeda pūliuoti. Nustojus rūkyti, visi šie simptomai ir uždegimas praeina, seilės liaukos ir gomurio audiniai grįžta į normalų veikimą ir išvaizdą, nors kartais šis gyjimas užtrunka mėnesiais.

Ligi šiol, piktybinių pasikeitimų iš stomatitis nicotina nebuvo pastebėta, bet yra patariama nuodugnai ištirti įsisenėjusias žaizdas, kad nebūt prasidėjęs vėžys.

Rūkymas neatrodo kad daro žalos dantims tiesioginiai. Dantys nuo rūkymo apsineša tamsiai rudu ar net juodu nikotino sluoksniu, ypačingai gomurio ir liežuvio pusės. Esančios ant dantų prilipusios kalkės taip pat pasidaro rudos ar juodos. Nikotiną nuo dantų labai sunku nuvalyti. Apleidus dantis, taip kad jie apsineša ištisu nikotino sluoksniu, reikia dantų gydytojo pagalbos juos vėl grąžinti į normalų blizgėjimą ir spalvą. Nikotinas įsisiurbia į dantų kaklelius, tose vietose, kur jau nėra amalio, dantys pajuoduoja, taip kad nebegalima iš viso nuvalyti, nenuimant viso danties paviršiaus.

Rūkymas dantų gedimą nepadidina tiesioginiai, bet kenkdamas gingivai ir periodontiniams audiniams bei kaului, kurie apsaugoja danties viršutinę šaknies dalį nuo gedimo, atveria naujas vietas tarp dantų ir iš liežuvio bei žando pusės, kur gali prasidėti naujos gedimo žaizdos.

Moterų Kampelis

KALĖDŲ EGLUTĖ

1969 m. gruodžio 14 d. šv. Antano parapijos salėje, Cicero, Ill., įvyko Illinois Lietuvių Gydytojų Draugijos Pagalbinio Moterų Vieneto tradicinė Kalėdų Eglutė.

Vieneto vice-pirm. Aldona Grinienė šiltu žodžiu pasveikino atvykusius svečius. Programą pravedė Asta Grinytė pradžiai padeklamuodama P. Vaičiūno „Žiema“. Toliau sekė Terešė Plikaitytė puikiai pašokdama porą modernių išraiškos šokių. Neatsiliko ir Daina su Laimute Sidrytės pašokdamos duetą ir Daina solo baletą. Abi gabios sesutės Dalia ir Rūta Garūnaitės padeklamavo po eilėraščių. Bręstantis talentas Ramona Kaunaitė paskambino Schuberto „Impromptu“. Labai visus linksmai nuveikė Jonas Šalna padainuodamas „Kanarkų“ dainą. Jam akomponavo Aidis Kožiča. Taip pat Liūtas Dargis ir Aidis Kožiča gražiai pagrojo ištrauką iš „Niekad sekmadienyje“. Toliau sekė Birutės Kožičienės paruošti tautiniai šokiai Kalvelis ir Žiogeliai. Juos atliko linksmieji šokėjai Rūta Bobelytė, Asta Grinytė, Ramona Kaunaitė, Regina Plikaitytė, Jonas Bobelis, Algis Bobelis, Gedas Grinis ir Aidis Kožiča. Pabaigai Liūtas Dargis ir Rimas Kožiča pagrojo ir „Živago“.

Po programos vice-pirm. Al. Grinienė visiem padėkojo ir pakvietė visus vaišintis.

Stipendijų Fondo vardu Dalia Bobelienė tarė žodį ir paprašė dr. V. Dargį praveisti varžytines daktarų A. ir E. Milių dovanotam tautiniams kostiumui. Varžytinės puikiai pavyko ir Stipendijų Fondas gražiai praturtėjo.

Bufeto šeimininkės O. Atkočiūnienė, V. Kaunienė, S. Kisielienė vadovaujant A. Lipskienei skubinosi pavaišinti išalkusius svečius, o B. Plikaitienė su dr. G. Griniu ir dr. J. Plikaičiu darbavosi labai sėkmingai prie baro.

Stipendijų Fondas su dideliu pasisekimu pravedė loteriją ir joje darbavosi D. Bobelienė, V. Mažeikienė ir J. Vienužienė.

Dideliam vaikučių džiaugsmui atkeliavo Kalėdų Senelis (dr. F. Kaunas) pilnu maišu nešinas.

Didelė padėka priklauso nenuilstamai dirbančiai prie pakvietimų, bilietų ir kasos, L. Dargienei. Taip pat mūsų menininkėms M. Am-

brozaitienei ir A. Sutkuvienei papuošusioms stalus ir lietuviškais papuošalais eglutę, kurių dalį padarė ir L. Dargienė. A.L. G.

ILLINOIS PAGALBINIS MOTERŲ VIENETAS

Piknikas. Rugpiūčio mėn. 21 d. saulutei linksmai šviečiant, mamytės ir gausus jaunimėlis suvažiavo į Beverly Shores, Ind. pas Aldoną ir dr. Ged. Grinius. Malonu buvo susitikti po ilgos vasaros, o jaunimas tiek pasitempė į viršų, kad turėjai ne tik pasižiūrėti, bet ir pašnekėti, kad pajėgtumei atpažinti. Oras buvo gražus, kepinomės saulėje, maudėmes ežere, žaidėme vandenyje ir ant kranto. Visiems gerokai praalkus, šeimininkės, A. Grinienė, I. Zibienė ir V. Balukienė, visus skaniai pavaišino. Jau saulei leidžiantis visi išsiskirstė, išsiveždami malonios dienos prisiminimus.

Rugpj. 31 d. Gydytojų Suvažavimo metu, Toronte. Gyd. žmonoms ir šeimoms buvo suruošta išvyka — susipažinimas su Toronto miestu. Torontas labai gražus, švarus ir daug parkų ir mažų parkelių, kuriuose yra daug paminklų ir ypač daug eilių. Išvykos metu valgėme priešpiečius viename iš seniausių Toronto restoranų — Old Mill. Po to nuvykome apžiūrėti pilies — Casa Loma.

Illinois Pagalbinio Vieneto pirmas rudens susirinkimas įvyko rugs. mėn. 25 d. pas M. Ambrozaitienę, Dune Acres, Ind. Susirinkimo šeimininkėmis buvo: M. Ambrozaitienė, A. Grinienė, V. Balukienė.

Susirinkimą atidarė pirm. I. Zibienė, po to sekė protokolo skaitymas ir išdininkės pranešimas. Buvo išrinkta revizijos komisija susidedanti iš V. Kaunienės ir L. Kilikonienės.

Pavasarij, balandžio mėn. numatyta suruošti madų paroda. Tuomi pasirūpinti sutiko p. A. Beinorienė.

Stipendijų fondas perkėlė sekančiam susirinkimui sstipendijos svarstymą, tikėdamos, kad susirinks didesnis narių skaičius.

Moterys posėdžiauja Dune Acres, Ind.

KRONIKA

ILLINOIS

● *Dr. E. Ringus*, rentgenologas, dabartinis Illinois Lietuvos Gydytojų Dr.-jos pirmininkas šią vasarą buvo išvykęs į Tolimuosius Rytus ir dalyvavo Tokijo mieste, Japonijoje pasaulio rentgenologų suvažiavime. Jo sūnus *Julius Ringus*, su geriausiais pažymiais per 3 metus baigė Illinois Univ. premedical school ir šį rudenį pradėjo lankyti Ill. univ. medicinos fakultetą.

Reikia pasakyti, kad jis yra ne tik gabus studentas, bet vienas iš geriausių Lituanikos futbolo komandos žaidėjų. Jis yra komandos kapitonas ir jaunučių treneris.

Jo tėvas dr. Edmundas irgi domisi sportu, jis pats gerai žaidžia stalo tenisą, jis yra Chicagos lietuvių futbolo klubo Lituanikos pirmininkas ir vadovauja Vidurinių Vakarų Sporto Apygardai. Dr. E. Ringus mano, kad mūsų visuomenė nesupranta sporto reikšmės lietuviškam auklėjime. Daugumas mūsų visuomenės nesupranta, kad per sportą mes galim daug efektingiau pritraukti jaunimą, suburti į lietuviškus vienetus, negu kitais metodais. *Dr. E. Ringus* kilęs iš Vilniaus krašto, medicinos mokslus pradėjo Vilniuje, baigė Vokietijoje. Jis ir jo žmona *Marija* yra radiologijos specialistai, dirba ligoninėje ir turi savo provatų radiologijos kabinetą. Jie augina dar dukrą *Dalią*, kuri studiuoja farmaciją.

● Rugsėjo mėn. 27 d. švč. M. Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje susituokė *Austė M. Paliokaitė* ir *dr. Mindaugas C. Vygantas*.

Jaunoji, gimusi Kaune, baigusi Chicagos *Maria* gimnaziją įstojo į šv. *Xavier* kolegiją chemijos studijuoti, o 1967 metais Illinois universitete *Urban*oje jai buvo suteiktas daktaro laipsnis. Visuomeniškai reiškėsi ateitininkuose ir Lietuvos Studentų sąjungoje. Šiuo metu dirba Chicagos universitete mokslinį darbą.

Jaunasis, *dr. M. Vygantas*, gimęs Tauragėje, yra baigęs šv. *Ignatius* tėvų jėzuitų gimnaziją. Lankė *Loyolos* universitetą *Chicago*je ir studijas tęsė Illinois universitete medicinos mokykloje *Chicago*je, kurią baigė 1963 metais medicinos mokslus. Specialybę pasirinkęs akių chirurgiją, studijas gilino *Harvardo* universitete ir *Illinois Eye and Ear Infirmary*. Šiuo metu verčiasi praktika ir dėsto Illinois Universiteto medicinos mokykloje. Visuomeniškai reiškėsi jūrų skautų korp. *Gintaras* veikloje, priklauso lietuvių gydytojų korporacijai *Fraternitas Lituanica*, kur yra išrinktas valdybos *Chicago* skyriuje.

● Spalio 18 d. šv. M. Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje susituokė *Dalia Rėklytė* ir *dr. Vitas Alekna*.

Dalia Rėklytė, *dr. Vytauto* ir *Vilmos Rėklių* vienuolė, lietuviškoje veikloje matoma nuo pat mažų dienų. Ji uoli skautė, tautinių šokių šokėja; ji veikli organizuojant parodas, minėjimus ir šventes. Pereitais metais, sėkmingai baigusi *Chicago* *Meno* Institutą, buvo priimta tame pačiame institute lektoriauti ir tęsti studijas magistro laipsniui įsigyti.

Dr. V. Alekna, *dr. A.* ir *E. Alekna* sūnus, priklausė

skautams nuo pradžios mokyklos laikų ir buvo veiklus akademiniam lietuvių studentų veikloje. Jis lankė *Loyolos* universitetą *Chicago*je, kurį baigė 1964 m. medicinos daktaro laipsniu. Atlikęs reikalaujamą stažą dr. *Vitas Alekna* pašaukiamas karo prievolės, kurios didesnę dalį praleido *Vietname*.

● *Illinois Lietuvos gydytojų d-ja* paaukojo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo išlaidoms apmokėti 500 dol.

● *Dalia Jasaitytė*, *dr. S. ir Laimos Jasaičių dukra*, įstojo į *Loyolos* universitetą *Chicago*je. Dalios mokslo tikslas — būt dantų gydytoja.

● *Dr. Jadvyga Dubinskienė* neseniai grįžo iš ilgesnės kelionės Afrikoje, giliau susipažinusi su juodojo kontinento politinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis problemomis. Įdomu pastebėti, kad *dr. J. Dubinskienė*, o taip pat daktarų *Jurgio* ir *Jono Gurklevičių* tėvas šio šimtmečio pradžioje ilgesnį laiką gyveno Afrikoje, *Transvalio* respublikoje, iš kurios į Lietuvą grįžo prieš pat pirmąjį Pasaulinį karą.

● *Dr. Algirdas Kavaliūnas* išbuvęs du metus *JAV* kariuomenėje grįžo į *Chicago*ą. Už pažangumą pareigose yra pakeltas į pulkininko leitenanto laipsnį ir apdovanotas *Army Commendation* medaliu. *Dr. A. Kavaliūnas* grįžęs ir toliau tęsia savo praktiką vidaus ligų ir kraujo specialybėje.

● *Dr. Jonas Valaitis*, *ALT* valdybos vicepirmininkas, paruošė projektą fondo Lietuvos laisvinimo darbui lėšoms užtikrinti. *Dr. J. Valaitis*, į *ALT* valdybą įsijungęs po *Naujienu* redaktoriaus *dr. P. Grigaičio* mirties, darbais ir sumanymais aktyviai reiškiasi *ALT* veikloje.

● *Dr. J. Ramonas* su žmona *Ingride* ir sūnum *Dalium* rugpjūčio mėn. keliavo po Japoniją, *Hong Kongą* ir *Bangkoką*. Kelionėje, kurią organizavo *Ill. Gydytojų Draugija* dalyvavo apie 150 asmenų. Keliautojų tarpe buvo ir *dr. A. Kudirka* su žmona, iš *Mason City, Ill.* Ekskursantai lankė ligonius ir klausėsi mediciniškų paskaitų. *Bankoke* susitiko su inž. *A. Maskaliūno* šeima, kuri ten gyvena jau 7 metai.

Dr. V. Ramonas su žmona ir sūnumi *Hong Konge*.

KALIFORNIJA

● *Medicinos gydytojas Juozas ir kompozitorė Giedra Gudauskai* ne taip seniai Los Angeles mieste atšventė 25 vedybinio gyvenimo metų sukaktį. Gudauskų šeima iš Chicagos į Los Angeles persikėlė 1960 m. ir tapo neatskirama šios lietuvių bendruomenės dalimi.

Dr. J. Gudauskas bendradarbiavo spaudoje jau Lietuvoje ir dalyvavo visuomeninėje veikloje, buvo vienas iš „Moksleivio“ žurnalo steigėjų ir „Medicinos“ žurnalo Lietuvoje sekretorius, dabar turi parašęs net romaną, kurio nesirošia spausdinti. 1968 m. *Biuletenyje* paskelbė labai įdomius įspūdžius iš lankymosi pavergtoje Lietuvoje, į juos ilgu straipsniu atsiliepė *Kultūros Barai*. Šiuo metu dr. J. Gudauskas vadovauja Lietuvių gydytojų d-jos Los Angeles skyriui.

G. Nasvytytė-Gudauskienė studijavo muziką Kauno konservatorijoje, vėliau Rooseveltto u-te Chicagoje gaudama bakalauro laipsnį kompozicijoje ir muzikologijoje, o Kalifornijos u-to Los Angeles mieste studijavo pedagogiką, filmų muziką, džazo improvizaciją bei lengvo žanro muzikinių veikalų pastatymą. Ji parašė eilę instrumentalinės muzikos veikalų, daugiausia fortepionui ir pasirodė pirmoji komp. G. Gudauskienės kompozicijų knyga, kur telpa 4 dainos.

● *Dr. Kregždė* neseniai suorganizavo „Daktarų orkestrą“ Long Beach, Calif. ir kitą rudenį duos koncertą BALF'o naudai.

● *Daktarai Danutė ir Vytautas Mockai* gyvena San Diego, Calif. praėjusių metų lapkričio mėn. susilaukė dukters. Laimingi seneliai dr-ai Algirdas ir Genovaitė Maciūnai per Kalėdų šventės buvo nuvykę į saulėtą Kaliforniją pažiūrėti anūkės ir tuo pačiu metu atšventi krikštynas. Jaunoji Mockaitė pakrikštyta Danutės-Stasės vardu.

NEW YORKAS

● *Dr. Vytautas Damijonaitis* 1969 m. lapkričio mėn. 10 d. išlaikė psichiatrijos specialybės (Board) egzaminus ir tapo Diplomate of the American Board of Psychiatry and Neurology.

● Mūsų darbšti, visuomeniška, draugiška narė, *dr. A. Goeldnerienė*, buvo vienintelė nusiminusi ir susirūpinusi dalyvių tarpe. Ne be pagrindo. Tik atvykus į susirinkimą, ji pasigedo aukštinio laikrodžio, brangaus, kaipo atmintį. Grįžtant naktį namo, ji sustojo prie savo darbovietės ir rado laikrodį savo kabineto stalo stalčiuje.

● Susirinkime mes pasigedome geroką skaičių narių, bet abstinenciją dovanojame tik *d-rui Aleksandrui Gasiūnui*. Mat, tą patį vakarą jis atšventė savo 50 metų vedybinę sukaktį drauge su poniu ir skaitlinga sūnaus šeima. Jis buvo prof. Radzviecko asistentu ir pasižymėjo atidumu, rūpestingumu ir draugišku būdu, vadovaujant praktikos darbams su studentais A-N-Gerklės ligų klinikoje.

Mūsų draugijos vardu jis buvo pasveikintas telegrama. Bet patirta, kad neužilgo jo laukia kitos iškilmės. Tuoj po Kalėdų ir Naujų Metų *jam sukanka 80 metų*. Linkėsime jam gerai laikytis!

● Dantų gydytoja *Stenė Deksmienė-Dobužinskaitė*, gyv. Vineland, N. J. turėjo nusmukusio disko operaciją. Sveiksta namuose.

● *Dr. Leonardas Plechavičius* begrįždamas iš medžioklės turėjo auto katastrofą. Vairuotojas nenukentėjo. Mašina taip pat rieda, bet liudnos išvaizdos.

● New Yorke, spalio mėn. 12-16 dienomis vyko JAV Dantų Gydytojų 110-ji metinė sesija ir maždaug tuo pačiu metu (spalio 11-17 d.) Federation Dentaire Internationale 57-ji sesija.

Spalio 15 d. tarptautiniame dantų gydytojų suvažiavime pranešimą skaitė *Kauno Medicinos Instituto stomatologijos katedros vedėjas prof. med. dr. Stasys Čepulis*. Pranešimo tema: „Lokalinės termometrijos svarba terapeutinėje ir chirurginėje dentisterijoje“. Jo paskaitos klausėsi gausi auditorija. Klausytojų tarpe buvo kelios lietuviškos dantų gydytojos. Visiškai pripuolamai su profesoriumi susipažino dantų gydytojas, Amerikos kapitonas Anthony K. Kaires, čia gimęs lietuvis. Pamatęs profesoriaus kortelėje lietuvišką pavardę, dr. Kaires pakalbino jį lietuviškai ir draugiškai pasikalbėjo.

● *Dr. A. Kaires* dirba Bureau of Medicine and Dentistry, Washington, D. C. ir nesiverčia praktika, nes prieš metus turėjo sunkią širdies ataką.

● *Dr. St. Čepulis* yra Vilniaus krašto lietuvis. Jojo trys sūnūs taip pat medikai: vienas dirba Kėdainiuose kaip vaikų chirurgas, antras — Šakių ligoninėje, kaip chirurgas, o trečias — Maskvos Medicinos Institute kaip virologas, savo darbais pretendentas į Nobelio premiją.

KANADA

Dr. V. Pavilanis PLGS ir ALGS suvažiavimu Toronte tik pradėjo savo gastroles. Grįžęs iš Toronto, jis išvyko į Mount Gabriel, kur buvo palyginamosios virologijos kongresas, iš ten nuvažiavo į Angliją, kur dalyvavo Susseų universiteto aerobiologijos simpozijume; iš ten dar stabelėjo Prancūzijoje, Lyono universitete. Tiesa, prieš atvažiuodamas į Torontą, dar buvo užsukęs į Japoniją.

Dr. Aldas M. Slepėtis yra parašęs ir išleidęs poezijos knygą „kriptografo rožės“. Knyga parašyta ispanų kalba, turi 56 puslapius. Yra eilėraščių apie mensesieną, pavasarį, ilgesį, klėdėjimą, ir kt.

VOKIETIJA

● *Gyd. Ksavero Venciaus* antkapis sutaisytas. Dr. K. Vencius buvo 1941 m. Lietuvos Laikinosios Vyriausybės sveikatos reikalų ministeris. 1944 m. jis su žmona pabėgo ir apsigyveno Vokietijoje. 1945 m. lapkričio mėn. 19 d. jis žuvo Vezerio upėje, kai jo automobilis įkrito į upę.

Lietuvių pastangomis Bad Rehburg'o kapinėse buvo dr. Venciuui pastatytas paminklas.

Šią vasarą čikagietis p. Jonas Žebrauskas, lankydamasis Lietuvoje ir Vak. Vokietijoje aplankė Bad Rehburg'o kapines ir radęs dr. Venciaus antkapį apgriuvusį, pasamdė mūrininką ir sutaisė antkapį apmokėdamas darbininkams už darbą. Dabar dr. Venciaus kapas vėl tvarkoje.

Iš k. į d. — dr. dr. K. Ambrozaitis, E. Gedgaudas ir A. Palubinskas Minnesotos Universitete.

● Minnesotos universiteto senatas vienbalsiai nutarė pakviesti radiologą dr. Eugenijų Gedgaudą perimti universiteto klinikų komplekso radiologijos skyrių. Radiologijos departamento direktoriaus postui senatas turėjo apie 35 kandidatus, labiausiai Amerikoje pasižymėjusius mokslininkus, ir šita vieta teko lietuviui. Pilno profesoriaus titulas ir direktoriaus užimamoji vieta yra iki gyvos galvos.

Dr. Gedgaudas studijas pradėjo Lietuvoje, mediciną baigė Vokietijoje. Atvyko į Kanadą ir ilgesnį laiką gyveno Winnipege, Manitoboj. Specializavosi Winnipege ir Minneapoly. 1963 metais persikėlė į Minnesotos u-tetą asist. profesorium, o 1965 metais jau buvo paskirtas diagnostinės rentgenologijos direktorium. Spalio 1 d. perėmė universiteto ligoninių radiologijos direktoriaus vietą. Be universiteto ligoninių dr. Gedgaudui dar tenka tvarkyti kitų trijų, tampriai su Minnesotos universitetu surištų ligoninių, radiologijos departamentus. Savo žinioje turi 40 radiologų ir yra tiesioginiai atsakongas už 70 radiologijos rezidentų mokymą; jo žinioje yra 400 tarnautojų. Tai aukščiausias postas, ką

Amerikoje gydytojas radiologijos specialybėje gali pasiekti.

Dr. Gedgaudas yra paskelbęs visą eilę mokslinių darbų iš angiografijos ir vėžio diagnozės sričių.

Eugenijus Gedgaudas sukūrė gražią lietuvišką šeimą, vedė Viliją Radzevičiūtę — buvusią Kauno Valskybės teatro baleriną, augina tris dukteris, kurių Kristina studijuoja Barat kolegijoje Lake Forest, Ill., o Nora ir Sandra mokosi St. Paul, Minn.

● Iš Vietnamo spalio 20 d. grįžo į JAV lietuvis gydytojas kapitonas Kastytis Jucas, kuris metus laiko tarnavo Vietnamo fronte. Dr. Jucas gimęs Lietuvoje į JAV atvyko 1949 m. Medicinos studijas 1967 m. baigė Arkansas medicinos mokykloje, Little Rock mieste. Ten praeitais metais ir jo sesuo baigė medicinos mokslus ir dabar Los Angeles mieste atlieka internšipą.

Išėjęs iš kariuomenės dar planuoja keletui mėnesių aplankyti Europą, o vėliau siekti specialybės odos ligose.

OKUPUOTA LIETUVA

● Dr. Bernardas Launas (Bernard LOWN) Harvard'o universiteto profesorius, kuris yra žymus kardiologas, lankėsi Lietuvoje ir susitiko su dr. Z. Januškevičium ir jo bendradarbiais, bei vilniškiais dr. L. Laucevičium, A. Marcinkevičium ir A. Telyčenu. Dr. B. Launas Vilniaus Universitete skaitė paskaitą apie savo atliktus širdies ligų tyrimus.

Dr. B. Launas yra gimęs ir augęs Utenoje. Iš Lietuvos išvyko 1935 m. Viešnagės metu lankėsi Utenoje, kur susitiko su savo vaikystės draugais.

● 1968 m. Kauno Medicinos Institute apginta 18 mokslų kandidato dizertacijų ir 7 daktaro dizertacijos. Lietuvos ir sąjunginė spaudoj paskelbta 790 straipsnių ir tezių, 6 monografijos ir darbų rinkiniai ir 9 vadovėliai.

● Doc. P. Baubino išrastas „Protezas šlaunikaulio išnirimui atstatyti“ užpatentuotas Prancūzijoje.

Prof. Z. Januskevičiaus ir doc. J. Blūžo aparatas „Tromboelastografas“ — kraujo krešumo laipsniui nustatyti, demonstruotas keliose užsienio parodose, priimtas serijinei gamybai. Prof. J. Brėdikio aparatas širdies retinimui, doc. A. Sutkaus, biofiziko J. Kiudelio indikatorius (?) demonstruojamas pasiekimų parodoje.

Sveikatos Apsauga 9. 1969

● Pirmosios žinios apie kraujo perpylimą Lietuvoje randamos 1875 m. Vilniaus Medicinos Draugijos protokoluose. 1922 m. kraujo perpylimą chirurginėje klinikoje pradėjo taikyti dr. V. Kuzma, o 1926 m. P. Mažylis panaudojo Akušerinę klinikoje. 1934 m. Kaune, Raudonojo Kryžiaus ligoninėje įsteigtas kraujo perpylimo punktas. T. Šiurkus, *Chirurgija*, 1967 m.

A. A. dr. VINCUI KOŽICAI mirus
giliausią užuojautą žmonai B I R U T E I ir šeimai reiškia

Lietuvių Gydytojų Biuletenis

PROFESSIONAL PHARMACIES

REMLAKE — ROCHKES

Apothecary

2421 W. 63rd Street

HE 4-1500

Open Daily 9:30 — 10

Wednesday and Saturday 9:30 — 9

ROCHKES

Medical Arts Pharmacy

3213 W. 63rd Street

WA 5-4787

Open Daily 10 — 10

Sunday 10 — 2

MARQUETTE

Medical Building Pharmacy, Inc.

6132 So. Kedzie Avenue

Open daily 10 — 10

Saturday 9:30 — 6

GR 6-3535

Wednesday 10 — 6

PHYSICIAN'S, DIABETIC'S AND SICKROOM SUPPLIES
WE OFFER A FREE AND EFFICIENT PICKUP & DELIVERY SERVICE

6910 SO. FAIRFIELD AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60629

HAMES OLDSMOBILE, INC.

2442 West Columbus Avenue

Chicago 29, Illinois

Grovehill 6-1010

FOR THE BEST DEAL AND SERVICE

For those who like to deal with a quality place of business, there is no finer than HAMES Oldsmobile.

The Hames dealership specializes in selling and servicing the medical profession as is attested by it's many happy and satisfied doctors throughout Chicago land.

RETURN TO:

Lithuanian Medical Bulletin
8743 Mobile Avenue
Oak Lawn, Illinois 60453
Return postage guaranteed.